

Jean Monnet Module
SCHOOL OF ADVANCED SOCIAL STUDIES

Compilation of students' action research no.1 Zbirka poročil akcijskega raziskovanja študentov št.1

Jean Monnet Module: Sustain4EU: Enhancing European Civic Practices and Sustainability

1. INTRODUCTORY COMMENTS / UVODNI KOMENTAR.....	2
2. STUDENTS' REPORTS ON THE ROUNDTABLES / ŠTUDENTSKA POROČILA Z OKROGLIH MIZ	5
3. EXAMPLES OF INDIVIDUAL STUDENTS' RESEARCH PROJECTS / PRIMERI RAZISKOVALNIH PROJEKTOV - DNEVNIKI ŠTUDENTOV	8
PRVA NALOGA	9
DRUGA NALOGA.....	30
TRETJA NALOGA.....	42
ČETRTA NALOGA	55
PETA NALOGA.....	79
ŠESTA NALOGA	108
4. COMMENTS ON THE STAKEHOLDERS' INVOLVEMENT IN THE RESEARCH ACTIVITIES / VKLJUČENOST DELEŽNIKOV V AKCIJSKO RAZISKOVANJE	139
5. CONCLUSIONS, DISCUSSION, IDEAS FOR FURTHER RESEARCH / ZAKLJUČEK	139

1. Introductory comments / Uvodni komentar

V letu 2020 smo na Fakulteti za uporabne družbene študije začeli z implementacijo Jean Monnet projekta z naslovom Krepitev civilne iniciative za trajnostni razvoj v Evropi. Namen modula je obogatiti pedagoški proces z vsebinami, ki podpirajo odgovorno delovanje študentov na lokalni, nacionalni in EU ravni. V tem kontekstu je ena od pomembnih aktivnosti vključevanje študentov v akcijsko raziskovanje, ki je obvezna sestavina dveh raziskovalno usmerjenih predmetov na dodiplomski (BA) in podiplomski ravni (MA), in sicer Raziskovalni projekt in Raziskovalni seminar.

Aksijsko raziskovanje predstavlja široko paleto raziskovanja, ki združuje razvoj praktičnega znanja z raziskovalnimi prijemi. Pomembno vlogo igrajo deležniki, ki niso le objekt raziskave, ampak subjekt (Somekh in Lewin 2011). Proces raziskovanja ni linearen, ampak ciklični, kar omogoča aktivno vključenost deležnikov v načrtovanje raziskave, izvedbo in sprotno evalvacijo raziskovalnih izsledkov, ki vodijo v nadaljne postopke raziskovanje – vse dokler ne dosežemo cilja, ki si ga zastavimo.

Tematski temelji modula, in tudi obeh predmetov, so zgrajeni na prepoznavanju problemov vezanih na degradacijo družbenega okolja (neenakost, izključenost, revščina...), naravnega okolja (onesnaževanje, izguba biodiverzitete, gozda...) in posameznikov, ki se spopadajo z naraščajočimi osebnimi tveganji, ki so predvsem posledica individualizacije in karijerne dezorientacije. Človeška družba se sooča z naraščajočimi družbenimi in okoljskimi pritiski. Na eni strani opazamo izključenost, neenakost in marginalizacijo določenih družbenih skupin, na drugi strani pa onesnaženost, globalno segrevanje in izgubo biodiverzitete, ki so občutno degradirali družbeno in naravno okolje. Če želimo ublažiti ali celo preprečiti nadaljnje deterritorializacijo obeh okolij, je nujno takojšnje zavedanje potrebe po intenzivnem in celostnem odgovornem delovanju.

Ena od osrednjih zadolžitve študentov je tako bilo raziskovalno delo, pri katerem so morali obravnavati konkreten problem v lokalnem, nacionalnem, ali evropskem okolju, ki zadeva večjo okoljsko, socialno in osebno odgovornost. Študenti so si v svojih raziskavah zastavljali cilje, ki so bili usmerjeni v dejanski problem v okolju z namenom izboljšati razmere v okolju. Raziskava se tako ni začela nujno z raziskovalnim vprašanjem, ampak je bilo gonilo raziskave želja po spremembi/inovaciji. Raziskovalni proces je bil tako sestavljen iz posameznih uresničljivih korakov, vsak pa usmerjen v dejavnost s konkretnimi cilji (Vogrinc 2011). Skozi proces načrtovanja akcij/delovanja (intervencij v družbeno situacijo) se je poglobilo razumevanje družbenih procesov in razvoj novih strategij za izboljšavo.

Pri predmetu Raziskovalni projekt je bila osrednja tematika vezana na izzive propadanja družbenega in naravnega okolja in vlogo odgovornosti na ravni posameznika in organizavij. Osrednji koncept je družbena odgovornost, ki igra ključno vlogo v povečevanju družbene kohezije in trajnostnega razvoja na lokalni, nacionalni in evropski ravni.

Ključna vprašanja pri predmetu Raziskovalni projekt, ki so si jih raziskava študenti zastavljali v uvodu in skušali na njih odgovoriti skozi raziskovalno delo in raziskovalno refleksijo:

- S kakšnimi tegobami se kot družba srečujemo?
- Kakšni problemi so vezani na pomanjkanje družbene solidarnosti in kohezije?
- Kako doseči večjo enakost
- Kakšene probleme opažamo v naravnem okolju?
- Kakšne probleme sem zaznal/a sam/a?
- Kaj lahko stori posameznik?
- Kakšna je vloga društev / države (mezo, mikro raven)?
- Kakšna je vloga Evropske Unije pri preprečevanju težav in izboljšanju situacije

Pri predmetu Raziskovalni seminar je bila osrednja tematika vezana na izzive sodelovanja in skupnosti v širšem smislu, ki jih označuje tehnološki razvoj, globalizacijski procesi in mediji. Poudarek je na vlogi globalizacije in oblikovanju percepcij skupnosti ter vlogi evropskih transnacionalnih povezav in družbenih transakcij v kovanju skupnih evropskih pripadnosti.

Ključna vprašanja pri predmetu Raziskovalni seminar, ki so si jih raziskava študenti zastavljali v uvodu in skušali na njih odgovoriti skozi raziskovalno delo in raziskovalno refleksijo:

- Ali lahko v sodobnem svetu govorimo o skupnosti?
- O kakšnih skupnostih lahko govorimo?
- Kakšen je vpliv tehnologije?
- V kakšnih skupnostih sem prisoten/a jaz?
- S kakšnimi izzivi se soočajo sodobne skupnosti?
- Kakšne probleme sem zaznal/a sama?
- Kakšno vlogo ima Evropska Unija?

Študenti so v svojih nalogah morali slediti naslednjim ciljem:

1. cilj: prepoznati problem v družbi, lahko na lokalni, nacionalni, EU, globalni ravni in ga povezati z izzivi skupnosti

možne problematike:

- Problemi staranja prebivalstva
- Problemi mladostnikov v odnosu z družino, vrstniki ipd
- Neenakosti med spoloma
- Revščina
- Problemi nesprejemanja kulturne/etnične raznolikosti
- Problemi brezdomstva
- Osebne stiske posameznikov

- Okoljska problematika, onesnaževanje
- Alternativne oblike energetske virov
- Trajnostna proizvodnja hrane

2. cilj: raziskati širši kontekst problema – »desk research« - pregled literature in virov, obstoječih kvantitativnih in kvalitativnih podatkov

- zakaj se pojavlja ta problem v družbi
- širši družbeno-politični-ekonomski okvir / urejenost zakonodaje /mediji ipd.
- specifične izbranega problema
- prepoznati, kdo vse se s tem ukvarja na različnih družbenih ravneh (makro, mezo, mikro)

3. cilj: kakšna je vloga EU v tem / zakonodaja, priporočila, iniciative, organizacije ipd: pregled naslednjih strategij in dokumentov ter jih povezati z obravnavanim problemom:

- o EU sustainable development Strategy
- o The 2030 Agenda for Sustainable Development and the SDGs
- o Investing in Sustainable Development: The European Union's Contribution

- na kakšen način je izbrana tema obravnavana v dokumentih
- kako se EU loteva te problematike na splošno
- se da priporočila prenesti na lokalno raven

4. cilj: najti organizacijo / osebo, ki posredno ali neposredno naslavlja ta problem s svojim delovanjem in se z njim povezati

- povezava z deležnikom na intermediarni / mezo ravni
- kakšna je vloga te organizacije (osebe), kako in zakaj delujejo
- kako mi lahko pomagajo osvetliti to področje
- kako lahko jaz pomagam njim
- povezovanje je namenjeno temu, da se poglobi poznavanje problematike, omogoči dostop do relevantnih informacij in sogovornikov
- intervju s predstavnikom organizacije oziroma osebe

5. cilj: cilj pripraviti priporočila, ideje in načrti, kako izboljšati situacijo; kaj vse lahko z raziskavo dosežemo

- Iskanje družbenih inovacij za večjo kohezivnost, enake možnosti in kvaliteto življenja vseh članov družbe
- Doseganje solidarnosti, medsebojne povezanosti in pomoči
- Okrepljena lokalna mreža povezav
- Vzpostavljanje spoštovanja in medsebojnih povezav v večkulturnem okolju
- Transnacionalne povezave in skupne pripadnosti

- Civilna participacija in aktivno državljanstvo na EU ravni

Način raziskovalnega pristopa in zbiranja podatkov

Pristop: Akcijsko raziskovanje

- Samo-reflektivno raziskovanje, zakaj počnemo kar počnemo in kako (Donald Schön (1983).
- Sistematično zbiranje informacij, ki je namenjeno neposredni družbeni spremembi (Bogdan and Biklen 1992)

Način zbiranja podatkov in končni produkt raziskovanja

- **Raziskovalni dnevnik**

Namen:

- beležiti zgodovino našega raziskovalnega procesa
- slediti razvoju naših raziskovalnih veščin in razumevanja
- omogoča kontekst za našo refleksijo na raziskavo, kakšni so problem ipd.
- omogoča pregled nad razvojem skozi čas
- ponuja referenčne točke

2. Students' reports on the Roundtables / Študentska poročila z okroglih miz

Tematske predstavitve in diskusija na okrogli mizi so ponudile izhodišča za nadaljnje sodelovanje med različnimi deležniki in bile hkrati tudi podpora za raziskovalno delo študentov. Dogodek je med seboj povezal relevantne predstavniki akademske sfere (vključno s študenti), politične sfere, civilne družbe in gospodarstva. Bil je odprtega dostopa in oglaševan preko socialnih omrežij in spletne strani.

Študenti so bili povabljeni k aktivnemu sodelovanju, ki se je odražalo tudi preko oddaje poročil/refleksij na sam dogodek. Prilagamo nekaj vtisov študentov, ki so svoje refleksije na dogodek oddali preko spletne učilnice:

»Všeč mi je bilo, da so bili povabljeni profesorji, pa tudi mi študentje z obeh lokacij v Novi Gorici in Ljubljani in da smo lahko slišali njihova mnenja in izkušnje. Prav tako mi je bilo zelo všeč, da sta dva študenta, gospod Nik Obid, študent NG in Ga. Andreja Potočnik, študentka LJ, je predstavila njihovo delo, kako so naredili svoj raziskovalni nalog in nam tako pomagali, nam odprla obzorja in nam predstavila kako

narediti svojo nalogo, ki ga imamo v temi raziskanega projekta. Ko jih poslušam, mi je zdaj veliko bolj jasno, bom uporabil nekatere njihove metode v svoji temi o nasilju nad ženskami, za kar sem se odločil. Upam, da bomo v bližnji prihodnosti vsi spet povabljeni in imeli priložnost prisluhniti in sodelovati skupaj z njimi. Morda bomo mi tisti, ki bomo predstavili svoje delo.« (Amajla Omeragić)

»Prijetno sem presenečena, kar zadeva takšno srečanje, bilo je res zanimivo. Študentje so res dobro in temeljito razložili, kako narediti raziskovalni dnevnik, ki mi bo zelo pomagal pri nadaljnem raziskovanju, dali so mi motivacijo, da se po svojih najboljših močeh čim bolje raziskujem. Dr. Janez Kolar nam je na res domiseln način, obogaten s primeri, razložil, kako deluje podjetnik ali podjetništvo. Trajnostnemu podjetništvo, ki skozi svoje produkte, storitve ali procese upravljanja povzroča pozitivne družbene učinke. Učinke, ki bistveno prispevajo k dvigu kakovosti življenja in ki prispevajo k zniževanju škodljivih učinkov na naše okolje. Podjetnost pomeni inoviranje, pomeni spreminjanje, ozaveščanje glede rizikov in problemov in iskanje novih priložnosti in rešitev. Dr. Urša Fric je imela zanimivo predstavitev z naslovom e-Simbioza, The Platform for supporting Circular Economy in Slovenia , ki nam je predstavila zelo pomembne podatke o odpadkih. Predstavila je, kako industrijska simbioza pomaga organizacijam, ki izmenjujejo odpadke, odpadne vode in energijo, da odpadke uporabljajo za druge namene. Na ta način bolje izkoriščajo energijo in materiale ter tako prispevajo k izboljšanju gospodarske in okoljske učinkovitosti organizacij in družbe.« (Dženajla Murgić)

»O trajnostnem razvoju v preteklosti nisem veliko razmišljal. Srečeval sem se s pojmom trajnostnega razvoja, ki sem ga zasledil v medijih. Asociacije, ki sem jih imel pri zaznavanju tega pojma so večinoma bile skeptične v smislu, da gre za pojem, ki je namenjen oglaševanju političnih strank in podjetij. Ker sem ta pojem dojemal kot površinsko propagando namenjeno privabljanju volivcev ali kupcev, se v njega tudi nikoli nisem poglobljal. Mogoče sem v zadnjih letih začel ta pojem dojemati tudi skozi pozitivni vidik, saj sem ga začel dojemati tudi v povezavi z zaskrbljenostjo za okolje in za ljudi. V svetu, v

katerem živimo, je pretirano izkoriščano tako okolje, kot tudi ljudje, pa naj gre za ljudi, ki so v vlogi zaposlenih ali v vlogi potrošnikov.

Na okrogli mizi sem dobil bolj poglobljen vpogled v pojem trajnostni razvoj. Pojem zajema način razmišljanja, ki ponuja alternativo naši trenutni realnosti. Naša trenutna realnost je čim večja gospodarska rast, čim večji zaslužki, kar pa povzroča pretirano izkoriščanje narave in znižuje kvaliteto življenja ljudi. Industrializacija in gospodarska rast sta izjemno dvignili kvaliteto življenja, po drugi strani pa se je s tem razbohotil tudi materializem. Višji standard je omogočil tudi večjo individualizacijo, saj smo lahko ljudje materialno bistveno bolj neodvisni kot nekoč. Posledica pa je, da ne razmišljamo dovolj o skupnosti in tudi nismo dovolj povezani med sabo. Takšna realnost je za nas ogrožajoča, ljudje se počutimo ranljive, bojimo se za službe, odvisni smo večinoma le od sebe, nimamo vpliva na uničevanje narave, namesto sodelovanja smo izpostavljeni tekmovalnosti, smo tarča nenehnih poskusov manipulacije, ni dolgoročnih načrtovanj, ki zajemajo prihodnje generacije. Individualizem, ki ga ljudje potrebujemo, da lahko zaživimo avtentično, kaže tudi svojo temno plat, ki se izraža v egoizmu.

Na okrogli mizi sem tako zvedel, da trajnostni razvoj pomeni sodelovanje, skrb za okolje, večjo varnost posameznika, razmišljanje o svetu, ki ga bomo zapustili tudi našim zanamcem in predstavlja alternativo surovi egoistični tekmovalnosti in kratkoročnemu materialističnemu razmišljanju. Pri dveh gostih sem dobil občutek, da je ta način razmišljanja prisoten tudi v gospodarstvu in v politiki, kar je dobra novica, kadar gre za dejanske vrednote. Nisem pa se mogel znebit občutka, da je lahko trajnostni razvoj pogosto namenjen le v oglaševalske namene, za katerimi stojijo le kratkoročni pridobitni interesi v obliki pridobivanja volivcev, zaslužka in imidža.

Okrogla miza mi je dala vpogled v svet, kjer je trajnostni razvoj dejanska vrednota. Poslušal sem zanesenjake in študente, ki so predstavili svoje raziskovalne naloge in pri vseh sem dobil občutek, da jim je mar za ljudi, okolje in naravo tudi takrat, ko jih ne bo več na svetu.« (Leon Brišnik)

»Zaradi današnje situacije z koronavirusom poteka vse preko interneta in aplikacije zoom. Tako je tudi zimski tabor 2021 potekal preko zooma, na katerega se je udeležilo veliko profesorjev, pomembnih gostov ter samih študentov FUDŠ. Zimskega tabora sem se letos prvič udeležila, to je bilo 2.3.2021 dopoldan, saj smo

zamenjali pouk za udeležitev in poslušanje raznih zanimivih predstavitev in diskusij.

Po vzpostavljeni povezavi na zoom linku se je pričel najprej uvod in pozdrav udeležencem, nato pa se je začela predstavitev kvantitativne raziskovalne metode oziroma paradigme, katero je vodila ga. Nuša Erman, nato je sledila še predstavitev gospe Erike Džajić Uršič, katera je imela diskusijo z ostalimi udeleženci. Sledil je odmor za kosilo in tako smo naša skupina v Novi Gorici zaključili dan.

Naslednjega dne torej, 3.3.2021 se je zimski tabor pričel 1h kasneje, zato nam je pri predmetu evropske integracije ga. Petra Kleindienst obrazložila in nam ustvarila uvodno predstavitev trajnostnega razvoja. Tabora sem se udeležila še popoldne, namesto predmeta družbena teorija. Popoldanska tema tabora je bila trajnostni razvoj. Predstavitve so imeli tudi študentje iz višjih letnikov, ter profesorji in drugi gostje. Najbolj mi je ostala v spominu predstavitev gospe Teje Jeline, ki je podžupanja v Občini Brda. Predstavila je trajnosti razvoj v občini Brda, to mi je najbolj ostalo v spominu, saj imam svojce iz tam. Najprej je predstavila osnovne stvari občne, v čem so znani, kdaj je bila ustvarjena,... nato je predstavila trajnostni razvoj po letih, od 1991 naprej, kakšne projekte imajo za naprej in kateri so v izvajanju. Tabora sem se v zadnje udeležila 4.3.2021, ta dan je pa bila tema populistične ideje, sporočila in akcije, ravno tako nam je pred začetkom tabora gospa Petra Kleindienst predstavila uvod v temo, in na zelo lep način obrazložila, kaj je populizem. Začela se je zanimiva diskusija med udeleženci, nekateri so bil tudi ministri in bolj pomembne osebe.

Izvedba zimskega tabora in udeležba študentov se mi je zdela zelo zanimiva, naslednje leto bi bilo treba ponoviti in upam, da ne bo v virtualni obliki. Zasedila sem veliko novih besed in pojmov, ki jih nisem poznala in sem bila tuja z njimi, kot je na primer populizem. Všeč mi je bilo, da so nam gostje predstavili njihove vidike, raziskave in ustvarili zanimivo diskusijo, ter ogromna udeležba na zoomu. Če bo možnost naslednje leto, bi se tabora z veseljem udeležila.« (Gaja Bizjak)

3. Examples of individual students' research projects / primeri raziskovalnih projektov - dnevnik študentov

Študenti so bili pri svojem delu večinoma zelo zagnani in so se z žarom lotevali raziskovalnih projektov in reševanja konkretnih problemov v okolju. Raziskovalni načrt v obliki raziskovalnega dnevnika je predstavljal tudi končno oceno pri predmetu. Prilagamo nekaj študentskih del z obeh ravni študija za ponazoritev

Prva naloga

RAZISKOVALNI DNEVNIK: Kako Covid19 vpliva na motivacijo mladostnikov s težavami v odraščanju; Jasmina Žuran

UVOD

Vsak izmed nas se na eni točki v življenju počuti ujetega, nemočnega. Stvari niso zmeraj preproste in v takšnih trenutkih se je dobro obrniti na nekoga, ki nam lahko prisluhne, nam pomaga in nas popelje spet na pravo pot. Življenje je hitro in kompleksno, kadar pa smo mlajši, še posebej v srednji šoli, vse čutimo še trikrat močnejše in vsaka stvar nas lahko vrže iz tira.

Težave doma, nerazumevanje s starši, slabe ocene, nepravični učitelji, radovednost do drog in posledično uživanje substanc so vsi razlogi, oziroma morebitni vzroki, da se mladostniki znajdejo v težavah. Hitro jih lahko odnese v globoke vode, ven pa ne morejo splavati brez da jim nekdo ponudi roko za pomoč. Prav pri tej pomoči in skrbi do tistih, ki rabijo našo podporo in razumevanje, se začne ta raziskovalna naloga.

Za raziskovalno delo se bomo povezali z dnevnim centrom pod imenom CONA Korak, ki se ukvarja z mladostniki s težavami v odraščanju (to vključuje različne psiho-socialne stiske, ki so velikokrat povezane s preteklo izkušnjo eksperimentiranja z drogami ali pa zaradi njihove slabše socialno-ekonomske situacije), jim nudi pomoč pri učenju, kakor tudi prostor, kamor se lahko zatečejo. Z njimi izvajajo delavnice, športne aktivnosti, razne družbene igre in jim omogočijo tudi topel obrok. Trudijo se jim pomagati tekom odraščanja, jim nuditi pomoč pri učenju in jih usmerjati na pravo pot, ki jih bo lahko popeljala do boljše prihodnosti. Poudarek naše raziskave bo temeljil na mladostnikih, ki imajo težave v šoli in z učenjem nasploh, še posebej pa se bomo osredotočili na motivacijo in kako trenutna situacija z virusom Covid19 vpliva na njo.

Kadar se sami ne znamo ali ne zmoremo motivirati, je zmeraj prijetno, če nam pri tem lahko priskoči na pomoč kdo drug. Še posebej nekdo, ki se z nami zna poistovetiti, nam prisluhniti in iskati ustrezne rešitve, ki nas lahko korak za korakom spet pripeljejo do boljšega počutja.

Tekom naše raziskovalne naloge, se bomo najbolj osredotočili na pojem motivacije, kajti ta je ključnega pomena kadar se sodeluje z mladostniki, ki imajo težave v odraščanju in pri učenju.

Zaradi trenutne Covid19 situacije, smo vsi že nekoliko nejevoljni, brez energije in naveličani; kaj šele tisti, ki se s pomanjkanjem motivacije soočajo dnevno. Raziskali bomo kako pomembna je motivacija in kako se Cona Korak spoprime s tem izzivom, kako poskusi v mladostnikih spet spodbuditi vsaj kanček upanja tudi v teh težkih časih.

Raziskovalno delo bo narejeno s pomočjo raziskovalnega dnevnika, kar pomeni, da bo vsako poglavje oziroma skop spremljala naša osebna refleksija, kjer bomo delili čustva, mnenja,

poglede in stvari, ki so se nam porajale tekom raziskovanja. Ti zapiski naših notranjih doživetij bodo tako spremljali naš napredek in služili kot oporne točke, ki bodo sledile našemu mišljenju in kako se nam je sčasoma spreminjalo, oziroma izoblikovalo.

Naše delo bo razdeljeno na štiri poglavitna poglavja, oziroma cilje, ki jih želimo doseči tekom raziskovanja.

- Prvi cilj temelji na tem, da prepoznamo problem v družbi in ga skušamo povezati z izzivi skupnosti.
- Drugi cilj je, da naredimo pregled literature, analiziramo sekundarne vire, da se na podlagi tega boljše soočimo s problemom, ki ga raziskujemo, ter se ga lotimo spoznati v širšem pogledu.
- Tretji cilj je terensko delo, ki bo poglavitno za nas, torej empirični del raziskave. S Cono Korak bomo naredili intervju, ki nam bo nudil bolj poglobljen pogled na situacijo skozi njihove izkušnje, skrbi, uspehe in seveda, priporočila.
- Četrty in zadnji cilj je iz vsega raziskanega narediti smiselno celoto in priti do ustreznega zaključka, ki nam bo povedal kako bi ta problem lahko začeli še bolj ustrezno reševati, kje so že napredki in kje je še prostor za izboljšanje. Poskušali bomo najti nasvete in ideje kako bi v prihodnosti lahko takšne probleme reševali in kako bi poskrbeli za to, da bi jih bilo čim manj.

METODE RAZISKOVANJA

Za teoretičen del bomo uporabili sledeče metode:

- Metodo deskripcije, ki nam pomaga zbirati in opisovati teorijo, dejstva, povzeti tuja stališča in na podlagi teh sekundarnih virov postaviti svoja mnenja;
- Metodo kompilacije, katera nam služi v pomoč pri zbiranju in primerjavi različnih mnenj, pogledov in dejstev v povezavi z raziskovano temo, ki nas nato popeljejo do nekega smiselnega zaključka.

Za empiričen del bomo se lotili kvalitativnega raziskovanja z izvedbo intervjujev, da nam omogočijo bolj natančen in poglobljen pogled v našo temo.

Vzorec: zaposleni pri Coni Korak

Metoda vzorčenja: izbira najlažje dosegljivih enot.

PRVO POGlavJE (CILJ 1)

	Datum	Cilj	Refleksija	Priporočila in plani
1	5.12. – 6.12.	Se spoznati z izbrano temo, razmisliti zakaj je relevantna, si podrobneje pogledati	Temo sem izbrala, ker mi je blizu tudi iz osebnih razlogov in sem se s podobnimi tematikami skozi različna raziskovanja že pogosto soočala. Sicer ne toliko z	S sošolko Barbaro sva se odločili navezati stik s Cono Korak, da bi jih povabili k raziskavi, saj naju obe zelo zanimajo

		izbrano organizacijo s katero bomo sodelovali in z njihovim področjem.	mladostniki s težavami v odraščanju, ampak bolj z pojavom depresije med njimi. Zmeraj pa je to bilo samo na podlagi že narejene raziskave in preko knjig, zato se mi je ponujena možnost, da bi s takšno organizacijo lahko prišla tudi v direkten kontakt, zdela kot krasna priložnost za nekaj novega. Nekaj, kar mi bo pomagalo razširiti obzorja in se s temo še boljše spoznati. Zdi se mi tudi pomembno, da se vsi ljudje v večji količini začnemo zavedati pomembnosti mentalnega zdravja, saj ga pogosto zanemarimo ali odmislimo, v bistvu pa igra izjemno pomembno vlogo pri našem počutju nasploh.	njihove izkušnje iz prve roke.
2	8.12.	Vzpostaviti kontakt s Cono Korak.	S sošolko Barbaro sva sestavili elektronsko pismo za Cono Korak, kjer sva se predstavili in povedali kaj raziskujeva in jih povabili k sodelovanju. Upava na pozitiven odgovor, saj se zelo veseliva boljšega raziskovanja izbrane teme.	V čakanju na odgovor, se odločim nadaljevati z zbiranjem ustrezne literature, ki mi bo služila kot temelj raziskave, vsaj v teoretičnemu delu.
3	9.12 – 12.12.	Pregled literature za osnovne pojme, ki bi se jih radi dotaknili v raziskavi.	Brskam za ustrezno literaturo, ki bi zajela relevantne pojme, kot sta motivacija in duševno zdravje.	Oblikovati približna raziskovalna vprašanja in čakati na odgovor Cone Korak. V kolikor kmalu ne bojo odgovorili, se bova obrnile na nosilke predmeta.
4	12.12.	Priti v kontakt s Cono Korak.	Malo me skrbi, da so morda preveč zaposleni, ali pa niso	Vzpostaviti kontakt s Cono Korak; če se ne

			<p>popolnoma pripravljeni na sodelovanje z nama; kar me sicer čudi, kajti zakaj bi potemtakem sploh bili na seznamu dosegljivih organizacij?</p> <p>Odgovora še zmeraj ni, zato problem sporočim nosilkama predmeta.</p>	<p>bojo odzvali, bova se obrnili na druge, podobne organizacije ter pisale/poklice tudi njih.</p>
5	14.12.	Se povezati s Cono Korak na kakršenkoli možen način	<p>Barbara mi sporoči, da je uspela Cono Korak dobiti na telefon, ampak žal niso bili preveč navdušeni nad najinim predlogom za sodelovanje, kar naju obe nekoliko preseneti. Sošolka pove, da je telefonski klic bil zelo kratek, zaradi natrpanega urnika pa ji je oseba na drugi strani linije rekla, naj pokliče raje čez par dni.</p> <p>Odločiva se vztrajati pri njih, kajti temo sva že začeli raziskovati in še zmeraj naju zelo zanima, zato si želiva izvedeti več.</p>	<p>Čakati na njihov odgovor in upati, da se vse odvije dobro, kajti obe sva se že precej poglobili v temo in si raje ne bi iskale druge organizacije. Imava še dovolj časa, da zadevo speljeva, zato se odločiva jim dati več prostora, kajti december je res precej kaotičen mesec.</p>
6	16.12.	Se slišati s Cono Korak	<p>Barbara mi sporoči, da jih je zelo težko dobiti na telefon, zato se obe strinjava, da imajo najverjetneje veliko gnečo, kar tudi razumeva. Ko se ji uspe z njimi povezati, mi sošolka pove, da so pripravljeni posredovati primer (zapisnike iz sestanka in podobno), ki bi nama lahko koristil pri raziskavi. Pravi, da so sedaj slišati bolj zainteresirani, zato sva obe na novo motivirani in se veseliva nadaljnjega</p>	<p>Barbara mi posreduje prejete dokumente.</p> <p>Nadaljujem s pregledom in analizo dokumentov in se lotim prebiranja in iskanja še kakšne ostale primerne literature.</p>

			sodelovanja. Zaradi njihovega natrpanega urnika, se odločiva jim dati več časa, kar pomeni, da bomo poskusili sodelovati s koncem januarja/začetkom februarja.	
7	17.12. – 18.12.	Podroben pregled dokumentov in delitev dela s sošolko	Z Barbaro se pogovoriva o prebranih dokumentih in prideva do zelo podobnih ugotovitev. Obe se strinjava, da Covid19 močno vpliva na potek njihovega dela, kakor tudi na samo motivacijo mladostnikov. Odločiva se, da sta komunikacija in motivacija najpoglavitejša dejavnika, na katera bi se lahko osredotočili, zato si ju razdeliva: Barbara vzame komunikacijo, sama pa se fokusiram na motivacijo. Čeprav najina raziskava temelji na isti organizaciji, sva želeli zaiti vsaka v svojo smer, da se ne bi preveč ponavljali.	Sedaj, ko imam zarisano boljšo sliko tega, kar želim doseči, se lotim pisanja raziskovalnega dnevnika. Naredim si oporne točke, ki bi jim rada sledila in izpostavim pojme, ki bi jih rada podrobneje raziskala.
8	19.12.	Uvod	Napišem uvod in si neprestano odpiram nova vrata k različnim raziskovalnim vprašanjem. Odločim se, da moram držat nek fokus, da ne bo v nalogi preveč vsega. Fokusiram se na motivacijo.	Želim si najti čim več ustrezne literature in nadaljevati s pisanjem.
9	20.12.	Metodologija	Na krajše sem napisala metode raziskovanja, sedaj pa me čaka, da se lotim prvega cilja, ki je pregled literature in osnovnih pojmov. Zaradi prihajajočega Božiča vem, da bo tudi moja koncentracija pešala, zato si ne naložim preveč dela.	Po Božiču se lotiti prvega cilja, analiza sekundarnih virov, še dodaten pregled literature, se soočiti s problemi znotraj raziskovanja.

10	26.12. 28.12.	–	Napisati prvi cilj	Nadaljujem s pisanjem dnevnika ter se lotim prvega poglavja, oziroma prvega cilja. Ogromno razmišljam o tem, kako bi se več ljudi moralo zavzemati za dobro počutje mladine, še posebej srednješolcev, kajti ta leta so najbolj občutljiva in bi marsikdo potreboval pomoč, čeprav se tega morda niti sam ne zaveda. Med pisanjem osnovnih pojmov, se že nagibam k stvarem, ki bi jih rada zajela in razširila v drugem poglavju, zato si že ogledujem primerno literaturo za nadaljevanje.	Začeti prebirati ustrezne vire za drugi cilj in najti (sebi) najpomembnejšo, najbolj zanimivo točko znotraj raziskave, kateri bi rada posvetila največ pozornosti.
----	------------------	---	--------------------	--	--

Prvi cilj je prepoznati problem v družbi in ga povezati z izzivi skupnosti. V teoretičnem delu našega raziskovalnega dela se bomo sprva seznanili s tematiko, ki pripada našemu raziskovanju. Zajeli in razložili bomo pojme kot so; motivacija, duševno zdravje in opisali težave, ki nastopijo pri starejših mladostnikih, ki prihajajo iz težavnejših okoliščin in slabih družinskih razmer. Še posebej se bomo osredotočili na motivacijo in kateri dejavniki lahko vplivajo na njo, zato bo služila kot vodilna nit skozi našo raziskavo. Vsak od nas se namreč najverjetneje zaveda kako pomembna je motivacija – ne samo pri učenju, ampak nasploh v življenju. Kadar ta nekoliko usahne ali pa je popolnoma zmanjka, se naši dnevi lahko prelevijo v brezbarvne, ponavljajoče se rutine, ki nam ne prinesejo več nobenega življenja.

Splošni cilj naše raziskovalne naloge je raziskati inspiracije, ovire in izzive s katerimi se sooča Cona Korak znotraj njihove delujoče organizacije, še posebej v teh izrednih razmerah. Zanima nas kako se lotijo pomoči mladostnikom v težavah, kakšen je njihov pristop in kako korona situacija zadevo in sodelovanje oteži. Zaradi korona virusa je vedno več govora o mladini, ki nima motivacije, je brezvoljna in posledično pada tudi v depresijo, ampak je virus edini razlog za takšno stanje? Radi bi raziskali, da se je ta problem izoblikoval že mnogo časa pred izbruhom pandemije (ampak je v teh izrednih razmerah toliko bolj poudarjen in razviden), naša družba pa ga pogosto rada zanemari. Enostavno je okarakterizirati mladostnike (še posebej srednješolce) kot, 'lene', ampak lenoba ni zmeraj razlog za njihovo pomanjkanje volje. Naš cilj je raziskati kako se Cona Korak sooča s takšnimi mladostniki, ki imajo raznolike težave v šoli, doma in v življenju nasploh, kje oni vidijo rešitve, prostor za izboljšanje in kaj je za njih uspeh.

Tekom naše raziskovalne naloge, se bomo potrudili odgovoriti na sledeča vprašanja:

- Kako Covid19 vpliva na motivacijo pri mladostnikih s težavami v odraščanju?
- Kako se te posledice poznajo pri njihovem šolskem uspehu?
- Kaj so ovire in izzivi s katerimi se sooča Cona Korak?
- Kako bi lahko problem izboljšali?

Torej, najbolj se bomo fokusirali na pojem motivacije, kajti to nas tudi najbolj zanima. O motivaciji lahko nastane veliko govora, kajti vsak jo je sposoben omeniti v različnem kontekstu, kako pa jo lahko najlažje in najpreprostejše definiramo?

Motivacija je razlog za naša dejanja, voljo in cilje. Motivacija je izpeljana iz besede 'motiv', ali iz potrebe, ki zahteva zadovoljstvo. Te potrebe in želje so lahko pridobljene skozi vpliv kulture, družbe, življenjskega stila, ali pa so nekako na splošno prirojene. Posameznikova motivacija je tudi lahko navdihnjena s strani zunanjih dejavnikov ali pa od posameznika samega, torej, notranjih dejavnikov (Ryan in Deci 2000). Poskusiti razumeti kako deluje motivacija, je podobno kot poskušati pasti mačke, ali uspešno nesti vzmetnico po stopnicah, ali pa pobiranje žvečilke iz las. Je nepredvidljivo, nelagodno in včasih zapleteno. Ampak truditi se razumeti to komplicirano in včasih nasprotujočo si kombinacijo upov, želja, sanj, prejšnjih izkušenj, zunanjih vplivov, družbenih pritiskov in prirojenih teženj, je ključno za boljšo razložitev samega človeškega vedenja (Barker 2017). Pomanjkanje motivacije, lahko potem takem izrazito vpliva tudi na posameznikovo duševno stanje, oziroma zdravje.

Dobro duševno zdravje je neposredno povezano z duševnim in psihološkim počutjem. Svetovna zdravstvena organizacija (World Health Organization) ovrednoti duševno zdravje kot stanje pozitivnega, lagodnega počutja, ki posamezniku omogoča, da sledi svojim željam, uresničuje svoje cilje in potencialne, se učinkovito sooča z vsakodnevnimi življenjskimi izzivi ter obremenitvami, ter produktivno in uspešno dela v svoji skupnosti. Duševne, nevrološke in z drogami-povezane motnje pa sestavljajo 10% globalnega bremena bolezni in 30% bremena bolezni, ki niso smrtno nevarne. Približno eden od petih otrok in mladostnikov trpi za psihično boleznijo, depresija pa je ena izmed vodilnih bolezni, ki prizadenejo 264 milijonov ljudi. Več kot polovica duševnih motenj se začne že pred štirinajstim letom, samomor pa je drugi najpogostejši razlog smrti pri posameznikih med 15 in 29 letom starosti (WHO 2019)

DRUGO POGlavJE (CILJ 2)

	Datum	Cilj	Refleksija	Priporočila in plani
11	2.1. – 5.1.	Oblikovati poglavitna raziskovalna vprašanja	Čar kvalitativnega raziskovanja je prav ta, da se stvari lahko spremenijo skupaj z našim procesom razmišljanja. Sem nekoliko negotova pri izbiri	Razmisliti o raziskavi, na kaj bi se rada najbolj osredotočila?

			<p>raziskovalnih vprašanj in samem fokusu raziskave, kajti z vsako na novo odkrito literaturo, dobim tudi novo smernico, ki bi ji rada sledila.</p> <p>Z Barbaro oblikujeva nekatera vprašanja skupna, nekaj pa jih pustiva samo druga drugi, kajti imava različne temelje raziskave.</p>	<p>Malo izoblikujem tudi možna vprašanja za intervju s Cono Korak, kajti marsikje bi mi zares koristil njihov pogled, kakor tudi njihove izkušnje.</p> <p>Nadaljujem z zbiranjem najbolj primerne literature.</p>
12	5.1. – 10.1.	Izoblikovanje osnutka	<p>Bliža se datum oddaje osnutka raziskovalnega dnevnika na Moodle. Pregledam in sestavim že pridobljene delce v celoto, karkoli se mi zdi smiselno vključiti v sam osnutek. Same tabele z datumi in refleksijami zaenkrat ne dodam. Zdi se mi smiselno, da se bi refleksije pisale ob koncu vsakega poglavja, ampak kolikor se poznam, bom si glede same oblike dnevnika vmes še velikokrat premislila.</p>	<p>Preveriti osnutek in ga oddati na Moodle.</p>
13	10.1. – 15.1.	<p>Nadaljnji pregled relevantne literature</p> <p>Urediti predstavitev za vaje pri predmetu 16.1.</p>	<p>Glavne točke in ideje raziskovalnega dnevnika sem prekopirala na Power Point prezentacijo, da lahko v takšni obliki predstavim na naših vajah. Upam, da se nagibam v pravo smer, se pa iskreno veselim vseh komentarjev, predlogov in feedbacka nasploh.</p>	<p>Pregled dodatne literature za razširitev drugega poglavja (drugega cilja), kjer želim pogledati in spoznati problem v širšem kontekstu.</p>
14	16.1. – 20.1.	Pisanje drugega poglavja	<p>Po vajah sva s sošolko še posebej motivirani, saj sva veseli pozitivnega odziva vseh prisotnih. Še zmeraj naju malo skrbi empiričen del raziskave,</p>	<p>Se osredotočiti na pisanje drugega poglavja, oziroma drugega cilja.</p>

			<p>ampak se zaenkrat osredotočava na svoje teoretične dele, na pregled literature, zato se zmeniva, da bova Cono Korak ponovno kontaktirale s koncem januarja ali pričetkom februarja. Obe sva zelo vljudni in nočeva preveč pritiskati na njih, kajti verjameva, da zares nimajo časa in nama bojo bolj na voljo, ko ga bojo imeli več.</p>	
15	20.1. – 25.1.	Pisanje drugega poglavja	<p>Med pisanjem drugega poglavja se ogromno vračam na prvega, ter še kaj dodam ali odzvamem tekom raziskovanja. Všeč mi je dejstvo, da z novo literaturo zmeraj naletim na kakšen dodaten vidik, ki mi pade v oči in ga skušam smiselno vključiti v raziskovalno nalogo. Ugotovim, da me še posebej zanima kako Covid19 vpliva na motivacijo pri mladostnikih, ki tako ali tako že imajo raznolike težave pri učenju zaradi različnih dejavnikov. Kakor sva s sošolko ugotovili pri analizi prejetih dokumentov Cone Korak, so stvari precej otežene zaradi izrednih razmer, zato me zanima, kaj so glede tega ugotovili tudi drugod po svetu, glede mladostnikov na sploh. Odločim se poiskati več literature na to temo, ter zajeti mladostnike iz nekaj različnih držav, da lahko ugotovim ali so problemi več ali manj enaki povsod. Tako bom lahko na koncu ugotovitve primerjala tudi</p>	<p>Poiskati nekaj že narejenih raziskav in člankov na temo mladostnikov v situaciji Covid19 in nadaljevati s pisanjem.</p>

			s temi v Sloveniji, na podlagi izkušenj Cone Korak.	
16	26.1. – 27.1.	Urejanje teoretičnega dela	Preden se lahko začne empirični del raziskave, se lotim urejanja izgleda raziskovalnega dnevnika do sedaj. Tabela z refleksijami se odločim pomakniti na raje začetek poglavja, saj se mi zdi, da je tako bolj pregledno.	Začeti delati na empiričnem delu; poiskati datume za intervjuje s Cono Korak. Upati, da jih bo pripravljenih sodelovati čim več, v relativnem kratkem času, ki nam je ostal.

Za boljše razumevanje mladostnikov in njihovih težav, se bomo osredotočili tudi na pojav bolezni Covid19 in njenega vpliva na potek njihovega življenja. Covid19 je novo-nastal problem, ki nosi pomembne posledice na psiho-socialno počutje vsakega posameznika drugače; če se to odraža pri ljudeh nasploh, je lahko še bistveno hujše pri mladostnikih s težavami.

Študija izvedena na Kitajskem, v prvi državi, ki se je soočila z izbruhom pandemije, je pokazala veliko težnjo k psihološkim težavam in post-travmatičnemu stresu med anketiranimi mladostniki. Učinkovite strategije spoprijemanja s težavami lahko posameznika zaščitijo pred problemi v duševnem zdravju, kadar se sooča z izrednimi razmerami, vendar lahko te pristope razdelimo na pozitivne in negativne. Ogromno mladostnikov je namreč poročalo, da v tem času uživajo več tobaka, alkohola in marihuane. Ti negativni odzivi pa so glavni napovedniki psiholoških stisk, kot so depresija, tesnoba in stres (Liang et al. 2020). Raziskava, ki se je fokusirala na psihološke odzive in s tem povezane dejavnike v začetni fazi pandemije na Kitajskem, je pokazala, da so študentke imele posebne fizične simptome, kot so mišična napetost, omotica ali slabo samo-ocenjeno zdravje in počutje, kar je tudi vplivalo na višjo raven stresa, tesnobe in posledično depresije. Pogosti stik s sodelavci, umirjenost in dobra psihološka odpornost so bili izpostavljeni kot zaščitni dejavniki, ki lahko pripomorejo k vsemplušnem boljšem počutju v takšnih izrednih razmerah (Song et al. 2020).

Covid19 namreč močno vpliva na našo družbo in razmerja znotraj nje. Zaradi tega je koristno razumeti, kako posamezniki doživljajo to obdobje precejšnje negotovosti in kako se v njemu znajdejo. Pojav pandemije, ki v veliki večini vpliva na potek vsakodnevnega življenja, lahko v nekaj tednih zmoti normalno vedenje posameznikov in družin. V izrednem stanju kot je ta, si ni preprosto predstavljati kako se bojo mladostniki odzvali. Mladostniki v Italiji pa so v povezavi z pandemijo pokazali sledeče rezultate; kar zadeva vsakdanje življenje, jih je bila večina vzdržljivih pri opravljanju svojih navad brez večjih dram, tudi med ostajanjem doma. Seveda je pri tem v veliko pomoč šola, ki je organizirala nadaljevanje pouka na spletu in ostalih družbenih omrežjih. Pomembnost nadaljevanja spletnega šolanja je presegla didaktično učinkovitost, vendar je to povezano s socialno funkcijo, ki jo šola igra za mladostnike. Poleg tega to, da lahko s pomočjo

socialnih omrežji rekonstruiramo nekakšen 'dnevni red', gotovo pripomore k splošnemu ravnovesju otrok in mladostnikov. Seveda se marsikateri najstniki ne strinjajo in trdijo, da ni vse enako kot prej, ker se manj srečujejo v živo, še več pa komunicirajo preko telefona in ostalih elektronskih naprav. Mladi moški v Italiji bolj trpijo zaradi te situacije kot dekleta. Ta razlika je morda posledica tega, da se v tej starosti moška družba raje zadržuje in družni na prostem kakor ženska. Kar se tiče šole in učenja je drugače; čeprav se je dejavnost nekako nadaljevala na daljavo, še zmeraj obstaja velika zaskrbljenost glede tega, koliko to izredno stanje negativno vpliva na njihove priprave in zavzetost za šolo. Še posebej med dekleti je znano, da so bolj tradicionalno pozorna na šolsko uspešnost, negativne posledice pa se lahko izražajo tudi v študentih, ki se morajo soočiti s kakšnim pomembnim zaključnim izpitom. Te raziskave so poudarile, da Covid19 ključno vpliva na čustvene in vedenjske izkušnje pri Italijanskih mladostnikih. Najbolj koristno bi bilo, če bi se jim nudile ustrezne informacije, svetovanje ter podpora pri spopadanju s to težavo (Buzzi et al. 2020).

Raziskave med mladostniki na Portugalskem so pokazale zelo podobne rezultate kot te na Kitajskem in v Italiji. Glede družbenega vpliva, so udeleženci poročali o izgubi socialnih kompetenc, povezanih z manj stika z drugimi, kakor tudi s pomembnimi življenjskimi trenutki, kot so praznovanje zadnjega študijskega leta, maturantski ples, zaključni šolski izlet ter druge podobne in družinske zabave. Tako kot pri zgoraj omenjeni kitajski raziskavi, je tudi raziskava med portugalsko mladino pokazala večjo uporabo besed 'tesnoba' in 'depresija' pri ženskah, v primerjavi z moškimi. Poleg fizičnih in psiholoških dejavnikov pa tudi pravijo, da je pandemija v družinsko življenje prinesla mnoge finančne težave. Oba spola pa se strinjata, da je izredno stanje spremenilo njihov vzorec spanja, prehranjevanja in gibanja, kakor tudi, da sprememba rutin vidno zmanjša njihovo produktivnost. Abbas in drugi (2020) podpirajo te rezultate in trdijo, da lahko stres izrazito vpliva na vedenjske mehanizme, kar vodi k večjemu vnosu hrane, zmanjšanju telesne dejavnosti in poslabšanju kakovostnega spanca. Prav tako so enotni, da so spletna predavanja in pouk na daljavo prinesli večje breme domačih nalog in dodatnih obveznosti (Branquinho et al 2020).

Pandemija Covid19 je torej močno omejila vedenje in delovanje ljudi po vsem svetu z zaprtjem šol v številnih državah. Te omejitve so premaknile izobraževanje iz učilnice na dom, kar pa ima, kakor smo že ugotovili, svoje dobre in slabe plati. Ta sprememba je nekaj novega, še do sedaj neizkušenega, kar pomeni, da je šolanje na domu izrazito obremenilo družine po vsem svetu. Zaradi zaprtja šol, družine sodelujejo pri podpiranju otrokove izobrazbe pri spletnem šolanju na daljavo. Seveda pa je ta vrsta sodelovanja v celotni meri odvisna od dostopa do interneta, računalnika, pametnih telefonov, alternativnih spletnih rešitev in kakršnihkoli sposobnosti uporabe tehnologije. Znotraj tega se pojavijo tudi problemi in vprašanja v smislu časovne stiske in fizičnega prostora. Na primer, lahko se zgodi, da primanjkuje sredstev za podpiranje šolanja na domu, kot je ustrezen delovni prostor, ustrezna računalniška oprema, ali pa skrbniki nimajo dovolj časa za pomoč pri učenju (O'Sullivan et al. 2020).

EMPIRIČNI DEL (CILJ 3)

	Datum	Cilj	Refleksija	Priporočila in plani
17	28.1. – 31.1.	Empirični del: vprašalnik.	<p>Datum oddaje raziskovalnega dnevnika se rapidno bliža. Kljub temu, da z Barbaro razumeva časovno stisko Cone Korak, naju obe njihova odsotnost že malce skrbi. Zavedava se, da nama ni preostalo prav dosti časa, razmišljava kako nama bojo uspele tudi transkripcije intervjujev in sva rahlo na trnih.</p> <p>Obe bova izjemno razočarani, če nama empiričen del ne bo uspel tako kot sva si zamislili, kajti raziskava naju zanima in informacije Cone Korak bi nama res prišle prav za zaključne rezultate.</p>	<p>Sestaviti vprašalnik za intervju.</p> <p>Poslati uradno kontaktno pismo Coni Korak in jih spomniti na najino raziskavo ter sodelovanje.</p>
18	1.2.	Kontaktno pismo	<p>S sošolko sva ustvarili vprašalnik in kontaktno pismo, ki ga sva da danes posredovali Coni Korak. Prišli sva do konsenza, da sva jim pustile več kot dovolj časa (morda še preveč, ampak nobena od naju ni želela biti vsiljiva, sploh kadar so nama dali vedeti, da so zelo omejeni s časom in bili precej hiteči tudi po telefonskih pogovorih.)</p> <p>Pošljeva kontaktno pismo Coni Korak, skupaj z elektronsko pošto. Sporočiva jim, da bi zelo rade sodelovale</p>	<p>Čakava na odgovor, vmes pa popraviva vprašalnik in ga dokončno izoblikujeva.</p>

			z njimi in kako koristni bi bili njihovi prispevki, javiva pa jim tudi, da je najina tema požela veliko zanimanja (kar upava, da jih bo dodatno spodbudilo k sodelovanju.)	
19	2.2. 3.2.	- Intervjuji s Cono Korak	Obe nestrpno čakava njihov odgovor, medtem pa sama pregledujem še ostalo literaturo, dopolnujem napisano in preurejam določene dele. Če ne bo odgovora z njihove strani, se z Barbaro se odločiva, da jih pokličeva.	Pregledati in popraviti teoretični del in prva dva cilja dnevnika.
20	4.2.	Intervjuji s Cono Korak	Štiri dni po poslanem kontaktnem pismu in emailu, po telefonu govorim s Cono Korak. Oseba se hitro se opraviči, da je pozno videla pošto (očitno so še zmeraj zelo zaposleni) ter sporoči kdo je pripravljen sodelovati z nama. Žal je to samo ena oseba, ker pa se osebi na drugi strani linije strašno mudi, ne utegnem vprašati ali imava na voljo še koga drugega, saj bi bilo dobro slišati čim več glasov. Pove mi tudi, naj email in pismo samo posredujem tej osebi in se bova z njo zmenile dalje, zato tako tudi nemudoma storim. Drugih informacij ali pa podrobnejšega načina za kontakt ne prejmem.	Z Barbaro se zmeniva, da če sodelujoči ne bojo imeli časa za dejanske intervjuje, bova probali to kar skozi pisno obliko – to seveda ni idealna rešitev in niti slučajno to, kar sva želeli, ampak stvari nama ne grejo po planu, še zmeraj pa bi radi od raziskave potegnili kar pač gre.
21	5.2.	Intervjuji s Cono Korak	Od kontaktirane osebe, ki naj bi bila pripravljena na sodelovanje ponovno ni	Čakava na odgovor, vmes pa se pogovarjava o

			<p>nobenega odgovora in obe s sošolko postajava zmeraj bolj obupani. Razglabljava ali se odjaviva od izpita, ali še zmeraj upava na najboljše in počakava čisto do zadnje minute. Sama sem precej razočarana in si očitam, da bi morale bolj 'siliti' v njih tekom januarja, ampak se strinjava, da bi rezultati najverjetneje bili enaki.</p> <p>Tema naju je res pritegnila in sva se v njej tudi dobro znašli, zato sva bili tako vztrajni pri tej organizaciji, za katero sva mislile, da bo zares pripravljena sodelovati.</p>	<p>drugih morebitnih rešitvah.</p>
22	6.2 – 8.2.	Intervjuji s Cono Korak	<p>Čas se nama izteka, postajava zmeraj bolj obupani in nisva prepričani kaj storiti. Glede na to, da je vikend, od njih ne pričakujeva nobenega odgovora, še zmeraj pa imava kanček upanja, da bomo uspeli vzpostaviti kontakt 9.2., sicer tik pred zdajci, ampak sva tudi to pripravljene sprejeti. Obema se zdi škoda ne oddati raziskovalnega dnevnika, kajti z veseljem sva razvijali temo in imava narejeno že vse ostalo, samo ta empirični (žal, poglavitni) del nama manjka.</p>	<p>Skleneva sledeče: če ne bo nobenega odgovora po mailu, jih bova ponovno poklicale.</p> <p>Predlagam, da v primeru, če intervjuji ne bojo šli skozi, se obrneva na nosilke predmeta in vprašava kakšne so najine opcije, saj je oddaja zaključnega dela že skoraj pred nama.</p> <p>Planirava, da bi lahko vključili analizo prejetih dokumentov in najine ugotovitve ustvarile okrog tega.</p>

				Sicer ni idealna rešitev, ampak nama ne bo preostalo nič drugega, če želiva nalogo oddati (kar pa si obe želiva.)
23	9.2.	Intervjuji s Cono Korak	<p>Z Barbaro sva nestrpni in neprestano pregledujeva email. Razmišljava ali jih ponovno pokličeva, ampak se nama zdi že tako pozno, da nimava več prav veliko upanja za izvedbo niti enega intervjuja.</p> <p>Dobiva odgovor od Marjetke Čermelj, ki se opraviči, da je prejšnja kontaktna oseba preveč zaposlena, da bi sodelovala z nama. Pomislim zakaj se potem takoj niso obrnili na njo. Sporoči svojo telefonsko številko in reče naj jo pokličeva, da se zmenimo za sodelovanje. Z Barbaro se dogovoriva, da lahko ponudiva samo današnji datum, za kaj drugega več žal ni časa in Barbara jo pokliče. Dogovorimo se za intervju ob 15:00.</p> <p>Intervju poteče uspešno, obe sva zelo zadovoljni, da nama je uspel vsaj eden in se takoj lotiva dokončati najino raziskavo.</p>	<p>Vključiti analizo poslanih dokumentov pod empirični del, če nama ne preostane nič drugega.</p> <p>Z Barbaro si razdeliva transkripcijo intervjuja: Barbara ima vprašanja 1 – 6, sama pa imam od 7 naprej.</p> <p>Ko bo vsaka končala svoj del, bova jih združili v celoto in se lotili kodiranja, ki pa se bo pri vsaki razlikovalo, saj se bova fokusirali na različne pojme. Barbara bo osredotočena na komunikacijo, sama pa na motivacijo.</p> <p>Transkripcija in kodiranje intervjuja.</p>

Za empirični del naše raziskave bo uporabljena kvalitativna metoda raziskovanja, ki vključuje izvedbo intervjujev (vsaj enega), da nam to omogoči bolj natančen, poglobljen pogled v našo

temo iz prve roke. Bistveno pri nalogi je, da slišimo informacije in izkušnje zaposlenih pri Coni Korak, zato bo ta dnevni center tudi naš vzorec, metoda vzorčenja pa je torej izbira najlažje dosegljivih enot. Želimo slišati njihove izkušnje, njihove izzive, njihove ideje kako bi lahko situacijo še izboljšali in kako se soočajo s problematiko na dnevni ravni.

Uporabljen bo pol-strukturiran intervju, ki omogoča, da se pri določenem vprašanju lahko postavi še podvprašanje za dodatno in nadaljnjo obrazložitev. Takšen intervju je uporaben tudi, kadar je morda potrebno spremeniti vrstni red vprašanj, kakšnega dodati, odvzeti ali pa dva ali več združiti v enega, v primeru, če se je na določeno stvar že odgovorilo znotraj prejšnjega.

Raziskava bo potekala v obdobju od decembra 2020 do februarja 2021. Kontaktno pismo bo poslano preko elektronske pošte pred začetkom postopka z intervjuji, zaradi trenutnih izrednih razmer v državi, pa bojo vsi intervjuji potekali na daljavo: preko telefona, skype-a, ali zoom-a, karkoli bo najbolj primerno. Predhodno bo sestavljen vprašalnik, ki bo na voljo tistim, ki bi si ga morda želeli pred sodelovanjem ogledati. Intervjuji bojo potekali v slovenščini, posneti bojo z namenom za kasnejšo transkripcijo in lažje kodiranje med najustreznejšimi pojmi.

Predviden vprašalnik:

Sklop 1: Delovanje

1. Koliko časa že pomagate mladostnikom?
2. Kakšna je vaša naloga/vloga v društvu?
3. Kje se vidite/se srečujete s problemi?
4. Kje zaznate največje ovire pri delovanju?
5. Kako je pandemija spremenila delovanje društva?

Sklop 2: Izkušnje

6. Kako v izrednih razmerah poteka komuniciranje na daljavo in kako komunicirate?
7. Kako izredne razmere vplivajo na motivacijo in kako mladostnike motivirate?
8. Kakšen je po vašem mnenju uspeh reševanja problematik s katerimi se srečujete?
9. Kje vidite rešitve/prostor za izboljšanje?
10. Bi še kaj sami dodali?

INTERPRETACIJA REZULTATOV IN UGOTOVITVE

Interpretacija rezultatov raziskave temelji na definicijah glavnih kategorij in njihovi povezanosti s pogloblitimi pojmi in raziskovalnimi vprašanji.

Prvo raziskovalno vprašanje je zanimalo, kako Covid19 vpliva na motivacijo pri mladostnikih s težavami v odraščanju? Razvidno je, da ima kar konkretne posledice, še posebej pri teh posameznikih, ki že tako ali tako trpijo od raznih zunanjih in notranjih dejavnikov, ki vplivajo na njihovo vsesplošno počutje. Dlje kot pandemija traja, slabša je njihova motivacija. Zaradi tega, ker nimajo nekakšnega fiksiranega pogleda v prihodnost, ampak živijo bolj iz trenutka v

trenutek, se ne zavedajo resnosti situacije. Namesto, da bi šolo in teste na daljavo izkoristili kot nek lažji postopek zaključitve njihovega izobraževalnega procesa, ne premorejo niti toliko volje, da bi se zjutraj pridružili spletnemu pouku preko aplikacije Zoom, ker se ura, po njihovem mnenju, začne 'prezgodaj'. Ne razmišljajo v smer, da bi jim lahko bilo slediti predavanju od doma veliko lažje kot pa dejansko priti v šolo – to je proces, ki zahteva še bolj zgodnje vstajanje, dodatno pot z avtobusom in podobno, ampak sami na to ne gledajo tako. Motivacija jim je namreč že popolnoma padla, kar se vidi tudi po njihovih skupnih pogovorih na spletu. Cona Korak organizira skupne pogovore na portalih, kot je na primer Instagram, kjer vsake toliko časa nekaj napišejo v njihov pogovor, torej '*group chat*', da se mladostniki odzovejo, razmišljajo in vzpostavijo neko učinkovito debato. Med časom pandemije je njihova odzivnost bistveno slabša; večinoma odgovorijo samo s vprašanjem, kdaj lahko pridejo osebno do njih, pretiranega interesa v diskusijo pa ne pokažejo. Pozna se tudi, da jim nasploh manjka ustrezne komunikacije, še posebej z drugimi organizacijami, ki bi jim lahko bile v dodatno pomoč in podporo.

Tukaj lahko zajamemo tudi drugo raziskovalno vprašanje; kako se posledice pomanjkanja motivacije in izredne situacije kažejo pri njihovem šolskem uspehu? Kot smo že ugotovili zgoraj, njihov šolski uspeh precej trpi. Ne samo, da nimajo motivacije se zjutraj zbuditi in pridružiti spletnemu pouku, niti ne sledijo snovi in dogajanju v šoli, kar pomeni, da posledično izpadejo iz sistema in najverjetneje šole ne bojo dokončali. To pomanjkanje motivacije se pri šolskem uspehu najbolj kaže tudi skozi zelo visoko število neopravičenih ur, kajti nekateri posamezniki jih imajo tudi 300. Nimajo občutka, da bojo temu sledile kakršnekoli posledice, ker pouk na daljavo vzamejo kot svoj obrambni ščit; 'noben mi nič ne more, tako ali tako ne more do mene, ker me ne bo našel, saj sem doma in na varnem' in na podlagi takšnega mišljenja, si ustvarijo utvare, da je to dovolj, da trenutno ne rabijo od sebe dati ničesar. Kot pa je omenjeno zgoraj, nimajo občutka za prihodnost, zato pa tudi nekako obtičijo v tem zmotnem razmišljanju, ki je na koncu dneva samo minus za njihov napredek – kakor šolski, tako tudi osebni.

Cona Korak, se zraven trenutne izredne situacije sooča tudi z drugimi ovirami, problemi in izzivi. Poglavitna dva problema sta financiranje, ki bi ga zmeraj lahko bilo več, še večji problem pa je pomanjkanje kadra. Imajo velik obseg uporabnikov, zaposlenih pa bistveno premalo, kar v veliki meri oteži njihovo delovanje. Sami se zavedajo, da bi definitivno delovali še bolj učinkovito in kvalitetno, če bi imeli več zaposlenih, kajti tako bi lahko zajeli večji obseg mladostnikov, ki potrebujejo njihovo pomoč. Žal ni dovolj ljudi, ki bi bili pripravljeni delati tovrstno delo, kar pomeni, da se soočajo tudi s pomanjkanjem časa za vsakega uporabnika. Nekateri bi recimo potrebovali na primer pet ur na dan izrazitega sodelovanja, včasih pa jim lahko ponudijo samo eno uro, ker je uporabnikov veliko, strokovnih delavcev pa konkretno premalo. Kar je tudi ključnega pomena pri tovrstnem delu, je realnost. Vsekakor podpirajo idejo, da morajo biti pozitivni, prilagodljivi in dati vse od sebe, ampak še zmeraj je potrebno ohraniti neko distanco in si ne vzeti neuspeha preveč osebno. Smotrno se je zavedati, da kljub zadostni pomoči in

ponujeni podpori, vsi uporabniki ne bodo doživeli srečnega konca, kajti na koncu dneva ni vse samo v rokah centra, ampak tudi v volji in zmogljivosti pri posamezniku samem. Priporočljivo je, da se pri takšnem delu ima v mislih ta majhen odstotek uporabnikov, ki jim morda ne bo uspelo preusmeriti življenja na boljšo prognozo, tega pa si nihče ne sme vzeti preveč osebno.

Temu sledijo predlogi in ideje za izboljšavo njihovega delovanja, kar je tudi naše zadnje raziskovalno vprašanje. Prva stvar, ki bi si jo Cona Korak želela izboljšati, je nuditi več podpore na enem mestu. To pomeni, da bi imeli na voljo več storitev za celotno družino, vključno z družinsko terapijo, kajti ogromno problemov teh mladostnikov ima jedro v slabi družinski situaciji. Seveda pa to vključuje tudi dejstvo, da bi potrebovali več zaposlenih glede na število uporabnikov, ter več različnih profilov. Takšen raznoliki kader bi lahko sestavljali tudi razni terapevti in športni pedagogi, kajti športne aktivnosti so ene izmed ključnih orodij s katerimi delujejo. Poglavitnega pomena bi torej bilo, če bi se dalo strniti čim več strokovnih delavcev, več zaposlenih iz drugačnih smeri znanja, ki bi s skupnimi močmi lahko te zgubljene mladostnike spet pripeljali na pravilno pot. Ključna je tudi večja podpora k temu, da bi ti posamezniki komunicirali tudi z drugimi organizacijami, ki so jim na voljo. To pomeni, kadar bi ena organizacija morda bila prenatrpana, ali pa ne bi uspela nuditi dovolj časa, bi se lahko obrnili na koga drugega in poiskali pomoč in uteho tudi pri njih.

ZAKLJUČEK IN PRIPOROČILA (CILJ 4)

	Datum	Cilj	Refleksija	Priporočila in plani
24	9.2.	Napisati zaključek, ki temelji na empiričnemu delu raziskave	Z Barbaro sva zelo veseli, da nama je na koncu uspelo vsaj en intervju in zelo hvaležni Coni Korak za njihovo sodelovanje in prispevek. Strinjava se, da bi raziskava lahko bila mnogo boljša, če bi na voljo imeli več ljudi, več aspektov, saj bi lahko zajeli več problemov in morda lahko res prinesli nekaj dobrega k njihovi organizaciji s svojim interesom in trudom. Seveda bi tukaj bilo poglavitno, da bi z nama začeli sodelovati bistveno prej in bi s tem imeli na	Znotraj intervjuja poiskati odgovore na zastavljena raziskovalna vprašanja, smiselno zaključiti nalogo.

			<p>voljo dosti več časa. Žal je situacija izpadla tako kot je, sva pa hvaležni vsaj za te pridobljene informacije, saj nama je že en intervju zelo pripomogel k samemu pogledu na problem in njegovim potencialnim rešitvam. Nobena od naju ni najbolj domača na tem področju; sama sem dobro seznanjena z depresijo med mladostniki, ne pa tudi z mladostniki, ki imajo težave zaradi drugačnih razlogov, najbolj zaradi slabih razmer doma, zato sem to možnost sodelovanja vzela kot krasno priložnost, da se naučim tudi nekaj več o tem.</p> <p>S sošolko sva se strinjali, da sva se tekom raziskovanja tudi lepo dopolnjevali; kadar je ena imela slab dan ali pa bila ne najboljše volje, jo je druga potolažila in na novo motivirala, ter obratno.</p>	
	10.2.	<p>Zadnji pregled raziskovalnega dnevnika preden se ga odda na Moodle</p> <p>Oddaja na Moodle</p>	<p>Uredim še kakšne malenkosti (sprememim naslov v najbolj ustrezno verzijo), preverim ali so dodane vse priloge in se pripravim na oddajo naloge na Moodle.</p>	

Uspešnost dnevnega centra Cone Korak je prepoznavna skozi njihove pogoste evalvacije. To so lahko lastne, na podlagi dela in napredka pri uporabnikih, ali pa s pomočjo kakšnih študentov, ki pišejo raziskovalne naloge, kjer se poglobijo in evalvirajo njihovo delo. Vsekakor je očitno, da je njihovo delovanje uspešno, kajti tudi sofinancerji brez ugovarjanja priskočijo na pomoč, kadar se centri razširijo in se odpre še kak nov. Ključno pri njihovem uspešnem delovanju je pa tudi sposobnost prepoznavanja napredka v majhnih stvareh. Uspešnost je v veliki meri subjektivna in veseli so že, če stvari ne grejo na slabše, ampak stojijo na nekem nivoju, ki so si ga zadali. Uspeh se tudi ne da meriti pri vseh uporabnikih enako; pri enih je že dovolj to, da ne storijo kakšne večje napake, ki bi jih v najslabšem scenariju stala življenja. Bistveno je tudi to, da ti strokovni delavci znajo modificirati in prilagajati program uporabnikom; kaj dodajo, kaj odzamejo, poslušajo potrebe posameznika in mu skušajo po svojih najboljših močeh pomagati. Tukaj zmeraj ostaja prostor za izboljšavo, kajti, ne glede na to kako dobre so stvari, zmeraj bi lahko bile še boljše. Uporabna in priporočljiva bi bila terapija, ampak tukaj je pomembno imeti v mislih, da vsak posameznik ne bi bil pripravljen na sodelovanje. Bodisi zaradi preteklih slabih izkušenj ali iz samo-prepričanja, da tega res ne potrebuje, se je nujno zavedati, da terapija ni za vse – seveda se lahko pusti odprta možnost, da morda nekoč bo ustrezna rešitev za marsikoga, ampak ne sme se zanemariti dejstva, da trenutno žal ni. Obstaja pravilen trenutek in čas za vse, zato so potrpežljivost, vztrajnost in pozitiven pogled temeljni pojmi, ki igrajo izjemno pomembno vlogo pri tovrstnem sodelovanju z mladostniki.

Kot je že omenjeno zgoraj, držati realno sliko v takšnih situacijah je nepogrešljivo, ampak enako pomembno teži ima pripravljenost na vse. Pripravljenost, da se situacija lahko zelo hitro obrne in zmožnost, da se znotraj te spremembe scenarija hitro in ustrezno odzove. Cona Korak namreč deluje pod sloganom, ki uči, da se ne sme obupati nad človekom, kajti vsak si zasluži pomoč in podporo, ne glede na to, kako naporno lahko postane.

Mladostnik, ki mu je že tako ali tako težko in najverjetneje iz več možnih strani posluša česa ne zmore in česa ne bo nikdar dosegel, enako negativnega odnosa ne potrebuje še od ljudi, ki so tukaj, da mu pomagajo. Kakor je bilo raziskano, tudi komunikacija je primarnega pomena in ogromno sloni na celovitem sporazumevanju, kajti že skozi pogovor se lahko marsikaj obrne na boljše, če se le hoče. Na začetku smo omenili tudi, kako pomembno je duševno, mentalno zdravje in Cona Korak je to potrdila. V teoretičnem delu naloge je bilo ugotovljeno, da ogromno mladostnikov lahko trpi od raznih duševnih motenj, te stiske pa močno vplivajo na njihovo vsesplošno počutje in delovanje. Cona Korak tudi sama predlaga takšnim posameznikom, da bi si vzeli premor od vseh obveznosti, pavzo od vsakodnevnega življenja in enostavno zadihali, si prefiltrirani misli in se osredotočili nase, delali na sebi in na dobrem psihičnem počutju.

Za zaključek še pogledjmo kako se pomankanje motivacije zaradi izredne situacije v Sloveniji, bolj natančno, pri mladostnikih s težavami v odraščanju, primerja s sliko, ki smo jo pridobili na podlagi mladostnikov drugod po svetu; podobnosti so očitne in nezanemarljive. Bistveno je izpostaviti, da so se težave kot so; stres, depresija, zloraba drog in alkohola, slabo spanje,

motnje v duševnem zdravju in nezadostno šolsko delo zaradi finančnih težav, pojavile že pri mladostnikih nasploh, ki prihajajo iz bolj prijaznih okolij, kako potem naj ne bi bile enako slabe, oziroma, še slabše, pri posameznikih na katere se je osredotočila naša raziskava. Ti rezultati nam predstavijo, da njihove težave vsekakor niso izgovori, ampak resnični problemi, o katerih bi moralo biti ozaveščenih več ljudi. Kadar bi se več ljudi začelo zavedati kako lahko nekdo z pozitivnim odnosom, ustreznim znanjem in prijetnim pristopom vpliva na mladostnika v težavah, bi se stvari morda postopoma začele razvijati še v boljšo smer, kajti dosegljivih bi postalo več strokovnih delavcev, kakor tudi prostovoljcev, ki bi bili pripravljeni priskočiti na pomoč. To bi pomenilo, da bi se obseg dela lahko boljše porazdelil in poskrbljeno bi bilo za več mladostnikov, ki potrebujejo večjo količino pozornosti, več vztrajnosti in več trmastega dela. Duševno zdravje je dragocenega pomena; če človekova psiha ni uravnovešena, ni nobenega ravnovesja tudi v njegovem vsesplošnem počutju in obnašanju. Morda se tudi nekateri šolski delavci tega ne zavedajo v zadostni meri in ustrezna rešitev bi bila premisliti kako lahko mladostnikom izobraževanje olajšajo, kako bi jih dodatno motivirali znotraj šolskih klopi in pouka. V tem smislu, bi se nekdo v stiski tudi lažje obrnil na učitelja, ta pa bi se nato lahko povezal z izbranim dnevnim centrom kot je Cona Korak, saj bi lahko združili znanje in moči, ter preko skupnega sodelovanja poiskali najboljše možne rešitve za kogarkoli, ki potrebuje malo več pozornosti, motivacije in, najpomembnejše, razumevanja.

REFERENCE

Abbas, Ahmed M., Saafa K. Fathy, Andro T. Fawzy, Amara S. Salem and Mario S. Shawky. 2020. "The mutual effects of COVID-19 and obesity." *Obesity Medicine*. <https://doi.org/10.1016/j.obmed.2020.100250>

Barker, Mike. 2017. "Understanding Motivation: A Review of Relevant Literature." *Carleton Papers in Applied Language Studies*. <https://www.coursehero.com/file/21366716/5-Understanding-Motivation-BARKER-CPALS-2004-05/> Dostopno 16 December, 2021

Branquinho, Cátia, Colette Kelly, Lourdes C. Arevalo, Anabela Santos and Margarida Gaspar de Matos. 2020. "Hey, we also have something to say: A qualitative study of Portuguese adolescents' and young people's experiences under COVID-19." *Journal Of Community Psychology*. doi: 10.1002/jcop.22453

Buzzi, Carlo, Maurizio Tucci, Riccardo Ciprandi, Ilaria Brambilla, Silvia Caimmi, Giorgio Ciprandi and Gian Luigi Marseglia. 2020. "The psycho-social effects of COVID-19 on Italian adolescents' attitudes and behaviors." *Italian Journal of Pediatrics* doi: 10.1186/s13052-020-00833-4.

Liang, Leilei, Hui Ren Ruilin Cao, Yueyang Hu, Zeying Qin, Chuanen Li and Songli Mei. 2020. "The effect of COVID-19 on youth mental health." *Psychiatric Quarterly*, 91, 1–12. <https://doi.org/10.1007/s11126-020-09744-3>

O'Sullivan, Katriona, Amy McGrane, Serena Clark and Kevin Marshall. 2020. "Exploring the Impact of Home-Schooling on the Psychological Wellbeing of Irish Families During the Novel Coronavirus (COVID-19) Pandemic: A Qualitative Study Protocol." *International Journal of Qualitative Methods* 19:1-6. <https://doi.org/10.1177/1609406920980954>

Ryan, Richard M., and Edward L. Deci. 2000. "Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being." *American Psychologist*, 55(1), 68–78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>

Song, Kangxing, Rui Xu, Terry D. Stratton, Voyko Kavcic, Dan Luo, Fengsu Hou, Fengying Bi, Rong Jiao, Shiyang Yan and Yang Jiang. 2020. "Sex differences and psychological stress: Responses to the COVID-19 epidemic in China." *MedRxiv*. <https://doi.org/10.1101/2020.04.29.20084061>

World health organization. 2019. "Mental health: a state of well-being." http://www.who.int/features/factfiles/mental_health/en/ Dostopno 16 December, 2021

Druga naloga

RAZISKOVALNI DNEVNIK Udejstvovanje z umetniškimi dejavnostmi za pozitiven vpliv na različne marginalne skupine (Suzana Vrenko)

PETEK, 18.12.2020

VSEBINSKA ZASNOVA

S sošolko Andrejo Potočnik sva dolgo razmišljali, kako bi najine lastne izkušnje in znanje najbolje izkoristili na primeru raziskovalnega seminarja. Andreja je dejavna na področju kulture, jaz pa na področju zdravstva, oboji se dnevno srečujemo s pripadniki različnih marginalnih skupin. Porodila se je ideja, da poskusiva s kulturnim udejstvovanjem pozitivno vplivati ravno na te omenjene skupine.

TOREK, 22.12.2020

ONLINE SREČANJE Z ANDREJO-RAZDELITEV NALOG

Glede na trenutno situacijo, sva si z Andrejo preko online srečanja razdelili naloge. Andrejina nevladna organizacija je imela idejno zasnovo za projekt, ki se je izkazal, da bi bil zelo primeren za nadaljnje raziskovanje. Obe si želiva, da bi ga bilo v prihodnosti mogoče tudi realizirati. Raziskava bi temeljila na prikazu, da je uspešna integracija ciljnih skupin odvisna tudi od kvalitetne programske vsebine. Ker vemo, da socialna izključenost človeku krati njegove

temeljne pravice, ga za marsikaj prikrajša, smo se odločili poiskati različne akcije, ki naj bi pozitivno vplivale na različne marginalne skupine. Osredotočili sva se predvsem na invalide, begunce ter migrante, ki se med seboj razlikujejo glede na vedenjske, kulturne in prav tako fizične značilnosti. Želeli bi poiskati različne umetniške akcije, ki bi pozitivno vplivale na vse omenjene marginalne skupine. Na ta način bi želeli vsaj malo omiliti socialno prikrajšanost in na nek način preprečiti potisnjenost na rob socialnega in kulturnega dogajanja. Najina želja je, da prav vsi živijo polno in ustvarjalno življenje, vsaj v obliki, ki jo dopušča njihovo zdravje.

Gre za obsežno temo, zato sva si s sošolko Andrejo Potočnik delo razdelili. Ker je njej bolj poznano področje kulture, meni pa zdravstva, sva področje raziskovanja in iskanja rešitev prilagodili temu. Andreja se je tako bolj posvetila migrantom, beguncem in načinom usposabljanja pedagogov. Sama pa sem se namenila povezati s področji invalidov ter mladostnikov s posebnimi in vedenjskimi težavami.

Zakaj sva vztrajali ne samo pri tujcih temveč tudi pri dejavnostih za invalide in duševne bolnike? Zato, ker so prav osebe s posebnimi potrebami so še vedno ena izmed skupin, ki prepogosto ostaja na robu družbe. Ne samo, da so na nek način izključeni ali pa slabše vključeni v družbeno življenje, pogosto so celo omejeni na institucije.

Razdeljena področja in delo povezano z njimi in ciljnim skupinami, bova opisali vsaka v svojem raziskovalnem dnevniku, tako da ne bo podvajanj vsebine. Tudi literaturo bova iskali glede na razdeljena področja.

Obe pa imava skupni cilj, to je ugotoviti kako kulturno umetniške vsebine vplivajo na boljše počutje marginalnih skupin.

SREDA, 23.12.2020

PREGLED LITERATURE

Četudi je ideja za izvedbo raziskave v najinih glavah izdelana, je potrebno dobro pregledati literaturo in morebitne že obstoječe raziskave iz vseh področij, ki se jih bo raziskava dotaknila.

Za začetek bom prebrala zakonske podlage v Zakonu o socialnem vključevanju invalidov, dostopno na <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2018-01-1349/>,

Nato bom pregledala spletne strani in zloženke Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije.

Pregled ostale strokovne literature:

Jakšič Ivačič Živa, KaduncB., Mlakar Špela, & Schmid Špela. (2020). Dostopnost Ustave RS za ljudi z motnjami v duševnem razvoju – dileme in izzivi. *Slavia Centralis*, 11(2), 263–275.

Retrieved from <https://journals.um.si/index.php/slaviacentralis/article/view/913>

Allen, T. D. in Eby, L. T. (ur.). 2010. The Blackwell handbook of mentoring: A multiple perspective approach. Malden, Oxford, Carlton: Blackwell.

Dremelj, P. 2009. Individualizacija in osebe s posebnimi potrebami. V D. Kopal Grum in B. Kopal (ur.), Poti do inkluzije (str. 29–35). Ljubljana: Pedagoški inštitut

Findeisen, D. 2012. Kako razumeti mentorsko razmerje in njegove posledice?: Mentorsko razmerje kot sistem znanja, recipročnega učenja, delovanja in odnosov. *Andragoška spoznanja*, 18(2), 31–42

- Govekar-Okoliš, M. in Kranjčec, R. 2012. Vloga mentorja v izobraževanju starejših odraslih in razvoj mentorskega odnosa. *Andragoška spoznanja*, 18(2), 43–53
- Govekar-Okoliš, M. in Kranjčec, R. 2013. Uspešnost mentorstva v izobraževanju starejših odraslih. *Andragoška spoznanja*, 19(3), 80–91
- Jelenc Krašovec, S. 2005. Osebe z motnjo v duševnem razvoju kot ciljna skupina v izobraževanju odraslih. V V. Bužan, A. Golob, A. Mercina in J. Ulaga (ur.), *Odrasle osebe z zmernimi, težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju: Zbornik prispevkov ob dvajseti obletnici Doma Škofljica*, CUDV Dolfke Boštjančič Draga (str. 45–53). Ig: CUDV Dolfke Boštjančič Draga
- Kačič, M., Bavčar, E. in Sudec Bednařik, K. 2015. Uvodnik: Posebne potrebe niso ovira za umetniško ustvarjanje. V M. Kačič in K. Majerhold (ur.), *Umetnost in hendikep: Zbornik prispevkov ob 95. obletnici ZDSSS (5–10)*. Ljubljana: Rikoss
- Kroflič, B. 2015. Umetnostna terapija – pomoč z umetnostjo. V M. Peljhan (ur.), *Fototerapija: Od konceptov do praks (str. 69–82)*. Kamnik: Center za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje
- Rutar, D. 2015. Sociologija hendikepa in nove družbene prakse. V D. Rutar, R. Kralj in I. Praznik (ur.), *Hendikep, delo in družba: Dodatno usposabljanje dijakov s posebnimi potrebami in zagotavljanje kakovosti prehajanja v delovna okolja (str. 7–76)*. Kamnik: Center za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje
- Tratnjek, S. in Hameršak, P. (2004). Vloga defektologa v posebnem socialnem zavodu. http://www.hrastovec.org/fileadmin/user_upload/dokumenti/Strokovna_knjiznica/Hamer_ a k P. Tratnjek S. - Vloga_defektologa_v_posebnem_socialnem_zavodu.pdf
- Wilson, N. J., Bigby, C., Stancliffe, R. J., Balandin, S., Craig, D. in Anderson, K. 2013. Mentors' experiences of using the Active Mentoring model to support older adults with intellectual disability to participate in community groups. *Journal of Intellectual and Developmental Disability*, 38(4), 344–355
- Jukan, E. 2013. Vpliv plesa na razvoj oseb s posebnimi potrebami. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, pedagoška fakulteta
- Vivod –Rajh, I. 2008. Metode skupinske gibalno –plesne terapije pri osebi z duševno motnjo. Specialistično delo, Univerza v Ljubljani
- Zagorc, M. 2006. Ples –ustvarjanje z ritmom in gibom. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Inštitut za šport
- Musek, J. 2010. Psihologija življenja. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti
- Grubešič, S. 2001. Vzpodbujanje ustvarjalnosti in socialnih spretnosti z metodo ustvarjalnega giba in plesa pri osebah z zmerno motnjo v duševnem razvoju. Specialistična naloga. Ljubljana: Pedagoška fakulteta
- Payne, H. 2003. *Creative movement&dance in groupwork*. Oxon: Speechmark Publishing Ltd
- Klavora Meden, V. 2008. *Ko duša nima kam*. Kranj: Založba Narava
- MOHAR, Špela, 2013, *Gluhi in naglušni v izobraževalnem sistemu : študija primera zavoda [na spletu]*. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede . [Dostopano 6 januar 2021]. Pridobljeno http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska_dela_1/pdfs/mb11_mohar-spela.pdf

OŠTIR, Mateja, 2009, Vključitev gluhih in naglušnih oseb v življenjsko in delovno okolje : diplomsko delo visokošolskega strokovnega študija [na spletu]. 2009. [M. Oštir]. [Dostopano 6 januar 2021]. Pridobljeno s:

<https://dk.um.si/lzpisGradiva.php?lang=slv&id=10360>

Andreja je našla nekaj projektov dobrih praks (zapisane v njenem dnevniku). Pregled opisov le teh.

Zanimiva raziskava, ki nama jo je posredovala gospa Manca Šetinc Vernik iz društva Humanitas:

In the remote Greek island community of Lipsi 11 adults and 11 students collaborated over a three month period in a participatory art project which aimed to promote the sustainable development of their community. Results of the conducted research show that during the project artistic creation was a very powerful vehicle for engaging locals in active participation for the creation of their future and led to the strengthening and reinforcing of community cohesion and capacity building. Specifically, although most of the participants initially were either unable to envision change or envisioned the future of their community negatively, through their participation in the community art project they became empowered to positively imagine the future. They realized that community cooperation and solidarity are fundamental for any effort to create a sustainable future. Their empowerment even led to taking action towards such a future since after the completion of the project they created new initiatives.

References

Chaita, S., Liarakou G. & Gavrilakis, C. (2018), Drawing the future today: a collaborative partnership. Paper presented at 5th Conference on Arts Based Research & Artistic Research "Provoking Research and Social Intervention" Tate Liverpool (Liverpool, UK) 13-15 March, 2018

<https://cdn.website-editor.net/ac799f292323416dab83fabe27a9e193/files/uploaded/CHAITA%252C%2520S.%253B%2520LIARAKOU%252C%2520G.%2520%2526%2520GAVRILAKIS%253B%2520C.%2520UAEGEAN%2520%2526%2520U.%2520IOANNINA%2520%2528Greece%2529.pdf>

Chaita, S., Liarakou G. & Vasilakakis, V. (2017) A/r/tography: a Fluid Relationship of Theory, Time and Place. In R. Irwin & A. Sinner (eds.), Provoking International Perspectives: The Visual Arts Dissertation in Education, University of Lapland Press (in press)

<https://www.concordia.ca/content/dam/finearts/art-education/docs/provoke-2017/Sophia%20Chaita.pdf>

V literaturi smo zasledili še eno zanimivo študijo:

_Tiffany Stiles, Heather Haeger. At the Intersection of Class and Disability: The Impact of Forms of Capital on College Access and Success for Students with Learning Disabilities (Charleston SC: Proquest, Umi Dissertation Publishing, 2011). To je ena redkih študij, v katerih se avtorji lotevajo realnih družbenih razmerij in empiričnih položajev tako imenovanih ranljivih družbenih skupin v družbenih poljih na začetku enaindvajsetega stoletja.

SOBOTA, 26.12.2020

IZBRANE CILJNE SKUPINE-OPIS, IDEJNA ZASNOVA

V CUDV Draga so skupine oseb z motnjami v duševnem in telesnem razvoju, ki imajo poleg kognitivnih tudi čustveno vedenjske težave, ki so posledica njihovih negativnih življenjskih izkušenj. Skupine se delijo na:

- skupina deklet, ki ima kot posledico negativne izkušnje težje vedenjsko-čustvene motnje
- skupina slepih in slabovidnih
- skupina gibalno oviranih
- skupina oseb z motnjami znotraj avtističnega spectra

Glede na različne potrebe posamezne skupine bomo preko plesno glasbenih delavnic spodbujali samopodobo udeležencev, osredotočali se bomo na gibalno-ritmično izraznost ter senzorno-telesno podoživljanje.

Cilj je s pomočjo umetniških izraznih sredstev pri udeležencih doseči večjo stopnjo osebne integracije in pozitivno okrepljene samopodobe ter jih usmerjati k:

- izraznosti neverbalne komunikacije (preko telesnega giba izrazi čustev, ki so posledica negativne izkušnje);
- podkrepitvi močnih senzorno doživljajskih področij slepih in slabovidnih oseb in gibalno oviranih oseb (posledica gibalno-funkcijske oviranosti);
- razvijanju domišljije in ustvarjalnosti preko nadgrajevanja elementarno-izraznih področij oseb z motnjami v duševnem in telesnem razvoju
- vzpostavljanju socialnih stikov preko medsebojne neverbalne komunikacije tudi pri verbalno močnejših osebah.

Gluhi in naglušni potrebujejo drugačne senzorične impulze s katerimi obujajo zvok v telesu in umu. Posledično se jim drugi čuti, predvsem vid in dotik, dodatno izostrijo. S pomočjo Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenija in Mestnim društvom gluhih Ljubljana bomo pripravili usposabljanja, ki bodo temeljila na ritmično-gibalnih delavnicah in delavnicah afriških plesov ob spremljavi bobnarjev.

S pomočjo vizualnega sledenja plesne mentorice in tolkalistov ter občutenj vibracij bobnov bodo udeleženci usposabljanj ponotranjili ritem in ozavestili svoje telo v prostoru in odnosu do glasbe, čeprav je ne slišijo. Načrtujemo tudi izvedbo delavnic slam poezije, ki bo predstavljena v znakovnem jeziku. Preko tovrstne poezije omogočimo gluhim in naglušnim izraziti svoje občutke, slušecim pa približati doživljanje njihovega sveta.

Projekt nudi ciljni skupini invalidov usposabljanja na področjih plesa, glasbe in poezije ter aktivno vključitev v umetniški dogodek za širšo javnost, kjer se bodo združili s profesionalnimi plesalci in glasbeniki.

V želji širiti znanje, spretnosti in kulturo, predvsem na področju plesa, glasbe, jezika in izraza, s katero v sodelovanju z različnimi sorodnimi društvi stopa v stik in sodelovanje s ciljno skupino, želimo ustvariti tesne stike z odločevalci in strokovnjaki na področju varstva kulture etičnih skupin in vključevanja invalidov v svojo dejavnost.

Struktura usposabljanju, temelječa na kulturnih, vedenjskih in fizičnih značilnostih posameznika ciljnih skupin priseljencev obsega področja plesa, glasbeno-gibalnega izraza, jezika kot mostu med gibom, tonom in ritmom ter produkcijski proces. Kratkoročni cilj štirih usposabljanj s posameznim obsegom 10 učnih ur in 2 produkcijski uri bo motiviral in proaktivno deloval na 50 udeležencev, s katerimi bo sekundarna ciljna skupina otrok s posebnimi potrebami v centru CUDV Draga in v centru gluhih ustvarila nov vzgojno-varstveni pristop k delu z otroki in ustvarjalnemu vključevanju osnovne ciljne skupine, priseljencev, beguncev, prosilcev za azil v širšo kulturno skupnost. Dolgoročno bodo udeleženci usposabljanj socialno vključeni na področje kulture in varstva invalidov, njihova zaposljivost pa bo povečana za obseg obeh ciljnih skupin.

Mobilizacijo udeležencev v interakciji dveh ciljnih skupin, prvotno afriške skupnosti in posebej ranljivih posameznikov v javnih institucijah najbolj podrobno spodbuja četrto usposabljanje, usposablja na področju kulturne produkcije, kjer bo kratkoročni cilj izvedba javne produkcije z vključenostjo vseh udeležencev in ciljnih skupin, dolgoročni cilj pa krepitev kulturnih kompetenc v nevladnih organizacijah, javnih zavodih in interesnih združenjih.

Potrebe osnovne ciljne skupine po večji vključenosti ter potrebe sekundarne ciljne skupine, otrok s posebnimi potrebami oz. invalidi po raznolikosti in izvorni obravnavi lastnih darov in sposobnosti bo projekt naslavljal z izvornim pristopom k povezovanju giba, tona in jezika z različnimi, priznanimi ustvarjalci na področju kulture, hkrati pa bo poglobljal zanimanje ciljnih skupin za kulturno raznolikost in plemenito podstat družbene odgovornosti.

NEDELJA 27.12.2020

RAZISKOVALNA VPRAŠANJA , CILJI IN METODOLOGIJA

Med prebiranjem literature in branjem spletnih strani sem ugotovila, da gledamo z našim zastavljenim projektom v pravo smer. Zelo se mi je vtisnil v spomin stavek fanta z mišično distrofijo, Blaža Urbančiča, ki je nekoč izjavil: »Ne integracija, ampak inkluzija je naša rešitev.« Popolna inkluzija pomeni absolutno vključevanje vseh in enakopraven odnos ter dober razvoj odnosov. Razlika med integracijo in inkluzijo je ta, da se pri inkluziji vez med invalidi in neinvalidi sprevrže v sožitje, ne pa v sobivanje.

Kritičen pregled literature in primeri dobrih praks so podlaga za pripravo kulturno umetniških vsebin, ki bodo omogočile vključenost ciljnih skupin in njihove vrednote, razumevanje njihove življenjske situacije in posledično udejstvovanje v programih, ki so prilagojeni njihovim zmožnostim.

Cilji raziskave

Najti smernice, da kulturno umetnostne vsebine / aktivnosti / usposabljanja ciljnih skupin izboljšajo počutje njenih predstavnikov.

Opredelitev aktivnosti kot priporočila za dejansko izvedbo projekta s katerim na eni strani ciljna skupina lažje vstopi na trg dela, na drugi pa ohrani svoje primarno znanje, ga nadgradi v novem okolje in na inovativen način oplemeniti slovensko, evropsko družbo.

Raziskovalna vprašanja

R1: Ali lahko preko kulturnih vsebin uspešno integriramo ciljne skupine v našo družbo in razblinimo stereotipe in predsodke širše družbe?

R2: Ali kulturne umetnostne vsebine pozitivno vplivajo na počutje ciljnih skupin?

Metodologija

Za metodološki pristop bo uporabljena deskriptivna raziskovalna metoda, primerjava medijskih vsebin in raziskav nevladnih in drugih strokovnih organizacij, ki nam bodo dovolile dostop do svojih lastnih raziskav. Na ta način bom strokovne vire kritično primerjala, proučevala, analizirala ter sistematizirala.

Podatke bomo pridobili s pomočjo znanstvene literature domačih in tujih avtorjev (knjige, članki), množičnih medijev (tv oddaje, časopisni članki), raznih pisnih dokumentov, zapiskih o dogodkih, pravnih aktov. V pomoč nam bo iskanje preko spletnih virov, kjer bomo iskali pomembne mednarodne raziskave, arhive družboslovnih raziskav, knjižnice in druge baze tekstovnih virov, razne statistične podatke različnih ustanov, mednarodnih organizacij, podjetij. Ogromno pa mi bodo doprinesle tudi direktne informacije iz terena, s strani strokovnih ustanov in njihovih strokovnih delavcev ter uporabnikov samih. Menim, da bodo to najdragocenejše iztočnice, ali smo na pravi poti.

PONEDELJEK, 4.1.2021

KONTAKTI IN POVABILO K SODELOVANJU

V predprazničnem času je bilo težko navezati stike s konkretnimi organizacijami, zato sem danes poskusila ponovno. Malo me skrbi, ker v trenutni epidemiološki situaciji marsikatera ustanova ne deluje kot bi sicer.

Kontaktiram:

CUDV DRAGA LJUBLJANA

Direktorica Tatjana Popović se je zelo dobro odzvala, bila je celo zelo vesela, saj so te vsebine zelo dobrodošle, ker za kulturne vsebine nimajo finančnih sredstev. Za njihove uporabnike so takšni načini izredno dobrodošli ter pozitivno vplivajo na njih. Njihova ustanova je tako izkazala veliko zanimanje.

CIRIUS KAMNIK

Navežem kontakt z gospo Matejo Potočnik, magistro defektologije. Njena znanja bodo za našo raziskavo zelo dragocena. Še bolj njene dolgoletne izkušnje z otroki s posebnimi potrebami.

Po dolgem prijaznem pogovoru sem se zelo razveselila, saj je pokazala veliko zainteresiranost.

MESTNO DRUŠTVO GLUHIH LJUBLJANA

Robert Žlajpah, predsednik, je bil presenečen in seveda hkrati zelo vesel klica ter prošnje k sodelovanju. Dogovoriva se, da k sodelovanju povabimo še gospo Natašo Kordič, strokovnjakinjo za znakovni jezik.

Menim, da so danes vsi bili presenečeni, a hkrati tudi zelo veseli povabila k sodelovanju in navdušeni nad planom aktivnosti, ki jih želimo izvesti.

Pridobili bomo tudi nekaj lastnih raziskav kontaktiranih ustanov.

Vemo, da so skupine ljudi, ki jih zastopajo zgoraj omenjeni zavodi, društva, strokovnjaki dostikrat prikrajšani, saj so ljudje do njih distancirani. Deloma tudi, ker so medijsko zapostavljene. Mislim, da smo v Sloveniji že večkrat dokazali, da znamo biti solidarni, srčni, če smo le pravilno ozaveščeni, če nam je problem predstavljen. Zato na tem mestu poudarjam pomen medijske zapostavljenosti najinih obravnavanih marginalnih skupin. Zaslužijo si polno in ustvarjalno življenje.

S svojo dejavnostjo spreminjamo in aktivno vplivamo na področje pridobivanja vseživljenjskih kompetenc ciljne skupine, širimo obzorja sodelovanja med različnimi sektorji države ter pomagamo pri integraciji. V tem trenutku sem vesela, da imam tudi osebne izkušnje na področju dela z invalidi in osebami, ki imajo posebne potrebe. Že od drugega letnika srednje šole pa vse do konca fakultete sem bila prostovoljka v njihovih zavodih. Prav tako sem dolga leta tam opravljala študentsko delo. Zato je moja želja in hkrati sigurnost v to, da bodo aktivnosti še kako dobro sprejete in dobro vplivale na omenjene skupine, še toliko večja. Videla in doživela ter čutila sem njihovo hvaležnost in veselje, vsakič, ko smo jim predstavili kaj novega, zanimivega, nekaj, kar so lahko sami poskusili. Zato danes še toliko bolj verjamem, da bomo enkrat zastavljeni projekt tudi izvedli.

TOREK, 05.01.2021

MODULI

Z Andrejo sva bili včeraj na vezi. Zastavljali sva načrt, kako se aktivno lotiti usposabljanja in izvedbe. Seveda je v najinih glavah že bil izdelan idejni načrt, saj sva ga morali tudi okvirno predstaviti kontaktiranim ustanovam, ki jih želimo povabiti k sodelovanju.

Od tu dalje preidemo na konkretizacijo.

Padla je ideja, da jih razdeliva v 3 module. Vsaka bo dodala maksimalni prispevek.

SREDA, 6.1.2021

TO DO LIST

Do konca prebrati:

Disability art and culture: A model for imaginative ways to integrate the community :

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1875067218300269>

How do you make culture accessible to people with disabilities

<https://www.culturepartnership.eu/en/article/disability-arts>

Exchanging Knowledge through Creative Practice: What do disability arts and culture mean to you?

<https://medium.com/@SheffSocScience/exchanging-knowledge-through-creative-practice-what-do-disability-arts-and-culture-mean-to-you-d3402cab3edb>

NEDELJA, 17.01.2021

ZAPISKI IZ VAJ PRI PREDMETU RAZISKOVALNI SEMINAR

Na vajah pri predmetu raziskovalni seminar sem prejela ogromno koristnih informacij. Z njimi bom poskušala dopolniti in zaključiti raziskovalni dnevnik. Da bom pri naslednjem raziskovanju še pozornejša, si zapišem nekaj opomb:

- vključiti najbolj relevantne podatke iz literature
- poudariti ključna spoznanja avtorjev, strokovnjakov

- preveriti kaj nam manjka in kaj nam bo naša raziskava podala
- vključiti čim več refleksij (glede na teoretske koncepte, cilje in izbrane metode)
- sodelovanje lahko prinese boljše rezultate

Pregledala sem dodatna gradiva na moodlu pri predmetu Raziskovalni seminar in še nekaj dodatnih video vsebin, ki mi bodo nedvomno pri nadaljnjem delu v veliko pomoč.

[3.6 Good Practices: Reflexivity | Qualitative Methods | Good Practices & Criteria | UvA - YouTube](#)

TOREK, 8. 2. 2021

UTRINKI IN RAZMIŠLJANA IZ PREBRANE LITERATURE

Ker je danes ravno kulturni praznik, se je potrebno kulturno udejestvovati, brati, dotakniti povzetkov prebrane literature 😊

V našem projektu se moramo zavedati, da imamo opravka z osebami, ki so včasih zaradi kakršne koli drugačnosti tako ali drugače prikrajšane, odrinjene. Prav tako nimajo možnosti ali pa znanja do dostopanja do množičnih informacij in zaradi vsega naštetega svet razumejo drugače. Tukaj nastopi naša ključna vloga. Menim, da je ena od vlog tudi rušenje stereotipov na naših raziskovanih področjih. In nekateri stereotipi so zelo trdovratni. Skoraj kot bi vanje slepo verjeli, bili o njihovi realnosti prepričani. Zato tako včasih z njimi živimo in se v skladu z njihovim sprejemanjem tudi obnašamo. Ule (1999) stereotip opiše kot neko splošno in poenostavljeno prepričanje o nekih lastnostih, ljudeh, stvareh ali dogodkih, ki ukaluplja pogled na posamezne in posebne značilnosti, ki zaradi tega začnejo delovati kot splošne.

Ob ponovnem prebiranju raziskav in literature me je pritegnil projekt Grkinje. Kljub začetni skeptičnosti je na koncu opolnomočenje pripadnikov oddaljene grške skupnosti pripeljalo celo do načrtov za nove pobude in projekte. To nas opomni, da ne smemo odnehati, pa čeprav naletimo na morebitno začetno skeptično obnašanje ali (številne) druge ovire.

Seveda se zavedam pomembnosti literature, predvsem tuje, na raziskovanem področju, vendar moram priznati, da so me tukaj pritegnili tudi domači strokovnjaki, raziskovalci, študentje. Menim, da je za vse potrebna teoretična podlaga/znanje, vendar so na naših raziskovanih področjih izkušnje neprecenljivega pomena. Iz tavanja v svojih mislih, povezave s profesionalnim znanjem, željo po boljši skupnosti in delovanja v dobro drugih, se porodi ogromno idej, tako se je nama z Andrejo utrnila ta, o projektu udejestvovanja z umetniškimi dejavnostmi.

Publikacija Hendikep, delo in družba ponudi ogromno znanja različnih strokovnjakov. In kot sem že omenila, sem tako našla ogromno organizacij in strokovnjakov, ki so dejavni na področju

umetniškega udejstvovanja v prid izboljšanja življenja različnih marginalnih skupin. Tako smo prišli še do dostopa ene velikih mednarodnih študij in sicer Mednarodna raziskava o implementaciji konvencije Združenih narodov glede pravic hendikepiranih ljudi ([http://zeroproject.org/wp-content/uploads/2013/12/Zero-Report e -2013.pdf](http://zeroproject.org/wp-content/uploads/2013/12/Zero-Report_e_-2013.pdf)).

V naboru literature omenjena domača dela in avtorji/strokovnjaki nam omogočajo temeljit in celovit vpogled v temeljno dinamiko družbenih procesov, zaradi katerih smo se lotili projekta in poskusa izboljšanja počutja naših izbranih marginalnih skupin.

Beremo o predstavitvi empiričnega modela prehajanja mladih hendikepiranih ljudi iz institucij, v katerih se šolajo in usposablajo, v domača okolja, kjer živijo in kjer se želijo zaposliti, da bi živeli čim bolj neodvisno, produktivno in kakovostno življenje. Avtorji publikacije Hendikep, delo in družba svetujejo pregled klasičnega dela o nastajanju postindustrijske družbe, ki ga je spisal Daniel Bell (*The Coming of Post-Industrial Society* (NY: Basic Books, 1999)).

V delu Tudi osebe s posebnimi potrebami so plesno gibalno ustvarjalne (Vesna Geršak, Urška Sedevčič, Katja Erban) beremo o poudarkih o pozitivnih odzivih udeležencev. Večina si ob gibno-plesnih dejavnostih izboljšuje motoriko, orientacijo v prostoru, uživa v izražanju svoje plesno-gibalne ustvarjalnosti, gradi na svoji samozavesti in samopodobi, psihofizični kondiciji, sproščanju svojih občutij. Mnogi med njimi ob plesu začutijo svobodo v osebni izražanju in izredno veliko pridobijo na čustveno-socialnem področju. Ta spoznanja avtorjev nam dajo zagon in usmeritev, da smo na pravi poti.

[http://193.104.23.82/uploads/cms/file/Knjige%20in%20clanki/Fototerapija%20SLO%20\(4\)_compressed.pdf](http://193.104.23.82/uploads/cms/file/Knjige%20in%20clanki/Fototerapija%20SLO%20(4)_compressed.pdf), spletna stran, kjer najdemo v publikaciji poglavje Umetnostna terapija- pomoč z umetnostjo in beremo o opredelitvi umetnostne terapije in Kreativne umetnostne teorije. To je vrsta terapije oziroma oblika psihosocialne pomoči, ki poteka skozi procese doživljanja, izražanja in ustvarjanja z umetnostnimi izraznimi sredstvi. V razvojnem in terapevtskem delu postaja vse pomembnejše spodbujanje procesa samoaktualizacije, ki učinkovito poteka prav skozi umetnostne ustvarjalne dejavnosti. Umetnostna terapija je mlada uporabna in znanstvena disciplina.

Sodobna znanost raziskuje in preverja dosežke in ugotovitve umetnostne terapije v dozdajšnji praksi ter zbira dokaze o njeni učinkovitosti. Izobraževanje za področje umetnostne terapije poteka na številnih univerzah v svetu in tudi pri nas, predvsem na podiplomski stopnji, saj tovrstni študij in poklic zahtevata primerno osebnostno zrelost. Tukaj naletimo na dr. Bredo Kroflič, univerzitetno diplomirano psihologinjo ter izredno profesorico za metodiko plesne vzgoje in za pedagoško psihologijo. V obdobju 1991–2011 je bila koordinatorica – nosilka podiplomskega specialističnega študija Pomoč z umetnostjo-umetnostna terapija na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani. Od leta 2012 je bila prostovoljna svetovalka podiplomskim študentom v programu Pomoč z umetnostjo. V svojem raziskovalnem delu preučuje psihološka vprašanja človekovega gibanja v povezavi s področji ustvarjalnosti, učenja, komunikacije in umetnostne terapije. Zanimajo jo celostne metode in tehnike razvijanja ustvarjalnega mišljenja ter učinki le-teh v vzgojno-izobraževalnem procesu in v pomoči z umetnostjo osebam s

posebnimi potrebami. Izbrskam še več njenih objav in spoznavam vedno več koristnih znanj in informacij za naš zastavljen projekt.

Že skozi hiter pregled literature, si lahko pritrdilno odgovorimo na naši dve zastavljeni raziskovalni vprašanji: Ali lahko preko kulturnih vsebin uspešno integriramo ciljne skupine v našo družbo in razblinimo stereotipe in predsodke širše družbe? in Ali kulturne umetnostne vsebine pozitivno vplivajo na počutje ciljnih skupin?

Menim, da je sploh v času globalizacije preprečevanje marginalizacije ranljivih skupin in preprečevanje njihove družbene spregledanosti ali izključenosti bistvenega pomena. V našem primeru imajo omenjene marginalne skupine nizek vpliv ali pa ga celo sploh nimajo. Velikokrat je vzrok temu interes kapitala.

Zato osebno diskriminacijo, bolj kot neke izjave in dejanja v javnosti, zaznavam kot neko nejasno čustvovanje in občutke. Diskriminacija se tako navezuje na manj opazne razlike in ne toliko na tiste očitne kot so barva kože ipd. Med manj opazno območje pa prištevamo kulturni nivo in prav tako telesno in duševno zdravje ter s tem celoten življenjski stil. To je še eden od razlogov, da moramo na teh področjih biti vedno bolj dejavni.

SREDA, 10.02.2021

VTISI, ZAKLJUČKI, SPOZNANJA

Mislim, da sva z Andrejo izbrali dobro zastavljen, inovativen pristop, da se na več možnih načinov približamo izbranim ciljnim skupinam.

Pri umetniškem ustvarjanju v skupini oseb z motnjo v telesnem ali/in duševnem razvoju menim, da bo do izraza prišlo predvsem timsko delo in individualizacija procesa ustvarjalnih delavnic.

Razmišljam, da bo naše kombiniranje različnih vrst umetnosti pokazalo boljši rezultat. Vemo, da npr. marsikateri kirurg lažje operira ob glasbi, umetnik ustvarja ob glasbeni spremljavi...Za ključne elemente uspešnega mentorstva nas mora voditi zaupanje, pohvala in realni cilji. Ne bomo pa smeli pozabiti prilagajati dejavnosti starosti vključenih oseb.

Samopodoba ima po mojem mnenju gromozanski pomen za posameznika, menim, da so naše zastavljene aktivnosti zelo dobra popotnica nekakšnega uveljavljanja ali samopotrjevanja nekega posameznika s takšnimi ali drugačnimi omejitvami. Iz pregledane literature je prav tako dobro razvidno, kako strokovnjaki navajajo pomembnost, da posameznik o sebi razvije pozitivno samopodobo. Na ta način povečuje svojo sposobnost obvladovanja okoliščin in usmerjanja lastnega življenja.

Med analizo literature sem večkrat zasledila, kako različni strokovnjaki ugotavljajo pozitivne učinke plesne gibalne dejavnosti pri osebah z omejitvami ali motnjami v razvoju. Izboljšave so bile zaznane v vedenju, čustvovanju, pozornosti in interakciji z okolico. Vse to me še bolj vzpodbuja k aktivni izvedbi projekta.

Kultura nas resnično lahko poveže. Uči nas pozabiti na razlike, omejitve. Je vezni člen. Družba ne obstaja brez kulture in obratno. In ker s pojmom kultura lahko označimo tudi umetnost in oblike ustvarjanja, je udejstvovanje z umetniškimi dejavnostmi zagotovo prav in pozitiven način za ugodne vplive na različne marginalne skupine.

Veliko je že znanega na našem raziskovanem področju, **vendar še zdaleč ne dovolj narejenega**. Z našo raziskavo oz. aktivno izvedbo projekta bi želeli vključiti čim več strokovnjakov in institucij (ob aktivnem raziskovanju se pojavljajo vedno nova imena s katerimi si želimo sodelovanja) in na ta način dobiti čim boljše rezultate. Projekt je dobro zasnovan, saj povezuje različne ljudi, različne stroke in strokovnjake, različna znanja, pristope. Sodelovanje vedno prinese boljše rezultate. Na tak način lahko vsak individualno in skupnostno prispeva k izboljšanju počutja, vključenosti, samopodobe in življenja nasploh omenjenim marginalnim skupinam.

Tretja naloga

RAZISKOVALNI DNEVNIK: Dejavniki, ki vplivajo na uspešnost komuniciranja dnevnega centra Cone Korak pri reševanju problemov mladostnikov iz slabših socialno-ekonomskih okolij (Barbara Vasle)

UVOD

V naši raziskavi bomo podrobneje spoznali problematiko, s katero se spopadajo mladostniki, ki se skupaj s svojo družino, v svojem neposrednem okolju, soočajo z različnimi psihosocialnimi stiskami in težavami. Pri tem je potrebno izpostaviti, da je vzrok teh psihosocialnih stisk in težav pogosto slabša socialno-ekonomske situacija. Za boljše spoznavanje same problematike smo se obrnili na dnevni center CONA Korak, ki sodi med štirimi dnevnimi centri, ki so pod okriljem Skupnostnih programov za mlade. V njem izvajajo med drugim tudi svetovanje in terensko delo. V prostorih svojih programov strokovni delavci mladostnikom nudijo, poleg svetovanja, tudi vodenje ter jim omogočajo varen in kvaliteten prosti čas. Z njimi izvajajo športne aktivnosti, socialne delavnice, družabne igre in jim omogočajo možnost priprave toplega obroka. Izboljšati skušajo njihovo vedenje in šolske uspehe s širjenjem obzorja.

Kljub mnogim uspešnim primerom, kjer mladostnikom uspejo pomagati izboljšati njihovo situacijo, se včasih pojavi kakšen primer, pri katerem pomoč dnevnega centra ni uspešna. Dnevni center Cona Korak nam je predstavil enega od tovrstnih primerov, nam obrazložili nastali problem ter nam posredovali nekaj relevantnih dokumentov za našo raziskavo.

Raziskavo bomo začeli z opredelitvijo raziskovalnega problema, postavitvijo raziskovalnih vprašanj in ciljev raziskave. Nadaljevali bomo s teoretičnim pregledom literature. Sledila bo opredelitev načinov reševanja problematike in terensko delo. Nato bomo predstavili ugotovitve in priporočila. Ob koncu bomo v zaključku predstavili rezultate skupaj s sklepnimi mislimi.

Namen te raziskave je podrobno spoznati problematiko mladostnikov, ki se zaradi slabših socio-ekonomskih situacij znajdejo v psihosocialnih stiskah in težavah, kot je na primer neuspešno opravljanje mature. Z novimi rezultati, ki smo jih pridobili iz intervjujev ter iskanja po literaturi, želimo priti do ugotovitev in priporočil za reševanje tovrstnega problema in s tem dopolniti znanje na tem področju.

Uvodna refleksija:

O temi nimam predhodnega znanja, zato je bilo kontaktiranje centra Cona Korak zelo koristno. Bili so zelo prijazni in kljub povečani količini dela v decembru, so ob drugem telefonskem klicu imeli že pripravljen primer za našo raziskavo. To mi je dalo dober občutek o njihovem delu z mladostniki, kajti nam so takoj priskočili na pomoč. Ob samem začetnem pregledu literature pa je razvidno, da v Sloveniji primanjkuje dejavnosti za pomoč pri tovrstni problematiki.

RAZISKOVALNI PROBLEM, VPRAŠANJA IN CILJI (CILJ 1)

Naš analiziran problem se nahaja na lokalni/nacionalni ravni in se spopada z izzivi skupnosti, kot so problemi mladostnikov v odnosu z družino, revščina in osebni stiki posameznikov.

Problem bomo raziskali na primeru, s katerim so se srečali v dnevnem centru Cona Korak in je jasno razvidna problematika, ki jo raziskujemo.

Mladostnik je pomoč poiskal pri dnevnem centru Cona Korak. V program je bil vključen že več let, a se je pred dvema letoma, ob vpisu na maturo, ponovno bolj aktivno vključil, saj je potreboval pomoč pri učenju. Matura bi mu omogočila večjo možnost na trgu dela, tudi v tujini. Predhodno znanje mladostnika je bilo slabo, saj je predčasno zaključil redno šolanje. V vmesnem času je izgubil učne navade. Skupaj so naredili učni načrt. Z njim sta se redno učila dva zaposlena, imel pa je tudi redno pomoč študentov v praksi ali prostovoljcev. Ko je bilo možno, so mu bili zagotovljeni miren prostor za samostojno delo. Mladostnik se je trudil, da bi vsak dan prihajal na učne ure in poskrbel za vse nujne pripomočke. Ob tem pa je tudi redno obiskoval maturitetni tečaj, ki mu je povzročal stres, zaradi hitre razlage, ki ji večkrat ni uspel slediti. Mladostnik živi v neugodnih okoliščinah za priprave na maturo in je dokaj v stiski. Živi v manjšem stanovanju z družino, kjer nima svojega prostora za učenje. Doma so razmere zelo napete in imajo veliko konfliktov. Vse skupaj pa so poslabšale še izredne razmere zaradi pandemije. V tem času je delal preko ZOOM in Skype povezave. Učenje je bilo zahtevno, saj se je lahko učil le v dnevni sobi preko mobilnega telefona. Zahtevnost mature, izredno slabi pogoji za učenje, stres zaradi korona virusa so zanj predstavili velik izziv. Mladostnik je vztrajal tudi v težkih situacijah. Kljub temu mladostnik žal ni uspel opraviti mature, a je pridobil ogromno znanja pri vseh predmetih. Zaostanek je še vedno velik pri matematiki in slovenščini. Skupaj s Cono Korak so ponovno naredili učni načrt, nujno pa se mora vključiti na maturitetni tečaj, ki si ga sam, zaradi hude finančne stiske, ne more plačati. Tako mu je ZRSZ, tudi na prošnjo Cone Koraka, ponovno omogočil brezplačno opravljanje mature.

V primeru predvsem izstopata problematiki pomanjkanja motivacije in učinkovite komunikacije. Sošolka Jasmina se bo v svoji raziskavi poglobila v problematiko pomanjkanja motivacije. Naša

raziskava pa se bo poglobila v problematiko pomanjkanja učinkovite komunikacije. Pri komunikaciji nas bo predvsem zanimalo učinkovitost komunikacije za predajanje znanja. Na podlagi tega bomo pregledali tudi učinke trenutnih razmer na učenje mladostnikov.

Raziskovalna vprašanja, ki nas bodo pri tem zanimala so zaenkrat sledeča:

- Kakšen je vpliv slabše socialno-ekonomske situacije na posamezne mladostnike?
- Kako korona virus vpliva na pomoč mladostnikom s težavami z učenjem?
- Kako poteka komunikacija na daljavo in kako ta vpliva na njihove težave?

Splošni cilj naše raziskave bodo torej, ugotoviti vpliv korone virusa na pomoč mladostnikom s težavami z učenjem. Raziskali bomo potek komuniciranja na daljavo in kako ta vpliva na njihove težave. Za konec bomo pregledali še vpliv slabše socialno-ekonomske situacije na te posamezne mladostnike.

Z našo raziskavo želimo priti do ugotovitev, ki nas bodo pripeljale do rešitve problema. S tem bomo mladostnikom iz slabših socialno-ekonomskih okolij ponudili enake možnosti za kvalitetno življenje.

Refleksija na raziskovalni proces pri raziskovalnem problemu, vprašanjih ter ciljih:

Ob začetkih raziskave se mi je zdelo, da bomo z odgovorom na raziskovalna vprašanja in prišli do željenih rezultatov (dosegom cilja in namena). Mladostniki pri učenju potrebujejo motivacijo in učinkovito komunikacijo. Brez tega je opravljanje testov, izpitov in mature dokaj težko, že za učence in študente, ki se redno izobražujejo, toliko bolj pa za mladostnike, ki so predčasno opustili šolanje. Sama nisem bila v kontaktu s podobno situacijo, zato sem morala podrobno pregledati literaturo. Še bolj kot literatura sama pa je bil zame ključen intervju, ki smo ga opravili s strokovnim delavcem Cone.

PREGLED LITERATURE IN VIROV (CILJ 2)

Pri tem poglavju bomo raziskali širši kontekst problema. Pregledali bomo relevantno literaturo in vire.

Socialno-ekonomski status (v nadaljevanju SES) poleg dohodka zajema še izobrazbo, poklicni prestiž in subjektivno dožemanje družbenega statusa ter družbenega razreda. SES lahko vključuje lastnosti, kot so kakovosti življenja ter priložnosti in privilegije, ki jih v družbi imajo ljudje. Za revščino je značilno več fizičnih in psihosocialnih stresorjev. SES je v celotnem življenjskem obdobju, vključno s fizičnim in psihološkim zdravjem, dosleden in zanesljiv napovednik številnih rezultatov. SES je vključno z raziskavami, izobraževanjem, prakso, in zagovorništvo pomemben za vsa področja vedenjskih in družboslovnih ved. Družbenoekonomski status dokazano vpliva na družinsko stabilnost, vključno s starševskimi praksami in razvojnimi rezultati otrok (Socioeconomic Status Office 2010, 1). Mehanizmi, ki jih predlaga družinski stresni model najboljše pojasnjujejo vpliv ekonomske stiske na akademski

uspeh mladostnikov. Okvir temelji na družbeni vzročnosti in ideji, da finančni problemi povzročajo razlike v socialnem, fizičnem in psihološkem delovanju. Ekonomska stiska torej povečuje psihološko stisko negovalca in konflikt med starši ali negovalci. Nižja akademska zavzetost mladostnikov je povezana z manj negovalnim starševstvom. (Simons in Steele 2020, 16). Vse več dokazov podpira povezavo med SES in rezultati izobraževanja. Otroci z nizkim SES se večinoma soočajo s socialno in čustveno nestabilnostjo. Za optimalen razvoj možganov, je pomembno, da se majhni otroci zdravo učijo in raziskujejo. V revnih družinah večja razširjenost škodljivih dejavnikov (najstniško materinstvo, depresija in neustrezna zdravstvena oskrba) zmanjša občutljivosti na dojenčka ter pozneje slabše otrokovo vedenje, učenje (kognitivne, jezikovne in socialno-čustvene veščine) in uspešnost v šoli (Jensen 2009). Ti otroci imajo vsaj deset odstotkov nižji rezultat od nacionalnega povprečja dosežkov pri matematiki in branju. Otroci, ki prihajajo iz revnih okolji so mnogo bolj odsotni iz šole skozi svoje izobraževalne. Stopnja osipa revnih otrok se stalno povečuje, poleg tega pa diplomirajo petkrat manj kot tisti s srednje visokimi družinskimi dohodki in šestkrat manj kot tisti z višjimi družinskimi dohodki. Zdrav razvoj otrok, predvsem tistih, ki imajo nizek SES, spodbujajo močne in vzdrževane vezi z njihovimi starši (Socioeconomic Status Office 2010, 1).

SES vpliva tudi na telesno in duševno zdravje. Posledice nizkega SES, kot so nižji dosežki v izobraževanju, revščina in slabo zdravje vplivajo na našo družbo. Po svetu neenakost vidno narašča pri kakovosti življenja in razdeljevanju zdravja ter virov. Od večje osredotočenosti na temelje socialno-ekonomske neenakosti ima družba korist, tako kot tudi od prizadevanja za zmanjšanje globokih vrzeli v socialno-ekonomskem svetovnem statusu (Socioeconomic Status Office 2010, 1).

Komuniciranje je že od nekdaj ključna potreba človeške vrste, saj ima bistven pomen pri oblikovanju družbenih zvez, izobraževanju mladih in izražanje nešteto čustev ter potreb. Dobra komunikacija je bistvenega pomena za civilizirano družbo (Gallager 2008, 1).

Cilj komunikacije pri učenju je večja usposobljenost. Učenje lahko izboljšamo z uporabo zvočnih instrumentov pri ocenjevanju. Ti so tesno usklajeni z neposrednim merjenjem učenja študentov in s programskimi učnimi cilji študentov. Učenje je koristno posredovati z izdelavo pedagoškega ali dokaznega gradiva. Ponovno je potrebno oceniti znanje študentov z uporabo istih instrumentov. Dejansko izboljšanje učenja študentov bomo ugotovili s primerjanjem rezultatov ocenjevanja pred intervencijo z rezultati ocenjevanja po intervenciji. Uporabo rezultatov opredeljujejo spremembe učnega načrta, poučevanje in pedagogika. Opredelitev uporabe rezultatov mora vključevati hipotetični primer akademskega programa, ki je za dokazovanje izboljšanja komunikacijske sposobnosti študentov uporabil rezultate ocenjevanja.

Na ta način imamo oprijemljiv primer, ki demistificira in konkretizira uporabo rezultatov (Smith, Good, Sanchez in Fulcher 2015, 26).

Najpomembnejše pri komunikaciji z učenci so komunikacijske spretnosti. Pri poučevanju ima ta, ki posreduje znanje, odgovornost razčlenitve zapletenih informacij. Te morajo biti jasno posredovane in predstavljene na način, ki vzbujajo pozornost. Tisti ki posreduje znanje mora poslušati in razreševati vprašanja ali težave tistih, ki se učijo. Potrebno se je prilagoditi vsebino

različnim učnim slogom, učence motivirati k učenju. S pomočjo vzpodbude in empatije je dobro vzpostaviti podporne odnose ter dajati povratne informacije. Na ta način se bo v prostoru poučevanja ustvaril podporno in varno okolje. Za to pa so potrebne komunikacijske spretnosti. Boljše ko so komunikacijske spretnosti, učinkovitejša je predajanje znanja. Tako bodo tudi tisti, ki se učijo, bolj napredovali. Več je študij, ki so pokazale, da je uspeh študentov neposredno povezan z privlačnimi in interaktivnimi učnimi okolji, ki jih tvorijo sposobni posredovalcev znanja. Način komunikacije s tistimi, ki jih poučuje mora pozitivno vplivati na njihovo dožemanje sebe, pridobivanje znanj in njihovih sposobnosti (Sword 2020).

Koronavirus je ustvaril veliko negotovost. V takih časih je potrebno komunicirati jasno, preprosto in pogosto. Kriza omejuje sposobnost ljudi, da zadržijo informacije. Osredotočiti se je potrebno na to, da bodo poslušalci varni in zdravi (Mendy, Stewart in VanAkin 2020). V trenutni situaciji so mladi izražajo zaskrbljenost za duševno zdravje, zaposlovanja, razpoložljivega dohodka, motnje v izobraževanju, družinske odnose in prijateljstva ter omejitve posameznikovih svoboščin. V večini držav so vlade izvedle ukrepe za socialno distanciranje, zaprtje in socialno izolacijo, z namenom, da bi omejili širjenje virusa. V kontekstu zaprtja šol postaja kakovost domačega učnega okolja še pomembnejša. Digitalna vrzel v poveztljivosti in dostopu do elektronskih naprav tvega nadaljnje povečanje neenakosti med mladimi med pandemijo. Študentje iz manj premožnih družin imajo manj verjeten dostop do digitalnih učnih virov in starševske podpore za učenje na domu. Mnogo petnajstletnikov iz socialno-ekonomsko ogroženih družin, nima mirnega prostora za učenje doma in niti internetne povezave. Veliko jih nima dostopa do računalnika za šolske namene. Pomanjkanje možnosti za fizično učenje ter gospodarske stiske povečujejo tveganje za opustitev izobraževanja. Zapiranje šol pomembno vpliva na dobro počutje, zlasti za mlade, ki se zanašajo na socialne in čustvene podporne storitve, ki jih nudijo šole (OECD 2020).

Refleksija na raziskovalni proces pri pregledu literature in virov skupaj z navedbo referenc:

Na podlagi literature je vidno, da ima socialno-ekonomski status ključno vlogo pri izobraževanju. Naš primer se sovпада z analizirano literaturo. Ugotovitev, da imajo mladostniki s slabšo socialno-ekonomsko situacijo težave pri branju in matematiki, se izraža tudi v našem primeru. Pri vsem tem pa pomagajo tesne družinske vezi, ki pa so v našem primeru slabe, saj so odnosi v družini slabi. Še naprej bomo pregledovali literaturo na temo učinkovitega komuniciranja. Nisem bila prepričana, če bi dodala še kaj o psihosocialni pomoči, kot pomoč pri učenju, nadzorovanju jeze in stresa, a mi je naš intervjuvanec z odgovorom, da to ni najbolj primerna vrsta pomoči, saj lahko v njih povzroči nasilne reakcije od tega odvrnila. Nekateri imajo s psihološko pomočjo slabe izkušnje, zaradi uživanja tablet, ki jih spravijo v neko omotično stanje, brez življenja. Zato bi bila psihosocialna pomoč za njih še bolj stresna. Vsi strokovni sodelavci pa imajo vlogo terapevtov, saj znajo prepoznati karakterje mladostnikov, vedo, kako odreagirati v določenih kritičnih situacijah in so na podlagi opravljenih evalvacij njihovega dela zelo uspešni.

NAČINI REŠEVANJA PROBLEMATIKE IN TERENSKO DELO (CILJ 3)

Pri tem poglavju bomo iskali možne rešitve problema in sicer z raziskavo na terenu, iskanjem virov ter intervjuji z deležniki.

V uvodu smo že omenili, da smo se na pomoč pri spoznavanju problematike obrnili na Cono Korak. Dnevni center neposredno naslavlja ta problem s svojim delovanjem. Nahaja se v Fužinah in v svoj program vključuje starejše mladostnike, ki zaradi težav v odraščanju doživljajo različne psiho-socialne stiske. Te težave so običajno pogojene s slabšo socialno-ekonomsko situacijo družin v katerih živijo. Vključenost v program je anonimna in brezplačna.

Dnevni center nam je predstavil primer, kjer mladostnik s slabšo socialno-ekonomsko situacijo, kljub pomoči in trudu, ni uspel narediti mature. Pri Coni Koraku so nam razložili, da ima mladostnik težave s koncentracijo in jezo. Občutek ima, da so ga v življenju vsi izkoristili. Kljub temu, da je prejemnik DSP, zaradi slabih izkušenj, z delodajalci noče več delati. Po končani maturi, ki mu bo omogočila boljšo plačo v službi za manj dela, želi delati v Švici ali Nemčiji, saj so njegova pričakovanja v zvezi s plačilom za Slovenijo nerealna.

Na sestankih, kjer so bili prisotni mladostnik in predstavniki Cone Korak, ZRSZ-ja in CSD-ja, je mladostnik izpostavil, da je drugače, če nekdo redno hodi v srednjo šolo ali pa, kot v njegovem primeru, kjer že več kot deset let ni hodil v šolo. V knjižnici je bil prepuščen samemu sebi in ni uspel narediti nič, ker mu samostojno učenje ne gre. V njem je bilo zaznati prisotnost jeze. Mladostnik je povedal še, da je bil napoten k delodajalcem, od katerih ni dobil plačo in plačilne prispevke za svoje delo. Ob koncu je izrazil še razočaranje nad nizko osnovno plačo, ki znaša 350€ bruto. V nadaljevanju mladostnik izpostavi, da mu delo v tujini ni bilo zagotovljeno. Sam je sodeloval in se je trudil učiti, kolikor je lahko. Ponujeni prostori za učenje so mu bili na voljo prepozno, saj je ob istem času imel matematiko v Coni Korak.

Sam rešitev vidi v neprestani pomoči. Potreboval bi več prostovoljcev, ki bi z njim dnevno predelovali maturitetne vsebine. V prejšnjem učnem načrtu je dnevno imel dve uri učenja in dodatno tedensko uro učenja slovenščine. To je tudi maksimum dnevnega centra Cona Korak, ki mu je ob tem zagotovil še prostore za samostojno učenje v knjižnici. Cona Korak, ZRSZ in CSD so bili mnenja, da dodatne učne ure ne bi spremenile situacijo.

Z našo raziskavo želimo osvetliti to področje ter s svojimi ugotovitvami in pripombami pomagati dnevnemu centru priti do rešitve problema. Naše povezovanje je namenjeno temu, da se poglobi poznavanje problematike, omogoči dostop do relevantnih informacij in sogovornikov. Realnost je večplastna, zato smo želeli naš problem dojeti z več perspektiv (Mesec 1997, 31) in se odločili za uporabo različnih metod. Pri teoretičnem delu naloge smo poiskali literaturo v domačem in tujem jeziku. Uporabili smo metodo opisovanja procesov in dejstev v družbi, imenovana tudi metoda deskripcije ali deskriptivna analiza. Poleg tega pa smo uporabili še metodo uporabe navedb in povzemanja drugih avtorjev, citatov, izpiskov in tujih raziskovalnih (znanstvenih) del, imenovano tudi metoda kompilacije. Pri empiričnem delu naloge pa smo uporabili interpretativno paradigmo, bolj podrobno kvalitativno metodo raziskovanja. Kvalitativne raziskave so bolj celostne. Pogosto vključujejo bogato zbiranje podatkov iz različnih

virov, s čimer se poglobi razumevanje posameznih udeležencev, z vključevanjem njihovih mnenj, perspektiv in odnosov. Kvalitativne raziskave zbirajo podatke kakovostno. To pogosto vključuje induktivno raziskovanje podatkov, kjer se prepoznavajo ponavljajoče se teme, vzorci ali koncepti ter nato opisati in razložiti te kategorije (Nassaji 2015, 129-130). Pri tem smo se odločili za akcijsko raziskovanje ali pristop, ki združuje teorijo in prakso. Pri akcijskem raziskovanju gre za skupno analizo udeležencev. Ta analiza vodi do oblikovanja teorije in skupne spremembe s preučevanjem rezultatov. Akcijske raziskave so močno osredotočene na ukrepe in spremembe, delujejo v razmeroma kratkem času in vključujejo znatno sodelovanje (Cooper, MacColl, Rittenbruch in Viller 2005, 2). Akcijske raziskave ne uporabljamo na namišljenih eksperimentalnih študijah, temveč v resničnih situacijah. Njihov glavni poudarek je reševanje resničnih problemov. Raziskovalci ga lahko uporabljajo za predhodne raziskave predvsem, kadar gre za preveč dvomno situacijo, da bi lahko postavili natančno raziskovalno vprašanje. V skladu s svojimi načeli se izbere vključenost ljudi v raziskave. Spremembe morajo potekati hitro ali celostno (O'Brien 1998). Akcijsko raziskovanje je torej sistematičen in samo refleksiven pristop k zbiranju in analiziranju informacij. Izbrani pristop nam bo v pomoč pri raziskovanju problemov, s katerimi se soočajo pri dnevnem centru Cona Korak, da bi spremenili ali izboljšali njihovo trenutno prakso. Prednosti tovrstnega pristopa je, da uporablja vrsto metod zbiranja podatkov, ki so prilagodljive in odprte. Glavni namen in rezultat tega pristopa ni neka oblika objavljenega poročila, temveč sprememba v razumevanju in vedenju (Croker in Heugham 2009, 15). Pri našem primeru gre za raziskovanje socialnega dela, zato smo želeli upoštevati perspektivo strokovnih delavcev in perspektivo njihovih uporabnikov (Mesec 1997, 31). Žal smo naleteli na oviro pri kontaktiranju uporabnika obravnavanega primera, saj je bil mladostnik nedostopen, kajti zelo je nezaupljiv pri vzpostavljanju kontakta z neznanci, ne želi komunicirati preko spleta in ne daje svoje telefonske številke. V dnevnem centru so nas opozorili, da je »paranoičen«, kar se tiče vzpostavljanja stikov. Ustno in neposredno pa smo opravili pol strukturiran intervju z strokovnim delavcem dnevnega centra, ki v njem deluje že od samega začetka. Intervju (ena od metod opazovanja) je pogovor med dvema osebama, kjer ena oseba sprašuje in druga oseba odgovarja. Za pol strukturirani intervju smo se odločili zato, ker nam omogoča osnovno strukturo in vodilo našemu pogovoru, ob tem da nam prepušča dovolj svobode v primeru, da želimo postaviti še kakšna podvprašanja tekom pogovora. Vzorec raziskave je bil namenski, saj smo si vnaprej jasno postavili pogoj, da mora imeti intervjuvanec več let izkušenj delovanja na tem področju ter da mora biti strokovni sodelavec pri Coni. Intervju smo razdelili na dva sklopa. Prvi sklop je bil usmerjen v delovanje dnevnega centra, drugi sklop pa je bil usmerjen v izkušnje našega sogovornika. Po izvedbi intervjuja smo naredili transkript, ki smo mu določili enote kodiranja, nakar smo naredili odprto kodiranje, kjer smo izbrali ter definirali relevantne pojme in kategorije. Ob koncu pa smo, pri ugotovitvah, oblikovali teoretične formulacije. Z vsebinsko analizo smo želeli oblikovati koncepte in razlage.

Način zbiranja podatkov in naš končni produkt raziskovanja bo raziskovalni dnevnik. Raziskovalne dnevnike vodijo raziskovalci ali informatorji. Služijo lahko na več načinov, saj so lahko sredstvo za snemanje terenskih zapiskov (vsebinski, metodološki in analitični), sredstvo

za zagotavljanje udeležencevih poročil situacij, sredstvo za pridobivanje dodatnih podatkov, ki dopolnjujejo gradivo za opazovanje in intervju in sredstvo za primerjavo podatkov, ki jih zbirajo raziskovalci in informatorji. Raziskovalni dnevniki prvoosebno poročajo o družbenih situacijah. Zagotavljajo vpogled v situacije in dejavnosti. Omogočajo dostop do situacij, v katere drugi ne morejo iti. Dnevniki morajo natančno beležiti situacije, v katerih so raziskovalci vpleteni, saj se s temi podatki raziskujejo in razlagajo družbeni svet preučevanih področij (Burgess 1981, 80-81). Vodenje dnevnika omogoča zbiranje grobih idej, ki lahko kasneje postanejo pomembni prispevki, strategije ali akcijski načrti za ta projekt. S celotno sliko problema lažje prepoznamo manjkajoče povezave med idejami. Raziskovalni dnevnik pomaga zbrati informacije, ki lahko vodijo do novih perspektiv skozi zapisovanje zapisov, ki se spremenijo v orodje za analizo in reševanje težav. Zaradi tega, ker je raziskovalni dnevnik še vedno dnevnik, pomeni, da je le-ta zaupen in osebni (Perez-Guagnelli 2019). V naši raziskavi je njegov namen beležiti zgodovino našega raziskovalnega procesa, slediti razvoju naših raziskovalnih veščin in razumevanja. Omogoča nam kontekst za našo refleksijo na raziskavo (kakšni so problemi), pregled nad razvojem skozi čas in ponuja referenčne točke. V raziskovalni dnevnik smo si zapisali odnos do raziskave, opis začetka raziskovalnega procesa, refleksije na vprašanja, ki smo jih predstavili v drugem poglavju. V njem smo si beležili, kaj se je zgodilo, opisali smo dogodke, situacije, nova znanja, svoje občutke, reakcije, evaluacije, analizo informacij, podatke (pridobljene z opazovanjem), intervjuje in neformalne pogovore.

Refleksija na raziskovalni proces pri opisu načina reševanja problema in terenskem delu:

Kljub temu, da so vsi, ki so pomagali mladostniku mnenja, da dodatne učne ure, ne bi spremenile situacije, smo pri pregledu, koliko ur priprave namenjajo programi, ki omogočajo pripravo na maturo s plačilom, ugotovili, da skupno namenjajo med 26-60 urami, medtem ko je mladostnik v našem obravnavanem primeru imel skupno le 16 ur priprave. Verjetno pa je najbolj otežila njegov uspeh ravno pandemija, ki je otežila komuniciranje. Akcijsko raziskovanje nam bo prinesla ugotovitve, ali to drži. Ob pregledu literature me je presenetilo to, da ni bilo veliko literature v slovenščini. Veliko literature je bilo na razpolago v angleščini, kar sami interpretiramo, da se v tujini mnogo bolj ukvarjajo in preučujejo vpliv socialno-ekonomskega položaja na akademsko uspešnost. Po izvedbi intervjuja je jasno, da se še naprej trudijo za mladostnika in tudi za vse ostale uporabnike, kljub vsem omejitvam, ki jih je v komunikaciji z njimi prinesla pandemija. Mladostniku so zagotovili mnogo prostovoljcev ter se trudijo mu zagotoviti ustrezne prostore za učenje. Tudi naše akcijsko raziskovanje bi bilo bolj učinkovito, če bi jih lahko osebno obiskali na katerem od dnevnih centrov, saj bi tako najlažje videli, kakšno je okolje v katerem delujejo in bi tudi lažje ter hitreje prišli v kontakt z njimi. Tudi sami so izrazil željo, da bi se v živo spoznali, a se žal razmere v Ljubljani niso izboljšale, da bi se to osebno srečanje lahko zgodilo. To je bila največja ovira pri raziskavi – opravljanje raziskave virtualno in preko telefonov, saj osebni stiki niso bili dovoljeni.

UGOTOVITVE IN PRIPOROČILA (CILJ 4)

Pri tem poglavju bomo predstavili ugotovitve, ki smo jih pridobili z analizo rezultatov, pridobljenih z izvedbo (pol strukturiranega) intervjuja.

Cona Korak spada pod krovno znamko Skupnostni program za mlade, pod katero so združeni štiri dnevni centri. Najstarejši je Cona Fužine, ki deluje že od leta 1999, medtem ko Cona Korak deluje nekje okoli 7 let. Zadnji dnevni center so odprli 1.1. 2021. Sofinancirani so s strani Ministerstva za delo in Mestne občine. Ministrstvo za delo, iz strokovnega vidika, zahteva strokovno vodjo, ki ima določeno strokovno izobrazbo. Ta strokovna vodja izvaja enake aktivnosti, kot ostali strokovni delavci, ki ga usmerjajo in mu svetujejo. Vodja skrbi za strokovno delo strokovnih delavcev. V enem dnevnem centru sta zaposlena dva, redko trije strokovni delavci. Mesečno imajo okoli 80 uporabnikov. Za enega uporabnika včasih porabijo tudi pet ur. Trudijo se zagotavljati prostore svojim uporabnikom za določeno število ur na dan. Otroci so pred pandemijo dnevne centre obiskovali od 13h do 17h. Svoje delo ocenjujejo kot dobro, saj vsako leto naredijo evalvacijo svojega dela z uporabnikom na individualni ravni. Ocenjujejo pa tudi delo s skupino - koliko stvari izvedejo, koliko ljudi imajo zaposlenih in koliko je prostovoljcev. Velik uspeh za njih je že, če stvari ne grejo navzdol. Njihov cilj je, da grejo stvari neprestano navzgor. Uspehi so zelo različni in subjektivni. Pri njih velja pravilo, da nikoli ne smeš obupati nad človekom, vseeno pa je potrebno biti pripravljen, da po vsej verjetnosti ne bo uspelo.

Težave s katerimi se srečujejo pri svojem delovanju so povezane s sofinanciranjem, ki je premalo visoko. Lahko pa se tudi zgodi, da v določenem trenutku, ni mogoče dobiti kadra. V zadnjih par letih, je kljub denarju, ljudi za tovrstno delo premalo. Ljudje niso pripravljeni opravljati tovrstno delo za ta denar. Tukaj gre za logistične težave. Kar zadeva uporabnike, je težava, da jih dosežejo premalo. Nekateri otroci, ki obiskujejo dnevni center so zelo zanemarjeni. V svojih domovih so stvari neurejene, kar okolje naredi nespodbudno. Pogosto pa so žrtve nasilja. Dnevni centri v teh primerih ne morejo pomagati, kajti brez dokazov, bi situacijo samo še poslabšali. Postopki z nasiljem, v primeru, da otrok ali mladostnik ne pove za nasilje, ki ga doživlja doma, potekajo počasi.

Aktualno pa njihovo delovanje ovira pandemija. V prvem valu je njihovo delo potekalo izključno na daljavo, kar je za njih bilo nemogoče. Niso prišli do tistih, ki so imeli največ težav. Ti mladostniki so imeli sistem preživetja, kjer so čez dan spali, zvečer pa se zbudili, se nažirali energijskih pijač in drog ter šli ven. Zapletali so se v zadeve, ki niso bile ok. Niso se udeleževali pouka preko spleta, saj so raje spali ob jutranjih urah. Na dnevnih centrih so potrebovali 2-3 tedne, za lociranje uporabnikov. Kljub temu, da so uporabniki neprestano na telefonih, jih še vedno ne znajo uporabljati. Ne vedo, kaj je to elektronska pošta in ne znajo dostopati do vsebin. Velike težave so imeli s signalom, kar je oteževalo komunikacijo. Uporabniki se spletnemu komuniciranju izogibajo. S pomočjo humanitarnih organizacij, so nekaterim uporabnikom zagotovili telefone, tablice in računalnike. Veliko truda so v dnevnem centru vložili, da so lahko ohranili individualno spletno delo z uporabniki. V prvem valu so celo kršili zakon in šli v Fužine, da so uporabnikom naložili potrebne vsebine na telefone, da so lahko z njimi komunicirali.

Vseeno pa jim je ob predavanjih zamrznil ekran, ki postal črno-bele barve. Zato so spletno komuniciranje v dnevnem centru označili za grozno in katastrofalno. Uspešni niso bili niti Instagram pogovori, saj je bilo premalo debate. Spletna komunikacija ogromno odvzame in je zelo otežena. V tej komunikaciji ni barv, ni vmesne komunikacije, ni teh nians, ni detajlov. Za mladostnike je bilo težko, ker niso komunicirali z drugimi.

V drugem valu pa so se stvari za 10% izboljšale. Sedaj lahko mladostniki osebno obiskujejo dnevni center, kjer delo poteka ena na ena. Tudi za uporabnike, ki so žrtve nasilja v družinah, skušajo imeti pri sebi za 6 ur, ko je mogoče, tako da niso toliko časa v nezdravem okolju. Delo ena na ena pa je skrajšalo število ur, ki jih lahko namenijo uporabnikom. Sedaj imajo za vsakega na voljo enkrat do dvakrat na teden po eno uro. V dnevni center pridejo mladostniki v popoldanskih urah, pokličejo, pridejo na dogovorjene termine ali pa na nek način vzdržujemo stik. Očitna je razlika med dvajset ur v tednu ali pa dve uri v tednu. S tem kot je omejen dostop do centra je manj priložnosti, da uporabniki izrazijo, kako so. To lahko samo spontano preko razgovora, za katerega pa se potrebuje čas. Sedaj dobivajo mladostniki kazni za druženje na igriščih, kljub temu da jih dnevni center opozarja, naj se ne.

O fantu, katerega primer smo analizirali v naši raziskavi, smo izvedeli, da se zelo boji stikov, nima elektronske pošte, ne daje svoje telefonske številke in ne želi z nikomer komunicirati preko spleta. Z njim niso uspeli vzpostaviti stika v prvem valu, ob koncu je stik vzpostavil le z enim od sodelavcev dnevnega centra preko telefona. V drugem valu ima sedaj na voljo precej prostovoljcev preko aplikacije Zoom. Iz preteklosti ima slabe izkušnje, saj je že sedel v zaporu. Boji se, da mu kdo karkoli hoče. Kadar je na spletu, ne želi razkrivati svoje identitete ter pazi, kdo je takrat v prostoru z njim. Na dan potrebuje osem ur poučevanja s prostovoljci in zaposlenimi na Coni. Ni pa še psihološko pripravljen na terapijo, saj bi lahko na določena vprašanja reagiral agresivno. Ima izjemno slabo izkušnjo s psihiatrično pomočjo, zato jo zdaj zavrača. Njegova zgodba je zelo težka ter izhaja že iz otroštva.

Pri dnevnih centrih Cona komaj čakajo, da se vzpostavi oranžna faza, saj bodo tako lažje komunicirali z uporabniki in jih imeli pri sebi na obisku toliko ur, kot prej. Zavedajo se, da je še veliko prostora za izboljšave. V enem dnevnem centru bi jih moralo biti zaposleni pet ljudi. Najlepše in najboljše je, kadar uporabnik dobi vso ali večino podpore in pomoči na enem mestu, torej da pomoč ni razdrobljena. Dobro bi bilo imeti zaposlenega več kadra različnih profilov. Potrebno je ponuditi vse možne storitve, saj so to družine, ki imajo ogromno težav in izzivov. Z več kadra različnih profilov bi se kvaliteta njihovega dela bistveno izboljšala. Kadri bi morali vključevati sodelavce z različnimi znanji. Med njimi bi moral biti en terapevt in en športni pedagog. Šport je namreč pomembno orodje njihovega dela. Pomembno je ponuditi učno pomoč, svetovanje, terapijo, pristočasne aktivnosti in podporo pri komunikaciji z ostalimi organizacijami. Z učinkovito komunikacijo bi imeli polovico manj težav.

Pomembno je, da tovrsten program, ki vsem tem otrokom, mladostnikom in njihovim družinam da nek prostor, ostane in se razširi.

Refleksija na zaključek raziskovalnega procesa in temo skupnosti pri ugotovitvah in priporočilih:

Pred oddajo osnutka nismo uspeli izvesti intervjujev, zato tudi ugotovitev in priporočila nismo pripravili. Decembra so bili v dnevnem centru zelo zasedeni, zato smo načrtovali intervjuje izvesti januarja ali začetek februarja, odvisno od razpoložljivosti centra Cone Korak.

Zdi se težka naloga narediti intervju, saj je odgovornost reševanja problematike velika. Mislim, da se možna rešitev nahaja v psihosocialni pomoči, zato bi morda lahko izkoristili dejstvo, da imamo na naši fakulteti smer Psihosocialne pomoči. Verjetno bomo poskusili izvesti intervju s profesorji, ki imajo izkušnje s podobnimi primeri.

Po izvedbi intervjuja je jasno, da zadnja refleksija ne bi doprinesla k reševanju problema, saj večina uporabnikov niso pripravljene na terapijo in vprašanja s katerimi bi se morali spopasti.

Zanimivo je, kako se je tekom raziskave fokus težave spreminjal. Po samem intervjuju mi je postalo jasno, da je pandemija zelo otežila našo raziskavo. Želela bi se bolj poglobljeno lotiti raziskave in za vsaj mesec dni obiskovala dnevni center Cona Korak. Tako bi prišla do veliko bolj ustreznih ugotovitev in priporočil. Raziskovanje na daljavo nam ne prikaže dejanske slike situacije ali pojava, ki ga preučujemo.

ZAKLJUČEK

Po analizi pridobljenih podatkov smo prišli do željenih rezultatov in dosegli svoj namen.

Socialno-ekonomski status ali SES zajema dohodek, poklicni prestiž, izobrazbo in subjektivno doživetje družbenega statusa ali razreda. SES lahko vključuje kakovosti življenja, priložnosti in privilegije, ki jih imajo ljudje v družbi. Revščina povzroča več fizičnih in psihosocialnih stresorjev, kar je v celotnem življenjskem obdobju dosleden in zanesljiv napovednik številnih rezultatov. Družbenoekonomski status dokazano vpliva na družinsko stabilnost. Finančni problemi lahko povzročajo razlike v socialnem, fizičnem in psihološkem delovanju. Ekonomska stiska povečuje psihološko stisko posameznika in konflikte s starši. Nižjo akademsko zavzetost mladostnikov povezujemo z manj negovalnim starševstvom. Tisti otroci, ki imajo nizek SES se pogosto soočajo s socialno in čustveno nestabilnostjo. Optimalen razvoj možganov zahteva zdravo učenje in raziskovanje majhnih otrok. Revne družine imajo več škodljivih dejavnikov, kot so depresija in neustrezna zdravstvena oskrba. To zmanjša občutljivost na dojenčka, kar poslabša otrokovo vedenje, učenje in uspešnost v šoli za vsaj deset odstotkov od nacionalnega povprečja dosežkov pri matematiki in branju. Otroci revnih družin so mnogo bolj odsotni od šole med izobraževanjem. Stalno se povečuje stopnja osipa revnih otrok, ki petkrat manj diplomirajo, kot tisti s srednje visokimi družinskimi dohodki ter kar šestkrat manj kot tisti z višjimi družinskimi dohodki. Za zdrav razvoj otrok, ki imajo nizek SES so potrebne močne in vzdrževane vezi z njihovimi starši.

Starejše mladostnike, ki zaradi težav v odraščanju doživljajo različne psiho-socialne stiske, pri nas, v svoj program vključuje dnevni center Cona Korak. Njihovo delovanje trenutno ovira pojav in širjenje korona virusa. Njihovo delo je v prvem valu potekalo izključno na daljavo. To je bilo za njih nemogoče, saj do tistih, ki so imeli največ težav niso uspeli priti v stik. Potrebovali so od dva do tri tedne, da so uspeli locirati uporabnike. Velike težav so imeli s signalom, kar je oteževalo komunikacijo. Uporabniki ne znajo uporabljati spletnih storitev, zato so se izogibali spletnemu komuniciranju. V prvem valu so morali iti v Fužine, da so uporabnikom usposobili

telefone, da so lahko nato z njimi komunicirali. Vseeno pa je bila sama komunikacija med predavanji otežena, saj je prišlo do zamrznitev zaslonov, ki so postali črno-bele barve. Spletna komunikacija za dnevni center predstavlja grozno in katastrofo. Debat niso uspeli ustvariti niti na Instagram pogovorih. Spletna komunikacija je v času pandemije ogromno odvzela in otežila samo delo. V tej komunikaciji ni barv, vmesne komunikacije, nians in detajlov. Težko je bilo tudi za mladostnike, ker niso uspeli komunicirati z drugimi.

V drugem valu pa so se stvari malo izboljšale. Veliko so se naučili iz prvega vala. Mladostniki lahko sedaj osebno obiskujejo dnevni center, kjer komunicirajo ena na ena. Ponovno lahko nudijo pomoč uporabnikom, ki so žrtve nasilja v družinah, saj jim nudijo prostor, da so za šest ur odstranjeni od nezdravega okolja, kjer živijo. Trenutni način dela pa je skrajšal število ur, ki so na voljo uporabnikom. Trenutno ima vsak na voljo enkrat do dvakrat na teden po eno uro. Mladostniki pridejo v dnevni center v popoldanskih urah na dogovorjene termine in vzdržujejo stik. Razlika je opazna med dvajset ur v tednu, ki so jih uporabniki imeli na voljo pred pandemijo in dvema urama v tednu, ki so jim na voljo sedaj. Aktualna situacija pa ne dopušča časa, da mladostniki izrazijo, kako so. Trenutno stanje najslabše vpliva na mladostnike, ki imajo največ težav, saj so v času prvega vala prevzeli sistem preživetja, kjer so spali čez dan in se zbudili zvečer. Zauživali so energijskih pijač in drog ter se zapletali so se v zadeve, ki se ne bi smeli. Nekateri imajo velik izostanek iz šole, saj se nočejo zbuditi ob jutranjih urah, da bi se udeležili pouka. Sedaj v drugem valu dobivajo kazni za druženje na igriščih, kljub temu da jih dnevni center opozarja, naj se ne.

Za preučeno problematiko je težko najti rešitev. V enem dnevnem centru bi jih moralo biti zaposleni pet ljudi in ne 2. Uporabnikom bi morala biti večina podpore in pomoči na voljo na enem mestu. Kadri bi morali zaposlovati več različnih profilov z različnimi znanji. Potrebno je ponuditi vse možne storitve za družine, ki imajo ogromno težav in izzivov. Tako bi se kvaliteta njihovega dela bistveno izboljšala. Med njimi bi moral biti en terapevt in en športni pedagog. Pomembno je, da imajo uporabniki na voljo učno pomoč, svetovanje, terapijo, prstočasne aktivnosti in podporo pri komunikaciji z ostalimi organizacijami. Učinkovita komunikacija bi rešila polovico trenutnih težav.

V prihodnje bi bilo dobro se še bolj poglobiti v samo tematiko ter nekaj časa preživeti na enem od dnevnih centrov, da bi v prvi osebi videli njihovo delovanje. Zanimivo bi bilo spremljati, kako se bodo dnevni centri Cona sproti prilagajali prehajanju iz rdeče na zeleno cono.

Končna refleksija:

Vesela sem, da sem kljub začetnim dvomom in nepoznavanjem tematike uspela opraviti raziskavo. Naučila sem se veliko novega o tematiki, ki nisem imela predhodnega znanja. Ob pogovoru z osebo, ki se s tovrstno problematiko srečuje dnevno sem dobila občutek, da se včasih prehitro pritožujemo in da ljudje, ki niso tako daleč od nas, zares živijo v nevzdržnih situacijah. Delo dnevnih centrov se mi ne zdi dovolj prepoznano in cenjeno v naši družbi.

LITERATURA

- Burgess, R. G.. 1981. »Keeping a research diary.« *Cambridge Journal of Education* 11(1): 75–83. doi:10.1080/0305764810110106.
- Cooper, Roslyn, MacColl, Ian, Rittenbruch, Markus in Viller, Stephen. 2005. »Watching ourselves watching: ethical issues in ethnographic action research.« *In Proceedings of the 17th Australia conference on Computer-Human Interaction: Citizens Online: Considerations for Today and the Future. Association for Computing Machinery. OZCHI '05: Proceedings of the 17th Australia conference on Computer-Human Interaction: Citizens Online: Considerations for Today and the Future*, str. 1-4. Dostopno 8.1.2021
- Creswell, J. W.. 2002. *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. 2nd ed. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Crockett, Lisa J. in Silbereisen, Rainer K.. 2000. *Social Change and Adolescent Development: Issues and Challenges*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Croker, Robert A. in Heugham, Juanita. 2009. *Qualitative Research in Applied Linguistics - A Practical Introduction*. London: Palgrave Macmillan UK.
- Furstenberg, F. F. in Hughes, M. E.. 1995. »Social Capital and Successful Development among At-Risk Youth.« *Journal of Marriage and the Family*. 57(3): 580-592. doi:10.2307/353914
- Gallager, Robert G.. 2008. *Principles of Digital Communication*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Goodman, V. D.. 2011. »A brief overview of qualitative research.« In *Qualitative Research and the Modern Library*, 7–31. Oxford, UK : Chandos Publishing.
- Jensen, Eric. 2009. »Teaching with Poverty in Mind.« *Books & Pubs*. Last modified 2009. <http://www.ascd.org/publications/books/109074/chapters/How-Poverty-Affects-Behavior-and-Academic-Performance.aspx>. Dostopno 8.1.2021
- Mendy, Ana, Stewart, Mary Lass in VanAkin, Kate. 2020. »A leader’s guide: Communicating with teams, stakeholders, and communities during COVID-19.« *Our Insight*. Last modified <https://www.mckinsey.com/business-functions/organization/our-insights/a-leaders-guide-communicating-with-teams-stakeholders-and-communities-during-covid-19>. Dostopno 26.1.2021
- Nassaji, H.. 2015. »Qualitative and descriptive research: Data type versus data analysis.« *Language Teaching Research* 19(2): 129–132. doi:10.1177/1362168815572747.
- Novak, William J. 2008. »The Myth of the ‘Weak’ American State.« *American Historical Review* 113: 752–72. doi:10.1086/ahr.113.3.752.
- O'Brien, Rory .1998. <http://web.net/~robrien/papers/xx%20ar%20final.htm>. Dostopno 8.1.2021
- OECB. 2020. »Youth and COVID-19: Response, recovery and resilience.« *Coronavirus (COVID-19)*. Last modified 2020. <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/youth-and-covid-19-response-recovery-and-resilience-c40e61c6/>. Dostopno 26.1.2021
- Perez-Guagnelli, Eduardo. 2019. »This is why you should start a research diary now.« *Students Blogs*. Last modified 2019. <https://shefunistudents.wordpress.com/2019/02/04/this-is-why-you-should-start-a-research-diary-now/>

Uporaba informacijskih tehnologij in interneta je postala v zadnjih desetletjih zelo razširjena. Naša funkcionalnost postaja odvisna od znanja in veščin uporabe teh tehnologij. Dostop do informacij in njihovo prebiranje, različne možnosti komunikacije in različne dejavnosti ki jih lahko opravljamo, znatno izboljšajo kvaliteto življenja. Ima pa uporaba teh tehnologij tudi svoje pasti, kar lahko negativno vpliva na počutje in zdravje človeka. Zavedanje problematik in funkcionalnosti je tesno povezano tudi s cilji trajnostnega razvoja človeštva. Tematika je kompleksna in koristna za posameznika in za družbo, da se jo splača raziskati. Raziskati pa je smiselno tudi pasti in nevarnosti, ki vplivajo na počutje, zdravje in človekovo funkcionalnost.

Vpliv uporabe interneta in informacijsko komunikacijskih naprav na počutje, zdravje in funkcionalnost v sklopu trajnostnega razvoja

V evropskih institucijah se lahko sprejemajo in izvajajo različne politike, s katerimi se regulira škodljiva raba interneta in informacijsko komunikacijske tehnologije ter vpliva na razširjenost uporabe in razvoj te tehnologije.

Odbor Evropskega parlamenta je pripravil raziskavo o škodljivi rabi interneta in informacijsko komunikacijskih naprav. Raziskava predstavlja osem škodljivih načinov rabe. Nekateri od njih, internetna odvisnost, negativni vpliv na kognitivni razvoj, informacijska preobremenjenost, negativen vpliv na odnose, vplivajo na človekovo počutje, zdravje in funkcionalnost (Evropski parlament 2019, 46)

Političen korak k soočanju s problematiko in razvojem uporabe informacijsko komunikacijske tehnologije v duhu trajnostnega razvoja je dokument Agenda 2030. Evropska Unija je znatno prispevala k sklenitvi Agende 2030, ki predstavlja načrt trajnostnega razvoja na svetovni ravni. (Evropska komisija 2016, 3). Agenda 2030 vsebuje več ciljev trajnostnega razvoja, ki se nanašajo tudi na informacijsko komunikacijsko tehnologijo in internet.

Članice podpisnice Agende 2030 so se zavezale, da bodo delovale v smeri 17 splošnih in 169 konkretnih ciljev, ki jih vsebuje ta dokument. (OZN 2015, 3). Nekateri od teh ciljev trajnostnega razvoja posredno ali neposredno obravnavajo tematiko vpliva uporabe informacijsko komunikacijskih naprav in interneta na človekovo počutje, zdravje in funkcionalnost. Ti cilji vsebujejo skrb za počutje in zdravje, izobraževanje, izgradnja infrastrukture, zmanjševanje neenakosti:

"Cilj 3: Poskrbeti za zdravo življenje in spodbujati splošno dobro počutje v vseh življenjskih obdobjih."(OZN 2015, 12)

"3.4 Do leta 2030 s preventivnimi ukrepi in zdravljenjem za tretjino zmanjšati število primerov prezgodnje smrti zaradi nenalezljivih bolezni ter promovirati duševno zdravje in dobro počutje."(OZN 2015, 14)

"Cilj 4: Vsem enakopravno zagotoviti kakovostno izobrazbo ter spodbujati možnosti vseživljenjskega učenja za vsakogar."(OZN 2015, 12)

"4.b. Do leta 2020 na svetovni ravni občutno povečati število štipendij za države v razvoju, zlasti najmanj razvite države, male otoške države v razvoju in afriške države, za visokošolski študij v razvitih državah in drugih državah v razvoju, vključno s poklicnim usposabljanjem ter izobraževanjem iz informacijske in komunikacijske tehnologije, tehničnimi, inženirskimi in znanstvenimi programi."(OZN 2015, 15)

"Cilj 9: Zgraditi vzdržljivo infrastrukturo, spodbujati vključujočo in trajnostno industrializacijo ter pospeševati inovacije."(OZN 2015, 12)

"9.c Občutno povečati dostopnost informacijske in komunikacijske tehnologije ter si prizadevati za splošen in cenovno ugoden dostop do interneta v najmanj razvitih državah do leta 2020"(OZN 2015, 17)

Cilj 10: "Zmanjšati neenakosti znotraj držav in med njimi."(OZN 2015, 12)

"10.2 Do leta 2030 zagotoviti večjo vlogo vseh ljudi ter spodbujati njihovo vključevanje v družbeno, gospodarsko in politično življenje, ne glede na starost, spol, invalidnost, raso, narodnost, poreklo, vero ali ekonomski ali drug status."(OZN 2015, 17)

Informacijsko komunikacijska tehnologija lahko veliko prispeva k zmanjševanju neenakosti in vključevanju v družbo in družbena dogajanja. Pomaga lahko pri dostopnosti do informacij, zdravstvene pomoči, pri izobraževanju. Izobraževanje na področju uporabe informacijsko komunikacijskih tehnologij in interneta je pomembno, saj uporaba teh tehnologij in interneta omogoča raznovrstno dostopnost in vključenost ter omogoča človeku bolj polno funkcionalnost. Vlaganje v informacijsko komunikacijsko tehnologijo pomeni dostopnost te tehnologije širokemu krogu ljudi.

Leta 2016 je Slovenija sprejela strategijo, Digitalna Slovenija. Strategija zajema področja javnih storitev, podjetništva, gospodinjstva in izobraževanja. (Evropska komisija 2020, 3) Do leta 2020 je po indeksu digitalnega gospodarstva in družbe (DESI) Slovenija v petih razsežnostih (povezljivost, človeški kapital, uporaba internetnih storitev, integracija digitalne tehnologije, digitalne storitve) izboljšala svojo oceno, zaostaja pa za povprečno oceno EU. (Evropska komisija 2020, 4)

Poleg razvoja in razvoja uporabe digitalnih tehnologij je pomembno zavedanje in raziskovanje področja škodljive rabe informacijsko komunikacijskih naprav in interneta in soočanje z negativnim vplivom na človekovo počutje, zdravje in funkcionalnost.

V Centru Logout, prvem centru za pomoč pri prekomerni uporabi interneta, se beleži kontinuirana letna rast uporabnikov vključenih v programe psihosocialne pomoči. Skupno število rednih uporabnikov je od leta 2013 do 2017 naraslo skoraj za 300%, občasnih pa za 100%.(Selak in drugi 2018, 10)

Na podlagi 470 izpolnjenih anket s strani anonimnih anketirancev na spletni strani Centra Logout je bila narejena raziskava. Anketiranci so na vprašanja odgovarjali s pomočjo petstopenjske lestvice. Vprašalnik splošne zasvojenosti z internetom je dal povprečno vrednost 36,97, vprašalnik zasvojenosti s spletnimi socialnimi omrežji 37,86, komponenta problematične rabe interneta 23,01, komponenta težave v socialnem življenju 13,99 in vprašalnik zasvojenosti z video igrami 24,39. (Selak in drugi 2018, 14)

Glede na raziskavo dosedanjih virov sklepam, da se digitalni razvoj in informacijska pismenost razvijata, medtem pa se širi tudi problematična uporaba interneta in informacijsko komunikacijskih naprav. Funkcionalnost uporabe se večja, medtem, ko se večja tudi disfunkcionalnost, zaradi problematične uporabe interneta in naprav, kar vpliva tudi na počutje in zdravje človeka. V sklopu trajnostnega razvoja je zato smiselno raziskati negativni vidik uporabe interneta in informacijsko komunikacijskih naprav, saj je skrb za počutje in zdravje eden od ciljev trajnostnega razvoja. Človekova funkcionalnost ali disfunkcionalnost v veliki meri vplivata na počutje in zdravje človeka, prav tako pa je čim boljša funkcionalnost posameznika tudi pot do zmanjšanja neenakosti v družbi.

Teoretični del raziskovalnega procesa

Raziskava virov

Skozi desetletja uporabe interneta in informacijsko komunikacijskih naprav opažam določene spremembe in določene situacije ali pojave. Zavedam se uporabnosti in funkcionalnosti sodobne tehnologije. Vse bolj se pa zavedam tudi pasti in nevarnosti škodljive rabe. Raziskovanje znanstvenih virov v dosedanjih seminarskih nalogah, ki so obravnavale to tematiko, mi je potrdilo nekatere domneve in me opozorilo na stvari, ki se jih nisem zavedal. Vedno bolj ugotavljam, da je zavedanje obravnavane tematike zelo pomembno, saj se posameznik le na tak način lahko izogne pastem in nevarnostim. Hkrati se je pa potrebno zavedati, da so pridobitve z uporabo informacijske tehnologije izjemno velike in vplivajo tudi na trajnostni razvoj družbe. Če hočemo poskrbeti za počutje in zdravje, na katero lahko vpliva škodljiva raba interneta in informacijsko komunikacijskih naprav, se moramo zavedati pasti in nevarnosti. Če hočemo obvladati to tehnologijo in poskrbeti, da nam koristi na mnogih področjih, ne pa da nas ogroža, je potrebno poskrbeti za izobraževanje in ozaveščanje. Če hočemo, da nam pomaga do večje blaginje in manjše neenakosti, moramo poskrbeti, da družba vlaga v informacijsko komunikacijsko infrastrukturo.

Glavni in največji razlog za spremembe sposobnosti osredotočanja in pojava škodljive rabe, je najbrž čas, ki ga prebijemo na internetu. Internet in informacijsko komunikacijske naprave se mi zdijo tatovi časa, ki človeka posrkajo v dogajanje do te mere, da sploh ne opazi, da porablja veliko časa za ta namen. Raziskave to opažanje potrjujejo. Do večje spremembe je v zadnjih letih prišlo s pojavom pametnih telefonov, ki so vedno pri roki.

V letu 2010 so mladi v Sloveniji porabili povprečno 2,42 ure dnevno za internet, leta 2018 pa že 4,58 ure na dan, torej 2,16 ure več. Poleg tega podatki iz leta 2018 kažejo, da 39,1 % mladih uporablja internet 5 ali več ur dnevno. Prav tako mladi danes porabijo skoraj 3 ure dnevno več za uporabo interneta kot za gledanje televizije, kar je tudi največja povprečna razlika med omenjenima dejavnostma. (Slovenska mladina 2018/2019 2019, 15)

Že nekaj časa tudi opažam, da se slabše osredotočam na branje. Vedno je prisotna želja ali potreba, da z branjem preneham in pogledam, kaj se dogaja na internetu. Hkrati sem pa zelo zadovoljen, če mi vseeno uspe kaj prebrati ali narediti kaj drugega, kar zahteva poglobljeno

osredotočenost. V roke mi je prišla tudi knjiga z naslovom Plitvine, avtorja Nicholas-a Carra, ki je opisovala točno to, kar sem začel opažati sam.

Ko svoje težave z branjem omenim prijateljem, jih veliko pravi, da jih mučijo enake tegobe. Več uporabljajo splet, bolj se morajo boriti, da se osredotočijo na dolga besedila. (Carr 2011, 16) Bruce Friedman, ki piše spletni dnevnik o uporabi računalnikov v medicini, je prav tako opisal, kako internet spreminja njegove miselne navade: "Zdaj sem skoraj popolnoma izgubil sposobnost za branje in globoko razumevanje nekoliko daljšega članka na spletu ali v tisku." (Carr 2011, 17)

Uporaba interneta in informacijsko komunikacijskih naprav, ki je nujna za funkcioniranje sodobnega človeka, je prinesla velike spremembe v našem načinu funkcioniranja in prisilila naša telesa, da se prilagodijo novi realnosti. Naši možgani so se prilagodili razpršeni pozornosti. V primeru, da človek ne uporablja poglobljene osredotočenosti na eno stvar, pa možgani to sposobnost opuščajo.

"Poskusi so pokazali, da tako kot lahko možgani vzpostavijo nove ali močnejše povezave prek fizične ali miselne vaje, lahko te povezave tudi oslabijo ali razpadejo, če jih zanemarimo." (Carr 2011, 41)

Ljudje nismo več le pasivni gledalci filmov ali bralci knjig, časopisov, ampak smo začeli tudi aktivno sodelovati in pri tem uporabljati svojo ustvarjalnost. Pri uporabi raznih forumov, socialnih omrežij in ostali orodij, ki nam omogočajo aktivno sodelovanje imamo možnost zadovoljevati potrebo po kognitivnem presežku. (Agrawal in ostali 2017, 192)

Poleg sprememb, ki se dogajajo pri naših sposobnostih osredotočanja, lahko torej identificiramo tudi druge stvari. Opažam, da sem utrujen od velike količine informacij in preklapljanja pozornosti. Hkrati pa sem nenehno v stanju informacijske pozornosti, da ne bi česa zamudili ali v pričakovanju novih informacij in dogajanja na internetu.

Ljudje smo v današnjem času v povprečju soočeni s trikrat večjo količino podatkov, kot pred 60 leti. Ta količina podatkov je težko obvladljiva, zato se ljudje težko osredotočimo le na eno stvar. Naša pozornost skače iz ene teme na drugo temo. Naši možgani so v stanju nenehne pozornosti, tudi takrat, ko naprav ne uporabljamo. Posledično smo digitalno preobremenjeni. (Agrawal in ostali 2017, 192).

Komunikacijska tehnologija nam omogoča, da smo nenehno na tekočem z informacijami glede službenih zadev. Skoraj samoumevno je, da lahko službeno elektronsko pošto ali druga komunikacijska orodja za namen službe uporabljamo tudi doma, ko nismo več v službi. Mnogi delodajalci pričakujejo, da bodo zaposleni spremljali informacije tudi izven delovnega časa. Prosti čas in delovni čas sta se začela močno prepletati, kar dodatno povzroča motenje naše pozornosti in nas tudi preobremenjuje. (Agrawal in ostali 2017, 192).

Brezžična tehnologija in mobilnost naprav sta povzročila, da imamo informacijsko komunikacijske naprave vedno pri roki, kar dodatno drži našo informacijsko pozornost nenehno budno in nas moti pri osredotočanju na ostale stvari. (Agrawal in ostali 2017, 192).

Digitalno motenje povzroča tudi strah pred odsotnostjo, strah pred tem, da človek ne bi pravočasno odgovoril na sporočilo, da bi kaj zamudil, da bi drugi ljudje odgovorili na kaj pred

njim, da ne bi zamudil dogajanja, ki so mu pomembna. Vse to lahko pelje v obsedenost ali kompulzivno vedenje, ki moti poglobljene kognitivne dejavnosti.

"More accurate are terms such as FOMO (fear of missing out), FOBO (fear of being offline), and nomophobia (fear of being out of mobile phone contact)—all forms of anxiety that border on obsession or compulsion. People are constantly checking their laptops, tablets, and phones because they worry about receiving new information after everyone else, responding too slowly to a text or an e-mail, or being late to comment on or like a social media post." (Rosen in Samuel 2015)

V raziskavi iz leta 2005, ki jo je naredil Dr. Glenn Wilson na Londonskem inštitutu za psihiatrijo, je bilo ugotovljeno, da ima permanentno digitalno motenje in prekinjanje dela konkretne posledice. Ljudem zaradi nenehnega motenja in prekinjanja dela s strani digitalnih naprav pade inteligenčni kvocient za 10%, kar je dvakratnik efekta, ki ga povzroči uporaba marihuane. Od 1100 udeležencev raziskave, jih je več kot polovica navedla, da se poskušajo čim prej odzivati na elektronsko pošto, 21% celo odgovarja na njo med sestanki. Nenehno digitalno motenje ima podoben učinek, kot primanjkovanje spanca. (Griffey 2018).

Človek ima tri vrste osnovnih potreb, potrebo po aktivnosti, potrebo po užitku in potrebo po poglobljeni kognitivni dejavnosti. Digitalni bralci so odlično opremljeni za dve osnovni človeški potrebi, potrebi po aktivnosti in potrebi po uživanju. Digitalni bralec je opremljen za procesiranje večjih količin informacij. Pri večopravnosti je spreten in fleksibilen. Močan je v ustvarjalni interaktivni komunikaciji. V vsem tem zna uživati. Ostane še osnovna potreba po poglobljenem kognitivnem delovanju. Za zadovoljevanje potreb po poglobljenosti in počasnejših kognitivnih procesih, ki so temelj poglobljenega branja, pa je tak bralec slabo opremljen. (Wolf in Barzillai 2009, 32)

Že večkrat sem se zalotil, da so minile ure, ki sem jih prebil na internetu. Sicer je res, da na internetu opravljam različne dejavnosti, vseeno pa gre bolj ali manj za dejavnosti, ki zahtevajo razpršeno pozornost in preklapljanje med dejavnostmi. V službi cel dan sedim za računalnikom, ko pridem domov, pa spet vzamem v roke informacijsko komunikacijsko napravo, se povežem na internet in se na tak način sproščam in uživam. Brez zavedanja pasti, v katero padem in brez volje, da preneham s to dejavnostjo in se lotim nečesa drugega, bi z lahkoto padel v odvisnost.

Definicija odvisnosti Ameriškega združenja za medicino zasvojenosti govori o boleznih možganskega nagrajevalnega kroga, kar je povezano z motivacijo in spominom. Obstaja patološka potreba po ugodju in sprostitvi ob uživanju snovi ali izvajanju vedenj. Pri zasvojenosti je prisotna nezmožnost za trajno abstinenco in nezmožnost kontrole vedenja, hrepenenje po užitku, nesposobnost prepoznavanja težav.

"Addiction is a primary, chronic disease of brain reward, motivation, memory and related circuitry. Dysfunction in these circuits leads to characteristic biological, psychological, social and spiritual manifestations. This is reflected in an individual pathologically pursuing reward and/or relief by substance use and other behaviours. "Addiction is characterized by inability to consistently abstain, impairment in behavioural control, craving, diminished

recognition of significant problems with one's behaviours and interpersonal relationships, and a dysfunctional emotional response. Like other chronic diseases, addiction often involves cycles of relapse and remission. Without treatment or engagement in recovery activities, addiction is progressive and can result in disability or premature death." (ASAMNews 2011, 1)

To tematiko sem iz različnih zornih kotov obdeloval že v treh seminarskih nalogah. V eni od nalog sem prišel do zanimive raziskave, kjer so raziskovalci ugotovili, da branje leposlovnih del zmanjšuje potrebo po miselnem zaključevanju. Očitno je, da branje leposlovja krepí domišljijo in daje človeku večjo širino in večjo sposobnost poglobljenega osredotočanja. Kot da je tovrstna dejavnost komplementarna uporabi tehnologije in iskanju informacij v neskončnem morju, ki ga predstavlja internet. Seveda lahko leposlovje beremo tudi na telefonih, računalnikih, tablicah, bralnikih,...

Skupina raziskovalcev je naredila raziskavo, kjer so povezali branje leposlovnih, domišljijiskih zgodb z zmanjšanjem potrebe po hitrih in trajnih miselnih zaključkih, cognitive closure. V raziskavi so dali udeležencem v branje eseje in leposlovna dela. Udeleženci, ki so brali dela, ki so bila za njih leposlovni žanr, so imeli po branju bistveno nižjo potrebo po hitrih in trajnih miselnih zaključkih in so bili bolj odprti za različne ideje. (Djikic in drugi 2013, 153)

V raziskavi o razširjenosti problematične uporabe interneta med odraslimi v Sloveniji, je bila omenjena metoda prepoznavne problematične uporabe interneta v šestih komponentah po Griffiths-u:

- uporaba interneta je najpomembnejša aktivnost v človekovem življenju in vpliva na njegovo počutje, razmišljanje in aktivnosti
- internet se uporablja za izboljšanje razpoloženja
- za vzdrževanje dobrega počutja so potrebne vse večje količine uporabe interneta
- pri prenehanju uporabe interneta se pojavijo simptomi, kot so razdražljivost, slabo razpoloženje, tresenje
- zaradi prevelike uporabe interneta se pojavijo notranji konflikti v človeku, konflikti z drugimi ljudmi in konflikti z dolžnostmi, ki jih mora človek opraviti
- po abstinenci se začne uporaba interneta z enako intenzivnostjo, kot je bila pred abstinenco

(Macur in ostali, 2016, 203)

V sami raziskavi je bilo ugotovljeno, da je problematične uporabe interneta v Sloveniji 3,1%. Višje vrednosti problematične uporabe interneta je zaznati v posameznih skupinah, študenti 12%, bolni, invalidi in starostniki skupaj 8,7%, nezaposleni 6,7%. (Macur in ostali, 2016, 207) Stopnja PUI je povezana z višino izobrazbe, višja je pri višji izobrazbi. Višja PUI je bila zaznana tudi pri samskih ljudeh, moški populaciji ter mlajših generacijah, ki imajo internet že integriran v svoje življenje. (Macur in ostali, 2016, 207)

Na podlagi lastnih opažanj in pregleda znanstvenih virov, sem to kompleksno tematiko, od katere je odvisno počutje, zdravje in tudi sama funkcionalnost do neke mere preučil. Pri enem od predmetov sem na to tematiko naredil nekaj intervjujev z uporabniki informacijsko komunikacijskih naprav in interneta. Zanimiva ugotovitev je bila, da ljudje poglobljeno

pozornost povezujejo s pristnim stikom. Na nek način je to potrdilo naslov knjige Nicholas-a Carra, Plitvine. Razpršeni pozornosti in brskanju po internetu lahko pripišemo površnost in plitvost. Seveda pa je to le ena od strani. Kot sem že omenil, je dostop do informacij izjemnega pomena. Ljudje imajo precejšnje težave tudi s preklapljanjem pozornosti in z razpršeno pozornostjo, za marsikoga je to naporno in obremenjujoče. Kvantitativne metode, ki sem jih uporabil pri enem od predmetov, nakazujejo tudi na generacijsko povezanost s sposobnostjo razpršene pozornosti.

Opredelitev raziskovalnega problema

Znašli smo se v digitalni dobi, za katero je značilna uporaba informacijsko komunikacijskih naprav in interneta. Uporaba naprav in interneta je postala za funkcioniranje človeka danes neobhodna. Funkcionalen človek je danes informacijsko pismen do te mere, da zna uporabljati informacijsko komunikacijske naprave in internet.

Uporaba informacijsko komunikacijskih naprav in interneta pa ne prinaša le dostopa do informacij in dejavnosti, ampak prinaša tudi negativne plati uporabe in nevarnosti. Te negativne plati in nevarnosti so takšne, da lahko vplivajo na človekovo zdravje, počutje in funkcionalnost. Človek se lahko sooči z negativnimi platmi in nevarnostmi tako, da se tega sploh zaveda.

S katerimi negativnimi vidiki uporabe informacijsko komunikacijskih naprav in interneta, ki vplivajo na počutje, zdravje in funkcionalnost, se danes posameznik sooča? Obstajajo deležniki v družbi, ki nudijo pomoč pri teh vidikih?

Cilji raziskave in njen pomen

Cilj raziskave je preveriti svoje dosedanje raziskovanje na področju negativnih vidikov uporabe informacijsko komunikacijskih naprav v intervjuju z družbenim deležnikom, ki se s to problematiko ukvarja. Ob tem se bo ugotovilo, kakšne so možnosti ljudi, da do ustrezne pomoči sploh pridejo. S tem bomo ugotovili, kakšne so možnosti ciljev trajnostnega razvoja, kot sta počutje in zdravje ljudi, ko gre za negativni vpliv uporabe informacijsko komunikacijskih naprav in interneta, da se uresničijo. Ugotoviti želimo tudi, kako negativni vidiki uporabe vplivajo na funkcionalnost ljudi in s tem na uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja, da bi razvoj ikt tehnologije in širitev tovrstne infrastrukture ljudem lajšala življenje in zmanjševala neenakost.

Praktični del raziskovalnega procesa - raziskovalni dnevnik in intervju

3.3.2021

Odločen sem nadaljevati raziskavo na področju razpršene pozornosti, poglobljene pozornosti in problematične uporabe interneta, ki sem jo na nek način obdeloval že pri treh predmetih. Tema je kompleksna in zanimiva, zato se mi zdi, da še ni izčrpana. Preberem seminarsko nalogo predmeta Organizacija javnih politik in javnih financ, kjer sem naredil seminarsko nalogo s temo, negativen vpliv uporabe interneta na poglobljeno branje in

seminarsko nalogo predmeta Družboslovna raziskovalna metodologija na temo, digitalno motenje in motnje pozornosti pri poglobljenem branju. Pri obeh predmetih je šlo le za raziskavo virov. Obe seminarski preberem, da osvežim, katere vire in vsebine sem do sedaj raziskal. Preberem tudi seminarsko nalogo predmeta Metode kvalitativne analize na temo, zavedanje razpršene in poglobljene pozornosti. V tej seminarski sem skozi štiri krajše intervjuje naredil prvo samostojno raziskavo. Zanimalo me je, kako se ljudje zavedajo sprememb, ki jih je povzročil vpliv uporabe interneta in informacijsko komunikacijskih naprav. Pri osveževanju spomina na to raziskavo z zanimanjem preberem ugotovitve, da je ljudem pomemben pristni stik, ki ga omogoča poglobljena osredotočenost. Prav tako imajo ljudje težave z utrujenostjo, ki jo nekaterim povzroča razpršena pozornost in informacijska preobremenjenost. Raziskava pokaže tudi razliko med generacijami. Spomnim se, da je to razliko potrdila tudi kvantitativna raziskava pri predmetu Kvantitativne metode. Mlajše generacije mislijo, da nimajo težav z razpršeno pozornostjo, medtem, ko pripadniki starejše generacije radi potarnajo, kako jih preklapljanje pozornosti in velika količina informacij utruja in jim povzroča stiske.

Ko takole osvežim poznavanje te kompleksne problematike, do česar sem prišel skozi raziskovanje virov in lastnih raziskav, dobim voljo, da se lotim iskanja primernega deležnika, s katerim bi naredil poglobljen intervju na to temo. Odločim se, da naslednji dan po internetu poiščem ustrezne deležnike.

4.3.2021

Opazim, da je zelo malo primernih deležnikov. Najdem nevladno organizacijo Logout, za katero ocenim, da se bolj osredotoča na odvisnost od uporabe interneta, ki se mi zaenkrat še ne zdi tako zanimiva tema, zato se odločim najprej vzpostaviti stik z nevladno organizacijo Altra, za katero mislim, da se med drugim ukvarja z digitalnim stresom, ki se mi zdi bolj primerna tema za mojo raziskavo, kljub temu, da je odvisnost tudi del te problematike.

11.3.2021

Po nekaj dneh ves presenečen dobim sledeč odgovor: »Na naši spletni strani ni videti informacij o digitalnem stresu. Gre sicer za področje, ki se navezuje na spremembe delovanja v možganih, sprememb v življenjskem stilu, tudi odvisnosti..., kar je del duševnega zdravja oz. motenj...vendar se mi prav s to temo, bolj specifično, ne ukvarjamo.«. Priporočajo mi tudi, da se obrnem na nevladno organizacijo, za katero sem mislil, da je specializirana za obravnavo odvisnosti od video iger in interneta. Odgovorim jim, zakaj sem sklepal, da so oni pravi naslov in jim pripnem sliko z njihove spletne strani. Dobim sledeč odgovor: »Aha, to pa je del projekta OMRA, ki ga izvajamo skupaj z Družbenomedicinskim inštitutom SAZU. Bom pogledala, če lahko dobim primerne strokovnjake za intervju, ki ga rabite za vašo nalogo.« Obljubi mi, da mi bo posredovala kontakt. To napiše na način, da je razumeti, kot da osebo dobro pozna in me bo ta oseba kontaktirala. Preverim, če sem prav razumel, nato dobim odgovor: »Ne, ne, kar vi se povežite z njo. Jo nagovorite, povejte, da ste se obrnili name.... in prosite za intervju.. Ponovite

vajo- tako se to dela!« Tak pokroviteljski odnos me ne vrže iz tira. Vem, da me kot študenta hoče vzpodbuditi k lastnemu trudu. Dobim kontakt osebe, ki ji napišem mail, prošnjo za intervju.

12.3.2021

Dobim sledeč odgovor: »Pozdravljeni, ne vem sicer, kaj je vaš cilj intervjuja- mogoče opozorilo, da se mi ne ukvarjamo z raziskovanjem digitalnega stresa. V okviru OMRA programa (www.omra.si) smo naslovili to problematiko iz teoretičnega vidika saj je zelo povezana v tem covid obdobju s povečanim obsegom dela na daljavo, kar prispeva k celokupnemu naboru stresorjev, ki so mnoge pripeljali tudi do večjih psihičnih stisk in duševnih motenj. Glede na naravo programa omra-gre za promocijsko preventivni program duševnega zdravja- smo z javnostjo delili nekaj osnovnih značilnosti digitalnega stresa in priporočil kako ga omiliti. Zato vas naprošam, da mi sporočite namene in cilje pogovora, da vidim ali imamo primerne sogovornika oz. sogovornico za potrebe vaše raziskave.«

V prepričanju, da sem na dobri poti, da dobim kompetentno osebo za intervju, odgovorim na mail: »Osnovni namen je naredit-nadaljevat raziskavo za potrebe študija. Raziskavo delam že skozi tri predmete. Začel sem s pojavom razpršenega internetnega branja, ki vpliva na sposobnost poglobljenega branja. Tema je kar kompleksna. Fokusiral sem se predvsem na osveščanje problematike razpršene pozornosti, ki je sicer pomembna za funkcionalnost človeka v sodobnem času. Če prav razumem, je bil vaš prispevek ravno v smislu osveščanja problematike digitalnega stresa. Pri zadnjem predmetu sem, skozi intervjuje primernih sogovornikov, prišel do zaključka, da je pretirana razpršena pozornost, zaradi pogostega preklapljanja pozornosti, ljudem precej obremenjujoča in povzroča nezanemarljiv stres, zato sem imel namen raziskavo pri novem predmetu, ki zahteva predvsem refleksijo skozi raziskovalni dnevnik, razširit na digitalni stres v povezavi z razpršeno pozornostjo. Tema, ki jo raziskujem, je fenomen pojava razpršene pozornosti, njen negativni vpliv, tako na poglobljeno pozornost, kot tudi na stres, ki ga povzroča. Možno je pa seveda tudi, da med intervjuji pridem do nekih novih uvidov, zato mi je za začetek zanimiv kakršenkoli intervju s strani ljudi, ki temo poznajo tako s strani osveščanja digitalnega stresa ali delajo praktično z ljudmi, ki imajo duševne težave ali motnje v počutju v povezavi z uporabo interneta in komunikacijsko informacijskih naprav. Cilj intervjuja je poglobit in razširit moje raziskovalno delo za potrebe študija.«

Nato dobim odgovor, ki je zame pravo razočaranje: »Mislim, da vam ne moremo pomagati z našo ekipo. Nihče se namreč s tem pojavom ne ukvarja bodisi raziskovalno ali v okviru svoje ožje specializacije. Mogoče namig, da poskušate najti sogovornike pri teh društvih, ki pa se posvečajo tej problematiki: <https://www.logout.si/sl/> , <http://www.zacniznova.si/nekemicne-odvisnosti/> .«

Ker spet dobim namig za društvo Logout, se odločim poslati prošnjo za intervju tudi njim.

18.3.2021

Z nevladne organizacije Logout mi nihče ne odgovori. Počasi obupujem nad tem, kako bom sploh našel kompetentnega kandidata za intervju. Odločim se, da pošljem mail vsakemu od zaposlenih.

19.3.2021

Dobim odogovor od enega od zaposlenih, oziroma svetovalcev: »Hvala, da ste nas kontaktirali. S tematikami, ki jih navajate se na našem centru res srečujemo in z veseljem odgovorim na morebitna vprašanja. Naslednji teden bi vam ustrezalo? Osebno lahko v ponedeljek ob 11.00 ali pa potem v četrtek ob 12.00. Je možno vprašanja dobiti vnaprej, da se lahko na njih ustrezno pripravim?«

Glede na čas in trud, ki sem ga vložil, se zelo razveselim odgovora in se dogovorim za intervju: »Hvala vam za odziv. Vprašanja pripravim čez vikend in vam jih pošljem v ponedeljek oziroma nedeljo zvečer. V četrtek ob 12h bi mi ustrezalo. Sicer sem v službi, ampak se bom tako organiziral, da bom imel čas. Zanima me, če lahko intervju snemam? Uporabil bi ga le za kasnejšo izdelavo transkripta.«

21.3.2021

Pripravim vprašanja in jih pošljem intervjuvancu, da se bo lahko pripravil na temo:

Se ljudje na vas obračajo tudi zaradi preobremenjenosti, ki jih povzroča pretirana uporaba interneta in informacijsko komunikacijskih naprav? Iščejo kakšne nasvete, kako omejiti to uporabo, kako se soočiti z nenehnim preklapljanjem pozornosti?

Ali pri vašem delu uporabljate pojme razpršena in poglobljena pozornost? Imate občutek, da se ljudje zavedajo pojava in vpliva razpršene pozornosti na sposobnost poglobljene pozornosti?

Funkcionalen človek mora v tem času obvladat tako razpršeno, kot poglobljeno pozornost. Razpršena pozornost nam omogoča dostop do velike količine informacij, hkrati pa je preklapljanje med različnimi viri informacij, kar omogočajo sodobne ikt naprave, obremenjujoče. Se mogoče na vas obračajo ljudje, ki imajo težave z informacijsko preobremenjenostjo in razpršeno pozornostjo? Če se javljajo, kaj jim običajno svetujete?

Čakanje na nove zanimive informacije, strah pred tem, da ne bi človek kaj zamudil, kar se dogaja, vdor službenih obveznosti v prosti čas, zmeraj dostopne mobilne naprave, ki omogočajo povezavo do virov informacij v vsakem trenutku. Imate občutek, da se ljudje dovolj zavedajo te realnosti ali so večinoma nemočni in prepuščeni tej realnosti?

Mislite, da uporaba interneta ljudem omogoča poglobljene kognitivne dejavnosti in jim nudi neko ustvarjalno zadovoljstvo? Se mogoče vaši uporabniki obračajo na vas, ker jim pretirana uporaba interneta in ikt naprav ne daje pravega zadovoljstva, ki ga ljudje sicer dobijo pri opravljanju poglobljenih kognitivnih dejavnosti?

Pri svojem raziskovanju sem prišel do raziskave, ki govori o hitrem miselnem zaključevanju. Glede na raziskavo, so ljudje, ki več berejo leposlovje, manj nagnjeni k hitremu zaključevanju misli. Ob poplavi hitrih miselnih zaključkov, ki se dogaja in internetu na raznih forumih in družabnih omrežjih, se mi zdi, da je ta pojav povezan tudi s pojavom razpršene pozornosti, ki omogoča predvsem iskanje informacij in hkratno opravljanje različnih dejavnosti, ne omogoča pa pristnega stika s snovjo in poglobljenega kognitivnega pristopa na eno stvar. Ste mogoče delali kakšne analize glede fenomena takšnega hitrega miselnega zaključevanja, ki je povezano tudi s prisotnostjo sovražnega govora? Se mogoče uporabniki obračajo na vas tudi zaradi odvisnosti ali problematike takšne dejavnosti?

Ko sem bral vašo internetno stran, sem dobil občutek, da je glavna dejavnost, s katero se ukvarjate, soočanje z odvisnostjo, ki jo lahko povzroča uporaba interneta in sodobnih elektronskih naprav; veliko je teh dejavnosti, ki lahko vodijo v odvisnost, igranje iger, igre na srečo, pornografija, iskanje informacij, klepeti, uporaba družabnih omrežij... Nekako sem mnenja, da smo ljudje lahko odvisni tudi od same razpršene pozornosti, ki jo nudi uporaba interneta, od mehanskega preklapljanja med različnimi dejavnostmi in viri informacij. Mislite, da je to mogoče?

Ste pri vašem delu soočeni s kakšno pomembno stvarjo, ki se je s svojimi vprašanji nisem dotaknil?

25.3.2021

Zjutraj pošljem intervjuvancu povezavo iz aplikacije Zoom. Zaradi epidemije Covid 19, je intervju preko Zoom-a bolj varen. Na poslani mail ne dobim nobenega odgovora. Upam, da se bo držal dogovora in se mi ob dogovorjeni uri pridružil. V službi se organiziram in se dogovorim za prosto uro. 15 min do dogovorjenega termina se grem pripraviti v sobo, kjer vem, da me nihče ne bo motil med intervjujem. Na pametni telefon si za vsak slučaj namestim tudi aplikacijo diktafon. Intervju bom snemal z aplikacijo Zoom na osebem računalniku in z aplikacijo na pametnem telefonu. Ob dogovorjeni uri se intervjuvanec zares poveže. Vesel sem in jasno mi je, da bom končno uspel narediti intervju. Drug drugemu se predstaviva in hitro vzpostaviva zelo dober stik. Pri vprašanjih si pomagam deloma z vnaprej pripravljenimi vprašanji, ki sem jih pred dnevi poslal intervjuvancu, deloma pa jih oblikujem sproti. Intervjuvanec odlično pozna tematiko in

občutek imam, da sem solidno raziskal tematiko. Zalotim se, da občasno preveč govorim, ampak zdi se mi, da moram pojasniti, kaj sploh sprašujem.

Intervju:

Vprašal bi, ker sem na koncu prišel do tega, da razpršena pozornost, ne le, da nudi užitek, kratkočasenje in omogoča nujno potrebno funkcionalnost, iskanje informacij, povzroča tudi preobremenjenost. Se mogoče ljudje obračajo na vas, samo zaradi obremenjenosti s konkretno obremenitvijo razpršene pozornosti, do katere prihaja pri brskanju po internetu, pri preklapljanju med različnimi dejavnostmi na internetu?

Pogosto pridejo k nam osebe z eno, pogosto imajo neko dominantno aktivnost na spletu, ali gre za igranje iger, gledanje youtubea, torej ena aktivnost nekako prevladuje. Je pa zelo pogosto poleg tega neki element preklapljanja. Ne le preklapljanje med zavijki ali aktivnostmi, ampak tudi preklapljanje med napravami. Torej, ko končam na računalniku, grem malo na telefon, pol grem malo na konzolo, pol malo na tablico. Se obračajo ljudje, ampak njihov razlog, zakaj pridejo, ni v tem, da bi želeli nekako poravnati to razpršeno pozornost, ampak gre v bistvu za to, da pri sebi opažajo, da je uporaba naprav začela vplivati na neka druga področja v njihovem življenju na nek škodljiv način.

Če prav razumem, ne gre za nezadovoljstvo z lastnim funkcioniranjem, ampak pride že do tega, da jim zadeve že konkretno škodijo?

Različno, eni ja, da jim je začelo konkretno vplivati na neka pomembna področja v življenju, obveznosti niso opravljene, šola ni opravljena, v službi so težave, v odnosih so težave. Pridejo pa pogosto predvsem mlajši. To je to, ko jih predvsem družine pripeljejo, torej starši. Tu imamo dva programa z svetovanji, digitalna dieta in logout in restart. Digitalna dieta je krajši program, ki se osredotoča na neke organizacijske sposobnosti, kako uporabljati naprave na varni način. Restart se ukvarja na način, da gremo malo globlje, gremo iskati razloge, zakaj do te prekomerne uporabe pride. Pred čem bežimo, kje so mogoče težave na drugih področjih življenja, katero distrakcijo dobimo s tem, ko se zamotimo z napravami. Posebej še pri digitalni dieti, pri tem krajšem programu, je to v bistvu prisotno, da ta težava s koncentracijo, težava s tem, da se osredotočim na eno nalogo, težava pri tem, da ostajam pri eni nalogi dlje časa, in da prekinem to brezglavo brskanje tedaj, ko je to treba. A sem vam odgovoril na vprašanje?

Ja. Opazil sem, da je razlika med samimi generacijami. Starejše generacije bodo pojamrale, da jih preklapljanje in informacijska obremenjenost blazno obremenjuje. Problem je tudi v tem, da imajo te mobilne naprave ljudje non stop pri sebi in jim službene obveznosti vdirajo v prosti čas.

V osebno življenje.

Pri mladih generacijah sem opazil, da ni tako. Kolikor sem že delal te intervjuje, kot da živijo s tem in jim je razpršena pozornost že zelo domača in to lažje obvladujejo. Vi ste rekli, da pridejo starši z mlajšimi. Kaj se vam zdi, a ti otroci, mladi, ki jih drugi pripeljejo, dejansko imajo težave ali pa gre mogoče za način življenja, ki ga generacije, ki smo starejše od njih, ne razumemo?

Mogoče je odgovor nekje na sredini. Zagotovo, če uporaba naprav povzroča neke težave, potem je težava. Če imam recimo težave s spanjem, zato ker zvečer dolgo igram ali sem dolgo na spletu, ker gledam video posnetke, potem to vpliva na spanje in posledično vpliva na vse ostalo. Če obveznosti ne opravljam pravočasno, če izgubim interes za druge hobije, da grem ven, da se družim s prijatelji, potem to seveda je neka težava, po drugi strani pa je tu tudi težava v tem, da so starši velikokrat tudi nerazumevali do tega digitalnega sveta in do tega, kaj ta digitalni svet danes mladim pomeni in kaj not najdejo. Posledično imamo potem dve pola, kjer en pol jemlje, takšno je življenje, ni to del življenja, ampak je integrirano v njihov vsakdan. Na drugi strani imamo generacijo, ki ni s tem odraščala, in je to dojeto le kot del življenja. Potem pride tu do nesporazuma, oni hočejo to integrirati v vse aspekte svojega življenja, starši pa želijo to tem bolj odstraniti, tem bolj stran. Tudi sami pogosto ne želijo vedeti, za kaj se gre na internetu ali so ponosni na to, da ne vedo, kaj danes mladi delajo na napravah. Zdi se, da bi bilo idealno, da bi se srečali nekje vmes, da torej znanje tehnično in zanimivost, ki ga mladi imajo v digitalnem svetu plus življenjske izkušnje, ki jih starši imajo, torej neke življenjske, kako se soočati že samo z enim življenjskimi odnosnimi, osebnimi izzivi življenja. Da bi se tu nekje srečali. Zdaj sem mogoče preveč abstraktno povedal.

Ko gledam 13 letnega sina, ki je zelo nagnjen k uporabi teh stvari, najbrž so zdaj vsi, ampak čisto vsi pa verjetno spet ne, ker včasih še vidim mulce, ki se podijo za žogo. Če grem naprej in se spomnim na to, kar sem že omenil prej, na pojav razpršene pozornosti in na to, kako to vpliva na poglobljeno pozornost. Pri sebi opažam, da kadar je motivacija visoka, poglobljena pozornost je. Zdi se mi, da ne gre za to, da bi sposobnost poglobljene pozornosti odmirala, ampak se je težje lotiti stvari, ki so kot neka obveznost.

Mhm, ki niso prijetne.

Včasih sem lahko celi dan bral knjigo, zdaj me že po 10 minutah zmoti želja, da bi vzel v roke telefon in nekaj na facebook pogledal. Motnja s strani užitka, ki mi ga daje informacijski svet, je prisotna, ampak hkrati, če me neka tema zelo zanima, teh težav več ni. Tudi pri sinu opažam, da je sposoben poglobljeno poslušati podcaste in se je ob tem odlično naučil angleščine. Obveznosti so pa problem. Tako da me zanima, ali sploh prihaja do omemb ali zavedanja poglobljene in razpršene pozornosti vaših uporabnikov, in če se vam zdi, da to tega prihaja, o čem pravzaprav govorijo?

Pri delu ne bi rekel, da uporabljamo ta dva izraza. Sta pa ta dva pojma, skozi teme, ki jih obravnavamo, zelo prisotna. Po eni strani, igralci video iger imajo eno drugo težavo, oni pogosto preveč padejo v igro. Poglobljena pozornost je tam tako poglobljena, da vse ostalo ne obstaja. Občutek za čas se izgubi, fokus je na igri. V bistvu je obratno od naključnega brskanja po spletu. Naključno brskanje po spletu pa velikokrat opazijo, posebej pri študentih, ko delamo s študenti, ko se morajo večjih stvari ali projektov sami lotevat, da se potem zelo težko poglobijo. Pojavlja se tudi skozi koncept multitaskinga, torej več opravnosti. Še posebej zdaj v času šole na daljavo, ko smo imeli veliko tega, ko so mladostniki oziroma otroci med poukom igrali igre, gledali videe na youtube ali počeli nekaj drugega, medtem, ko so bili prisotni pri pouku. Ko imamo tukaj pogovore, je velikokrat njihov argument, da oni tako znajo, da jim ni težava več stvari naenkrat delat, da lahko brez skrbi preklaplajo, da lahko vse stvari pozorno spremljajo. Ene študije kažejo, da igralci video iger imajo boljšo večopravilnost, da lahko več stvari delajo, ampak še vedno gre tukaj za preklapljanje nalog. Ne delaš ti več stvari naenkrat, ampak zelo hitro preklapljaš med danimi nalogami. Mi imamo tedensko skupine za mlade, naši svetovanci hodijo k nam, imamo eno skupino, ki se s tem srečuje in v teh tednih bon naredil z njimi eno konkretno vajo, ki bo dokazala jim, da več opravilnost ni možna, koliko oteži te stvari, ker so tako trdno prepričani, da lahko več stvari hkrati delajo, brez da bi izgubili kakršnokoli informacijo od nalog, ki jih delajo.

Kakšna vaja je to?

V različnih barvah imaš napisana različna imena barv. Na primer, v modri barvi je napisano red. Potem dve osebi, greš skoz in čim hitreje moraš prit skozi seznam in ena oseba meri, koliko si imel pravih. Dobivaš več informacij not in moraš merit. V bistvu se preverja, koliko si sposoben več informacij naenkrat prejet in sprocesirat. Ali pa vaje, da si moraš na začetku eno stvar zapomnit, potem pa moraš eno simpl nalogo naredit, ne vem, ene kvadrata sortirat in na koncu moraš neko kodo ali niz števil ponovit, če si si zapomnil. Take vaje so ene, ko se lahko meri, koliko je res ta sposobnost večopravilnosti.

Pri prejšnjem predmetu, ko sem naredil par intervjujev, sem imel tudi enega kiparja. Govoril je, kako je večopravilnost za njega čisto ok. Najbrž zaradi tega, ker je mlajša generacija. Zanimivo je bilo, da je on pri svojem kiparjenju, da je zagovarjal tezo, da nekje 15-20min človek zmore tiste prave osredotočenosti, potem pa mu koncentracija pade. Druga njegova ugotovitev ali pojem, ki se potem zdi kar samoumeven je, da ta poglobljena pozornost, ki traja 15-20min omogoča pristen stik s stvarjo. Zdi se mi, da multitasking tega ne omogoča. Zanimivo je, tu je zadaj najbrž motivacijski moment, ko nekdo igra igro, on želi imeti pristen stik s to igro. Ta pristen stik, kot da je neka motivacija. To sem podal malo svoje ugotovitve poleg. Velik problem je, kot ste prej rekli, da so ljudje neprespani, pogosto zaradi iger in podobnega. Na raziskavo sem naletel, kjer trdijo, da informacijska preobremenjenost povzroča podobno stanje, kot je

stanje neprespanosti. IQ naj bi človeku padel tudi za 10%. Ali imate kaj izkušenj ali se mogoče na vas obračajo ljudje, zaradi informacijske preobremenjenosti? Tu ne gre za multitasking, ne gre za preklapljanje, ampak gre za konzumiranje količine informacij. V zadnjih desetletjih naj bi količina informacij narasla za 3x. Zanima me ali ljudje kdaj omenjajo to informacijsko obremenjenost?

Mladi ne. Mladi mogoče zavračajo, oziroma zanikajo to. Kdo pa se potem, bolj odrasla populacija, ki pridejo delno tudi zaradi služb, ki so začele vdirati v njihov prosti čas, ki imajo težave s tem, da odklopijo. Še posebej zdaj, ko smo imeli delo na daljavo, ko je prostor, kjer se izvaja delo in v katerem imam prosti čas, isti. Zelo hitro je prišlo do tega, ok, ne bom naredil dela zdaj, ga bom naredil kasneje in potem, ko naj bi končal s službo, še vedno nekaj delam, pa zvečer, pa jutraj, tako zelo razpršeno, zmiksalo se je vse v en neskončni cikel. Tudi informacijsko obremenjenost ja, ampak teh je manj, ampak ne bi rekel, da jih je manj, ker jih je manj v svetu, ampak jih je manj, ker se jih manj k nam obrne. Večinski del naših obiskovalcev so mladi, ampak to zato, ker jih starši pripeljejo. Čeprav je to pojav, ki ima vpliv na vse generacije. To je ta eksplozija uporabe digitalnih naprav. Torej se obračajo, ampak ne v tolkem številu.

Imate občutek, da se oni dobro zavedajo stvari ali pridejo k vam, da ozavestite njihovo problematiko, da se potem oni lažje s tem soočajo?

Različno, različno. Eni zelo dobro, eni vedo že takoj, vem, kaj je, ne morem nehat, vem, da imam težave. Še posebej študentje. Zelo je jasno, vedo, kaj je težava, ne vedo pa, kako jo rešit. Vem, da sem preveč časa na spletu, vem, da zvečer ne morem it dol, vem, da imam izjemne težave, ko moram kaj konkretnega naredit in potem kar preklapljam ali pa imam telefon zraven in skoz čekiram, kaj na družbenih omrežjih dogaja. Posebej mlajši pa v bistvu ne, ker je to ena realnost, ki se jim zdi normalna.

Zdaj, ko gre tu za to, kako se zavedajo stvari, bi vprašal eno konkretno stvar. Naletel sem na pojem informacijska pozornost. Že samo pričakovanje nekih odgovorov, nekih dogajanj, ki bi jih lahko zamudil, onemogoča ljudem, da bi se sprostili. Prej ste rekli, da študente zagrabi, da bi nekaj v roke prijeli. To je verjetno zato, da bi pogledali, če kaj dogaja, da bi pogledali, če niso kaj zamudili. Se zavedajo te informacijske pozornosti, da čakajo na to informacijo? Hkrati ta informacija nudi užitek, kot neko goltanje, kot neka hrana, samo, da gre za informacijsko hrano.

Ja, saj to v bistvu mi včasih opišemo kot FOMO. FOMO je izraz za fear of missing out.

Pa se ljudje tega stanja zavedajo ali jim morate to vi predočit?

Različno, eni ja, eni ne. Odrasli načeloma ja. Zato pa pridejo k nam na center prekomerne rabe tehnologije.

Ampak tu ne gre le za prekomerno rabo, ampak za trenutek pred tem, ko ti čakaš, da boš dobil informacijo.

To jim moramo ozavestiti, ja. To jim moramo ozavestit. Kdaj pride do tega, tisti moment,, da ni to samo nekaj, kar je, da sem preveč časa gor, ampak da so to neki mehanizmi zadaj, ki pripeljejo do tega. Ja, to pa imamo pol, ja. To jim ozavestimo.

Naletel sem na pojem, da imamo ljudje potrebo po poglobljenih kognitivnih dejavnostih. To sem opazil tudi pri sebi, da mi gre brskanje že toliko na živce, da mi prav paše vzeti v roke kakšno sobotno prilogo kakšnega časopisa in jo poglobljeno prebrati. Razlika je, če gledam medijske portale ali pa, če imam konkreten časopis v rokah, kjer je članek dolg poglobljen ali pa vzeti knjigo in jo brati, je to tudi neki poglobljen užitek. Ta razpršena pozornost tega ne nudi. Tu je samo neka lakota po informacijah. Po sestavljanju.

Po doživljanju.

Ja, po doživljanju. Gre za radovednost, ampak ne gre za poglobljeno stvar. Naletel sem tudi na eno zanimivo raziskavo, ki govori o hitrem kognitivne zaključevanju. Raziskava je bila narejena tako, da so zbrali ljudi, ki berejo leposlovje, domišljjske zadeve in ljudi, ki berejo bolj naravoslovno literaturo, znanstveno in tako naprej. Ugotovili so, da so ljudje, ki berejo leposlovje, manj nagnjeni h kognitivnemu zaključevanju. Zdi se mi, da se to danes dogaja predvsem na raznih forumih, ko so vsi polni mnenj, sodb. To so zelo hitri zaključki in ljudje so s tem zadovoljni. A pri svojem delu opazate, da kdaj kdo to omeni, da mu gre na živce, da to počne, da mu to ne daje nekega zadovoljstva, da si bolj želi pristnega stika, bolj poglobljenega stika, bolj dejavnosti, ki nudijo kognitivne zadovoljitve in mu je vse preveč površno, čas hitro leti, ne dobi pravega zadovoljstva. A se mogoče kaj s tem srečujete?

Ja, ampak mogoče čez en čas, ko že en čas delamo z..., na primer tudi pri mladih to. Še posebej pristni stik, oziroma bolj poglobljeni odnosi. Prijateljski odnosi, pa to. Velikokrat mladi rečejo sami, čeprav je v bistvo več komunikacije med mladimi, je ta komunikacija manj poglobljena. Bolj ej površinsko. To je bila ena študija. Več govorijo, ampak bolj površinsko. Čez čas se potem to opazi. Za potrjevanje mnenj in hitrih zaključkov imamo tukaj velikokrat primere, ko pridejo ljudje, ki so na internetu zapadli v neko skupnost, ki ima neko mnenje o nečem, lahko je to mnenje polno nekih predsodkov, polno nekih negativnih komentarjev o kakšni manjšini ali kakem določenem odstotku populacije. Ker je internet strukturiran na način, kot je, bo meni internet podal nazaj ista mnenja. Že gogl iskalnik bo..

Mehurčke ustvarjal.

...mehurčke ustvarjal, točno to. Echo chambers, torej odmev nekoga. Posledično pride do tega, da neka mnenja niso več toliko izzvana, ampak so samo potrjena. Posledično tudi osebe, ki pridejo k nam, potem imamo včasih, delamo na tem, da se oseba v bistvu izpostavi tudi temu, da ni to nujno edino mnenje, ki je, da ni to edini možen pogled na svet, in da obstajajo malo tudi druge stvari, izven tega mehurčka.

A ljudje se prav zavejo tega in pridejo k vam?

Ne, to se po navadi potem izkaže. Ne, ne,... Po navadi se potem izkaže. Pridejo zaradi prekomerne rabe, ali pa jih starši pripeljejo, torej ena druga, nekaj drugega jih pripelje sem, potem pa se lahko tekom procesa, ko se malo spoznavamo, izkaže tudi, ja, da so tukaj zadaj lahko prisotni predsodki.

Taka dejavnost nudi dosti zadovoljstva in užitka, zato me je presenetilo, da bi sami prišli. V takem mehurčku, kjer dobivajo potrditve, se dobro počutijo.

Ja, saj zato pravim, da je to proces. Ne pridejo s tem, ampak se to potem tekom procesa ukvarjamo s tem, pa pride ven.

Vaše ime logut je zelo povedno. Zdi se mi, da se največ ukvarjate z odvisnostjo. Na internetu si lahko odvisen od različnih stvari. Lahko si s pornografijo, lahko z mnenjskimi mehurčki, z družabnimi omrežji, z igranjem iger, kot ste rekli. Tega je veliko. Najprej bi vprašal, katere so tiste dejavnosti, s katerimi dejavnostmi se po navadi, kje so tiste pasti, kjer se ljudje ujamejo, ali pri določenih temah, vsebinah, katere prevladajo, je vsakega malo?

Zagotovo danes prevladajo video igre, družbena omrežja in video posnetki. Tega je največ. To ni vezano samo na mlajšo generacijo, tudi pri starejših je. Odrasle generacije so bolj po navadi družbena omrežja, ne toliko video igre. Še starejša generacija, imamo tudi starejše občane, so pa potem spletne prevare. Neke ljubezenske ali denarne prevare. Te stvari. Neki chat roomi, kjer moraš plačati, da se neka oseba s tabo pogovarja. Največ je pa danes, video igre, družbena omrežja, video posnetki.

Rekli ste, spletne prevare. Torej so oni med izvajanjem svoje dejavnosti, ki je problematična, od katere so mogoče celo odvisni, so v tem času žrtev prevare ali ste mislili na kaj drugega? Ste mogoče mislili na odvisnost od klepeta?

Ja, tudi to. Odvisnost od tega, saj to je v bistvu družbeno omrežje. Od tega stika preko spleta. Zdaj, konkreten primer, na primer, eden je bil, kjer je bilo veliko časa porabljenega na družbenih

omrežjih in veliko denarja za kontakt z lažnimi profili, ki so se predstavljali kot potencialne partnerke. V tem smislu mislim.

A tu je potem šlo deloma za odvisnost, deloma pa za...?

Ja, oseba je bila tudi žrtev spletne prevare. Tudi primeri, kjer pišejo osebe iz tujine, ki bi se rade preselile sem, rabijo določeno količino denarja, da bi to lahko naredile in potem se bomo tu poročili. Tudi te primere smo imeli. To je zelo težko, ker osebe tu nočejo, ne pride do sprejetja, da ta stvar ni res.

Torej se vi tu ukvarjate tudi z duševnimi posledicami, ne le s samo problematiko dejavnosti?

Mi imamo tukaj še poseben program, logout in speak out se reče, ki je namenjen žrtvam spletnega nasilja ali spletnih prevar, kakorkoli.

Ko sem bral o odvisnosti, če sem pral razumel, naj bi pri odvisnosti šlo takrat, kadar gre za neko ponavljajoče dejanje, ki nudi določen užitek. Samo ponavljajoče dejanje vidim v tehničnem smislu in v tem tehničnem smislu se mi zdi preklapljanje med različnimi vsebinami lahko taka stvar. Zdi se mi, da je sama odvisnost lahko različna, ena je lahko kot ponavljajoče tehnično dogajanje, toliko si navajen preklapljanja, da ti že samo to nudi sproščanje in užitek. Pa četudi ne dobiš nobene vsebine. Drugo pa je kakšna konkretna dejavnost, opazovanje nečesa, sami pogovori, itd. Je to res, kar sem opazil, oziroma, s kakšnimi vrstami odvisnosti se srečujete? Gre za tehnično preklapljanje ali za konkretne vsebine, ki jih potegnejo noter in nudijo nek užitek?

Spet različno. Ene zelo konkretne vsebine in te odvisnosti so po navadi najmočnejše. Na primer, ena igra, ko en igralec na primer igra eno igro 16 ur na dan. To je zelo fokusirano igranje. Popoln fokus. Preveč. Lahko pa pride odvisnost tudi od tega preklapljanja. Za kaj se v bistvu gre pri nekemični zasvojenosti? Gre za to, da smo zasvojeni s svojim lastnim dopaminom v glavi. Lahko razmišljamo, da ko preklopim zavihek, grem tja z željo, da bo nekaj novega, drugačnega, zanimivega, in ko se to zgodi, dobim en mali drobec, kapljico dopamina, tu se nivo dopamina zvišuje, prihaja do zasvojenosti in tako naprej in rabi tega vedno več. Tako da mislim, da lahko pride tudi do tega, da smo zasvojeni enostavno od tega preklapljanja. Igranje iger pa je vodilno. Posebej, ko pol padejo v eno stvar, v eno igro. Tu moramo gledati, da je pri teh odvisnostih vedno en dejavnik, kaj to nadomešča, oziroma, pred katero stisko ali pred katerimi težavami drugje jaz bežim. Dokler sem lahko zamoten, torej z igro, dokler sem zamoten s preklapljanjem, ne rabim pomisliti na to, da se starša prepirata, ne rabim misliti na to, da nimam službe, da nimam šole opravljene, kakorkoli, na kake druge težave.

Mogoče tudi strah pred prihodnostjo? Vidim sina, en vem, od kod mu to, strah ga je, kako bo nekoč on živel, kako si bo lahko stanovanje kupil. Nagnjen je k igranju iger. Res je, da so težki časi. Ne v smislu, da je materialno problematično.

Negotovi..

Ja, negotovi in zahtevni.

Ja, to moramo tudi upoštevati, da mlajša generacija danes odrašča v enem svetu, ki mu grozi globalno segrevanje, mentalne bolezni so v eksponentni rasti, zelo močno gredo gor, nespečnost, anksioznost, samopoškodbe, samomorilnost. Tudi finančno, kje bomo živeli, kaj bomo počeli, kdo bomo.

Jaz bi k temu dodal tudi informacijsko preobremenjenost, ker se mi zdi, če gledam sebe, da bi toliko enih stvari moral vedeti in sprocesirati s temi mojimi možgani, da tudi sam raje visim na facebooku ali z nekom klepetam. Vidim potrebo po umiku, mogoče.

Ja, tudi to je, da je svet postal izjemno kompleksen. Zavedati smo se tudi začeli, da če ti spremeniš eno stvar, po to imelo posledice povsod. Z globalnega vidika je postal svet zelo prepleten in posledično veliko bolj kompleksen in je zelo razumljivo, da ko smo z vsem tem soočeni, da bi se radi od tega umaknili.

Določene stvari sem vprašal. Se mogoče vi na tem področju soočate s kakšnimi stvarmi, ki jih v vprašanih nisem zajel, pa se vam zdi, da so pomembne ali celo očitne, pa sem jih jaz spregledal?

Jaz bi tukaj omenil še doomsrolling. To je izraz za, slovenski prevod sem enkrat slišal, ampak se ga ne spomnim. Ko ljudje iščejo, namenoma brskajo po spletu, slabe novice, negativne novice. To je bilo zdaj v času covida zelo prisotno. Kaj se zgodi? Naši možgani so, to je še iz časa, ko smo tigre lovili, ko ej vsak šum v grmovju lahko predstavljal neko nevarnost. Tudi, če je mala verjetnost, da gre za nevarnost, bodo naši možgani dali močan fokus na to. Včasih je to pomenil, a boš preživel ali ne. Ti mehanizmi so še danes prisotni. Ko pridemo na neko stran, kjer vidimo slabe novice, se bodo naši možgani avtomatsko fokusirali na neke slabe novice, grozne novice, na kar se moramo nekako pripraviti. V tem informacijskem navalu bo teh informacij posledično toliko več posebej danes, ko imamo naprave za dostop do tega v žepu, lahko novico beremo na postaji, ob 10h zvečer, ko čakamo na avtobus, ko gremo na wc, skoz lahko to prejmemo. Kaj se zgodi? Možgani želijo, ker jih je strah, hočejo to rešiti na način, če dobim več informacij, če bom bolje informiran, me bo manj strah.

Kar je sicer res, ampak lahko predstavlja tudi past.

Točno to. Pri sebi moramo imeti eno mejo in to stvar nekje ustaviti, drugače lahko pademo v ta doomscoiring, ko pademo v en cikel, o ne, vse je slabo, samo slabše bo.

Po drugi strani pa vidim, da negativne novice nudijo tudi določen užitek, razne sadistične in mazohistične užitke.

Temu se reče schadenfreude. Izraz izvira iz nemškega jezika. Veselje, da se nekomu drugemu nekaj slabega zgodi.

S tem dobiš potrditev, da si ti boljši.

Ja, da si ti ok.

Meni se zdi tu ena stvar pozitivna. Dostikrat ljudje sploh niso v slabem položaju in vidijo situacijo katastrofalno. Če jim takrat, ne s slabim namenom, ampak z dobrim namenom, poglej, saj to ni res, toliko in toliko ljudi je, ki jim gre bistveno slabše.

Statistično gledamo, mi živimo v najboljših časih, kar človeštvo obstaja, ampak ne zgleda tako, ravno zaradi tega, ker se izpostavljajo določene novice.

Mogoče bi še vprašal. Zdi se mi, ko se ljudje zavedajo stvari, se lažje lotijo problemov. Rekli ste, da veliko ljudi, ki pride k vam, že ve, kaj se z njimi dogaja. Kakšno je razmerje ljudi, ki prihajajo k vam, med tistimi, ki so potrebni poglobljenega ozaveščanja in med tistimi, ki že vse vedo, kaj se z njimi dogaja in rabijo le neko dodatno pomoč in dodaten motiv?

Tega podatka nimam shranjenega v glavi. Lahko pogledam, to statistiko imam, koliko ljudi imamo v krajšem programu in koliko v poglobljenem programu. V decembru smo imeli 44% vseh svetovanj je bilo za poglobljeno obravnavo, kjer se naslavlja vzroke, neke življenjske težave, kjer gre za zasvojenost, ker je oseba bežala od težav. Krajši program, ki se nanaša bolj na organizacijo, informiranje, napotki, kako se spravit k delu, kako si blocker dati na računalnik, da po določenem času zablokira eno delovanje, kako si organiziramo čas, da vseeno pridemo do računalnika in kaj odigramo, samo, da za to ne gre celi dan. Teh je bilo 16,5%. 29% smo imeli obravnave, preventivna pomoč družini, ko družina skupaj pride, ko dorečemo pravila, kako si ene stvari doma urediti, kdaj je čas za prvo napravo itd.

Tega poglobljenega dela, ko je treba poglobljeno ozaveščati situacijo, je torej kar veliko?

Ja. Točno ne vem, koliko je ljudi, ki že točno vedo, kakšna je težava, koliko pa...

A gre tudi za psihoterapevtske pristope?

Tudi. Bolj kognitivno vedenjski. Odvisno od situacije. Ene osebe prihajajo iz zelo kaotičnih družinskih okolij, kjer je treba najti rešitve, kako se stare vzorce spremeni. Eni prihajajo iz stresnih služb, iz stresnih faksov. To lahko greš potem kar globoko v to, zakaj danes, kaj mi danes tehnologija daje, kaj v resnici rabimo. Ful je sposobnih, igralci video iger so v povprečju nadpovprečno inteligentni. To so zdaj še neke študije. Zakaj je to tako, še ne vemo čisto točno, ali je to zato, ker igre naredijo bolj inteligentne, po moje pa bolj to, da naravno inteligentne osebe bolj gravitirajo k igranju video iger, ker jim da izzive, ki jih v realnem svetu en dobijo. Tu je ta poglobljena pozornost. Poglobljena pozornost tudi zahteva, da grem v neki točki čez stvar, ki je težka. Video igre so pa ravno tako narejene, da v bistvu je težko, ampak spet ne tako, ravno prav težko, da nas obdrži pri igranju. Opažamo pri uporabnikih, da igrajo igre, kjer je korigirano, da je čisto prav težko. Dovolj izziva, da pritegne, ampak spet ne preveč, da ne bi bilo pretežno.

Hvala vam.

Upam, da je bilo kaj koristnega.

Refleksija in analiza intervjuja

Kljub temu, da sem imel težave pri iskanju intervjuvanca, s katerim bi opravil intervju, lahko rečem, da obstajajo deležniki v družbi, ki nudijo pomoč ob težavah, zaradi problematične uporabe interneta in informacijsko komunikacijskih naprav. Oseba, ki čuti, da potrebuje pomoč ali starši, ki mislijo, da potrebujejo pomoč za svojega otroka, pomoč tudi najdejo. Pomoč se lahko nudi na dva načina, v organizacijskem in tehničnem smislu pri omejevanju uporabe in v poglobljenem smislu pri ozaveščanju problematike in pri terapevtskem oziroma svetovalnem delu. Število iskalcev pomoči narašča.

Precej sem že preučil problematično uporabo interneta in naprav, ampak mi je intervju s človekom, ki dejansko dela z ljudmi, ki se soočajo s tovrstnimi težavami, dal nekaj novih informacij.

Pri vprašanih o razpršeni in poglobljeni pozornosti sem dobil zanimivo informacijo, njihovi uporabniki ne iščejo pomoči, ker bi bili preobremenjeni z razpršeno pozornostjo, ampak so pravzaprav prepričani, da zmorejo biti hkrati osredotočeni na več stvari hkrati, čeprav raziskave in izkušnje kažejo na to, da to ni mogoče. Težava pri preklapljanju pozornosti se pokaže kot težava prehajanja iz ene naprave na drugo, preklapljanje pozornosti iz ene naprave na drugo.

Pri prekomerni uporabi prevladujejo video igre, video posnetki in družabna omrežja. Večjo težavo predstavlja dolgotrajna pozornost na eno stvar, primer je igranje iger, ko dejavnost posrka človeka vase in človek posledično tudi izgubi občutek za čas. Pomoč za to je digitalna dieta, ki se je mora posameznik s tovrstnimi težavami lotiti, pri tem pa lahko dobi pomoč. Razlog za takšno vedenje, oziroma prekomerno osredotočanje na eno dejavnost pa je lahko tudi umik

pred težavami, pred neprijetnimi situacijami. Za rešitev tovrstne problematike je potreben poglobljeni terapevtski, oziroma svetovalni pristop. Vzrok za igranje iger je lahko tudi soočanje z zahtevnejšimi izzivi.

Nadpovprečno inteligentni ljudje lahko v igranju iger najdejo zadovoljitev svojih potreb. Najbrž je to razlog, da se med igralci iger najdejo nadpovprečno inteligentni posamezniki.

Prekomerna informacijska obremenjenost je bolj zaznana v smislu vdiranja službe v prosti čas, kar je bolj izrazito v času Covid 19 epidemije.

Opažen je občutek pomanjkanja pristnega stika, ki ga imajo ljudje pri online stikih. Nekateri ljudje se težko soočijo z nasprotnimi mnenji. Na internetu padejo v mnenjsko skupnost ali mnenjskih mehur, kjer dobivajo potrditve svojih mnenj in niso navajeni ali ne prenesejo soočanja z nasprotnimi mnenji. Tudi pri spletnih prevarah prihaja do zanikanja, da bi nekdo bil žrtev prevare.

Pojav, imenovan doomsrolling, izvira iz človekove preteklosti, ko je moral biti zelo pozoren na nevarnosti. Človekova primarna reakcija, ko zazna nevarnost, je iskanje dodatnih informacij o situaciji. Pri spremljanju strašljivih informacij na spletu, se zato pojavi potreba po dodatnem iskanju informacij, kar potem postane začaran krog, ki človeka drži v stanju stresa.

Obstaja razlika med integracijo digitalnega sveta v življenje in med tem, da je digitalni svet del življenja. Sploh pri mlajših generacijah že prihaja do tega, da se ta svet integrira v življenje. V tem smislu tudi prihaja do konfliktov med otroci in starši. Starši ne sprejemajo, da je digitalni svet že integriran v življenje otrok, na drugi strani otroci ne sprejemajo, da je ta svet le del življenja in je mogoče to enostavno izklopiti.

Zanimiva je statistika, ko gre za poglobljeno pomoč uporabnikom. Skoraj polovica uporabnikov potrebuje poglobljeno pomoč, kar pomeni odkrivanje in ozaveščanje globljih razlogov, zakaj prihaja do prekomerne uporabe. Malo več kot polovica uporabnikov potrebuje nasvete, kako omejiti uporabo v časovnem in tehničnem smislu.

Zaključek

Lahko pričakujemo, da se bo integracija interneta in informacijsko komunikacijskih naprav v naše vsakdanje življenje še bolj širila, saj se bo uporabnost digitalne tehnologije še naprej širila in bo njena uporaba vse bolj neobhodna za človekovo funkcionalnost. Če dodamo k neobhodni rabi tehnologije, rabi za potrebe službe še rabo za naše veselje, užitek in potrebo po ustvarjalnosti, kar lahko zadovoljimo z udejstvovanjem in delovanjem na internetu, lahko pričakujemo, da bo prekomerne rabe še več in bo tudi potrebe po pomoči še več. Z vidika trajnostnega razvoja, katerega cilji so razvoj tehnologij, infrastrukture, izobraževanje, skrb za zdravje in dobro počutje, je to zelo aktualna tema, ki jo bo potrebno še naprej raziskovati. Integracijo, ko gre za uporabno vrednost in preventivo in kurativo, zaradi problematične rabe, lahko pričakujemo tudi na nivoju družbe, v sistemih, kot so zdravstvo, šolstvo in ostale pomembne družbene institucije.

Ugotovili smo, da v družbi obstajajo deležniki, ki nudijo pomoč v primeru težav, zaradi problematične uporabe interneta in naprav. Področje problematične uporabe interneta je že

do neke mere raziskano, ampak je kompleksno in se povezuje tudi s poznavanjem psihologije, saj morajo svetovalci pri svojem svetovalnem delu pomagati s poglobljenimi uvidi, ki pomagajo uporabnikom pri ozaveščanju problematike.

SEZNAM LITERATURE

Agrawal, Priyanshi, Sahana H S, Rahul De. 2017. »Digital Distraction« Proceedings of the 10th International Conference on Theory and Practice of Electronic Governance. New York: Association for Computing Machinery

ASAMNews. 2011. Volume 26, Number3.

<https://www.asam.org/docs/default-source/publications/asam-news-archives/vol26-3.pdf?sfvrsn=0>

Carr, Nicholas. 2011. *Plitvine*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Djikic, Maja, Keith Oatley, Mihnea C. Moldoveanu. 2013. »Opening the Closed Mind: The Effect of Exposure to Literature on the Need for Closure« Creativity Research Journal, 17. maj. Toronto: University of Toronto

Evropska komisija. 2016. »SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ« <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2016:0739:FIN:SL:PDF>

Evropska komisija. 2020. »Indeks digitalnega gospodarstva in družbe (DESI) 2020«

https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=66956

Evropski parlament. 2019. »Harmful internet use. Part II, Impact on culture and society«

<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/fb2d58ea-8e58-11e9-9369-01aa75ed71a1/language-en>

Griffey Harriet. 2018. »The lost art of concentration: being distracted in a digital world« The Guardian, 14. oktober.

<https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2018/oct/14/the-lost-art-of-concentration-being-distracted-in-a-digital-world>

Jeriček, Helena. 2001. »Zasvojenost z internetom- sedanost ali prihodnost?« Socialna pedagogika, vol.5 št.2. Ljubljana: Združenje za socialno pedagogiko

MACUR, Mirna, Orsolya KIRÁLY, Aniko MARAZ, Katalin NAGYGYÖRGY, Zsolt DEMETROVICS. 2016. »Razširjenost problematične rabe interneta v Sloveniji« Zdravstveno varstvo, 23. Marec. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje

Naterer, Andrej, Miran Lavrič, Rudi Klanjšek, Sergej Flere, Tibor Rutar, Danijela Lahe, Metka Kuhar, Valentina Hlebec, Tina Cupar, Žiga Kobše. 2019. *Slovenska Mladina 2018/2019* Zagreb: Friedrich-Ebert-Stiftung <https://www.fes.de/en/youth-studies>

OZN. 2015. »SPREMENIMO SVET: AGENDA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ DO LETA 2030« https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilaterala/razvojno-sodelovanje/publikacije/Agenda_za_trajnostni_razvoj_2030.pdf

Rosen, Larry, Alexandra Samuel. 2015. »Conquering digital distraction« Harvard Business Review, Junij. <https://hbr.org/2015/06/conquering-digital-distraction>

Selak, Špela, Petra Belina, Bojan Musil. 2018. »Splošna zasvojenost z internetom: psihometrične lastnosti slovenskega merskega pripomočka« Javno zdravje, letnik 2, številka 1, Marec 2018, 9-20. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje.

Wolf, Maryanne, Mirit Barzillai. 2009. »*The Importance of Deep Reading*« Educational leadership. Marec. https://www.mbaea.org/media/documents/Educational_Leadership_Article_The__D87FE2BC4E7AD.pdf

Peta naloga

Research diary: "Aspects of humanitarian work in Slovenia" (Ksenia Gromova)

1 INTRODUCTION

Nowadays, society is constantly facing with the new challenges due to the active globalization processes when we have to adapt our skills and our knowledge to a completely new framework of living, a framework of individualization, when our social life is shifting towards the individualism despite the fact that we all live in the global world where everything and everybody is interconnected. However, all these facts do not also make us closer or more open, especially now, within the pandemic, isolated time of COVID-19, so that it is very difficult to speak about the notion of community today. The situation is the opposite – modern society has almost become a society of risk: war conflicts, environmental problems, pandemic crisis which have covered the entire globe and become one of the major global problems. Under such a challenging influence, more and more people require help and support, both materially and

mentally, so that humanitarian organizations and people, working there, are one of the crucial points in this very field – sometimes only they could improve the situation. Therefore, an aspect of humanitarian work is becoming today extremely actual not only at the global, but also at the national and local levels which affect it in many different ways.

2 PHASE 1 – PRELIMINARY STUDYING

In order to start the research, it is vital to conduct the preliminary phase of the studying and collect first primary information. In the case of humanitarian work, it might be very important to receive some practical knowledge from the first hands, in other words – from the representatives of the humanitarian organizations. Due to the fact that the geographical scope of the research is Slovenia as a part of the Europe, it is important to speak with the representatives of Slovenian humanitarian organizations and in this case it will be SLOGA – a platform of non-governmental organizations, working in the field of international development cooperation, global education and humanitarian aid (SLOGA 2021). Preliminary stages of the research are described in the Table 1:

Table 1 Stages of the Phase 1, reflections, solutions/plans

	Date	Aim	Reflection	Possible solutions/plans for the further research
1	04.12.2020-05.12.2020	To reflect about the chosen topic, its relevance, possible aspects and perspectives of studying.	We have joined our forces with my coursemate, Rifeta Halikotić, for the preliminary, methodological and empirical parts of the research, as we have similar topics and same respondents. After a brainstorming about the topic, it is possible to suggest that there is a lack of knowledge concerning this field, so that it is quite necessary to study some practical foundations (especially concerning Slovenia) so as to outline the plan of the research.	To speak with the representatives of humanitarian organizations in Slovenia: SLOGA (a platform of non-governmental organizations).
2	06.12.2020	To prepare for the meeting with the representative of SLOGA – director, Mr. Albin Keuc.	The first intention for the survey is to try to organize a focus-group with those people, who actively participate in humanitarian work, ask them about their activities in humanitarian organizations, their attitude towards the work,	To present to Mr. Keuc the preliminary points for the further studying, learn about the work of humanitarian organizations, details of practical experience.

			experience, possible drivers and barriers.	
3	07.12.2020	To establish a contact with the director of SLOGA, Mr. Albin Keuc.	Contact was successfully established via email where the aim of the further research as well as the field of interest and plan of the further studying were described. Mr. Keuc proposed to establish a video-call in order to discuss all the information in detail and find out, how we could be mutually useful.	To create a plan for the video-call with main ideas and proposals
4	09.12.2020	To discuss the research with Mr. Keuc via video-call, explain the aim and preliminary plan of the further research, learn about the work of humanitarian organizations, details of practical experience.	<p>The video-call lasted approximately 30 minutes and was very productive. Mr. Keuc told a lot of useful information concerning the humanitarian work and humanitarian aid in Slovenia, practical aspects of humanitarian work of SLOGA.</p> <p>Mr Keuc proposed to not to discuss this topic with professionals (as in this case the received information might be not relevant), but ask some humanitarian volunteers. He also shared contacts of Slovenian humanitarian organizations and advised to talk to them and search for the respondents (Slovenska karitas, ADRA, Društvo UP, Zavod KROG, POVOD, Rdeči križ Slovenije). He also told a lot about the work of SLOGA as NGO.</p> <p>Therefore, after the video-call it is possible to presume that there is a lack of knowledge concerning the humanitarian work in Slovenia, so that it is crucial</p>	To outline the main points crucial for the literature review.

			to make a deep literature review, regard the historical and statistical aspects, relevance of the problem in order to conduct fruitful interviews and be prepared to discuss some issues. What is more, it is necessary to create research aims and research questions as well as methodology so that the research would be more relevant and representative.	
5	11.12.2020 – 12.12.2020	To prepare for the literature review.	<p>Main points of preparing for the literature review (after a brainstorming) are considered to be the following:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Are there any problems concerning the humanitarian work (globally and in Slovenia)? • Do the aspects/peculiarities of the humanitarian work depend on the society, its attitude towards the phenomenon of community, social responsibility? • Is there any statistical and legal acts concerning the level of humanitarian work in EU and Slovenia? • What is the contribution of humanitarian organization to the development of the 	<p>To review the theoretical materials from the 12th Slovenian Social Science Conference (“Observing Social Transformations: European Democracy and Development”, December, 7th 2020) concerning social responsibility, sustainable development;</p> <p>To investigate more deeply the notion of humanitarian work, its types, history within the review of literature and sources (to regard the topic within the globalization processes and its interdependence with the notion of social responsibility, sustainable development, globalization processes) in Slovenia and in the EU level;</p>

			<p>humanitarian work in Slovenia/EU?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Are there any obstacles/challenges for the humanitarian work in Slovenia? • What are the main spheres of the humanitarian work in Slovenia/EU? • Whether is the participation in humanitarian actions/organizations is popular nowadays? • What is the attitude towards the humanitarian work among the society in Slovenia? 	
--	--	--	--	--

Therefore, according to the results of the Phase 1, it is possible to consider that it is vital to make a literature review in order to state the peculiarities of the main problem of the research, research questions and research goals.

3 PHASE 2 – LITERATURE REVIEW

Table 2 Stages of the Phase 2, reflections, solutions/plans

	Date	Aim	Reflection	Possible solutions/plans for the further research
1	14.12.2020 – 17.12.2020	To find out the peculiarities of the notion of the humanitarian work, humanitarian aid	It is not so old notion and it is a very interesting moment that it only started to develop in the 20 th century.	To continue the literature review.
2	18.12.2020- 21.12.2020	To regard the level of confidence towards the humanitarian work,	The level of confidence is surprisingly low and it might be a good reason for the studying of this problem as	It might be very interesting to find out whether there is a significant difference between the professional

		humanitarian organizations (World Values Survey, European Values Study).	it might be reflected also in the willingness of individuals to participate in humanitarian organizations, humanitarian work. That is why, it is vital to investigate the active participants of this process.	humanitarian personnel and humanitarian volunteers? Do they have difference in motivation, attitude towards work? Perhaps, it would be more relevant to use them as the respondents, as Mr. Keuc has said?
3	22.12.2020	To outline the work of individuals in humanitarian organizations	Mr. Keuc's opinion is appeared to be quite right and approved by theoretical review that it is more useful to investigate humanitarian volunteers as much more independent participants to find out what part of their life they are ready to devote to the humanitarian work.	To plan to contact the humanitarian organizations and ask for the contacts of their volunteers in order to interview them.
4	23.12.2020-24.12.2020	To prepare the final version of the main research questions and goals.	It will be also possible to regard some legislative acts in the European and Slovenian level while the preparation for the interview, as well as some statistics for humanitarian work in Slovenia.	To think over about the interview guide and the email questionnaire for the respondents. To complete the literature review and personal reflections.

Nowadays, the phenomenon of the social responsibility has become very important and it is vital to activate responsible behavior on different levels if we want to enable sustainability and do not turn away from major social problems and challenges such as degradation of natural and social environment as well as personal risks for certain individuals. This lack of sustainable (responsible) behavior is especially expressed within the young generation, affected by technological development, globalization, the active spreading of virtual communication when they might lose the whole understanding, the whole notion of social contacts and become to think and concern only about themselves (Golob 2020). Therefore, the relevance, in other words, "the popularity" of certain forms of social responsibility and openness undergoes certain changes and one of these forms is presumed to be humanitarian work – people are becoming much more isolated and individualistic, but, at the same time, they might become more open to mutual help and support within the hard time. In order to investigate this contradictive issue, it is necessary to study the field of humanitarian work, its condition not only in the European, but also in the local, national level of Slovenia as a part of the European Union.

To begin with, it is necessary to regard the main theoretical notion – humanitarian work. The word "humanitarian" came from the latin word "humanitus" which means "human". Humanitarian work and humanitarian aid as a whole might include responding to the immediate and long-term human needs due to certain disasters (natural, as floods, earthquakes, epidemic, or artificial/human-made, as wars, conflicts, forced displacement) in

such cases, when it cannot be managed by the affected area or country alone (Aldamman et al. 2019; HOC 2021). The main victims here are people, often the poorest and most vulnerable, who mostly live in developing countries. Due to the humanitarian crises, they might be displaced from their homes and even become refugees. The purpose of humanitarian aid is to protect life, prevent and alleviate human suffering, preserve human dignity. Therefore, it includes not only mitigation of the consequences of disasters, but also activities that enable an effective and developing long-term cooperation. There is also a distinction between programmed humanitarian and emergency humanitarian aid. To be precise, programmed aid may be planned to some extent, whereas emergency one is unpredictable (for example, natural disasters) (HOC 2021).

First humanitarian actions and humanitarian legislation are dated by the first half of the 20th century, when the Geneva Conventions and their Additional Protocols were signed as the legal basis of the international humanitarian law. However, throughout its implementation, humanitarian activity might face certain barriers and obstacles – international law, including international humanitarian law, human rights law and refugee law, are being constantly disregarded and even violated (HOC 2021).

In addition to this, some researchers consider that working within the humanitarian sector is often connected with an increased risk of anxiety, posttraumatic stress disorder (PTSD), depression, burnout, subjective health complaints (Aldamman et al. 2019). Also, humanitarian workers experience stressful working conditions, long working hours, separation from family, interpersonal conflicts within teams, negative response from communities they serve, safety concerns, financial problems (Aldamman et al. 2019; Borton 2016).

As far as the local level is concerned Slovenia has always been actively participated in world-wide humanitarian work. Humanitarian sources were being sent to Syria, Yemen and other countries of the Middle East, as well as to other countries, for instance, Croatia, after the last earthquake in December 2020. Regarding the governmental sector, there is Department for Development Cooperation and Humanitarian Assistance in the Ministry of Foreign Affairs which plans and coordinates strategies and policies, prepares and monitors the regulatory framework in the field of the international development cooperation and humanitarian assistance of the Republic of Slovenia, global learning, as well as dealing with international development cooperation providers, such as non-governmental (humanitarian) organizations. (Department for Development Cooperation and Humanitarian Assistance 2021).

Humanitarian organizations are considered to be the main actors of the humanitarian work. As for the Slovenian ones, it is very important to, first of all, consider SLOGA (Slovenian Global Action) – a platform of non-governmental organizations (NGO) (SLOGA 2021), which was established in December 2005 by 19 Slovenian NGOs, whose aim was to join forces and build the capacity of Slovenian non-governmental and non-profit organizations active in the area of development cooperation and humanitarian aid. From the thematic point of view, the SLOGA members and observers work in the following areas: education, migration, sustainable development, human and child rights, volunteering, global partnership and peace building (Bučar 2012). What is more, in cooperation with “Ustanova SKUPAJ” (regional Center for Psychosocial Welfare of Children) SLOGA has established the first Slovenian humanitarian response center – HOC (Humanitarni Odzivni Center) in September 2010 (HOC 2021).

Therefore, the next possible obstacle of the performing of humanitarian work might consider the level of confidence and the level of readiness of the individuals to participate in the humanitarian work/humanitarian organizations. This hypothesis might be regarded on the basis of certain sociological surveys, to be precise, the World Values Survey and the European Values Study. As far as the research regards the geographical scope of Slovenia, it might be useful to regard the results of the survey conducted in Slovenia in the period of 2011–2017. Thus, the World Values Survey in 2011 shows that the majority of the population (83.7%) do not participate in charitable/humanitarian organization (picture 1). This ratio almost did not change in 2017 as we may see from the European Values Study (picture 2).

Picture 1 WVS 2010-2014: V32.- Active/Inactive membership of charitable/humanitarian organization

	Number of cases	%/Total
Not a member	895	83.7%
Inactive member	79	7.4%
Active member	87	8.1%
No answer	8	0.7%
(N)	(1,069)	100%

Selected sample: Slovenia 2011 (1069)

Source: World Values Survey 2021

Picture 2 EVS 2017: Q4H – Do you belong to: charitable/humanitarian organization?

	Code	Frequency	% of all	% of valid
do you belong to: charitable/humanitarian organization (Q4H)				
mentioned	1	256	23.9	23.9
not mentioned	2	815	76.1	76.1
Total		1,071	100.0	100.0

Source: EVS 2020–Slovenia 2017

What is more, in 2011 the level of confidence towards charitable/humanitarian organizations in Slovenia was quite low – 47% of respondents answered that they did not have very much trust and only 4.7% said that they trusted these organizations a lot (picture 3):

Picture 3 WVS 2010-2014: V124.- Confidence: Charitable or humanitarian organizations

	Number of cases	%/Total
A great deal	50	4.7%
Quite a lot	311	29.1%
Not very much	502	47.0%
None at all	167	15.6%
Don't know	36	3.4%
No answer	3	0.3%
(N)	(1,069)	100%

Selected sample: Slovenia 2011 (1069)

Source: World Values Survey 2021

Consequently, it is possible to suggest that there are certain barriers and obstacles concerning the participation in humanitarian work in Slovenia and it might be quite useful to find out these

obstacles in order to try to eliminate them. It might be quite productive to learn the situations from the first hands, in other words, from the people, who have been already participating in certain humanitarian actions.

We have already been speaking about humanitarian workers above; however, we did not mention the other participants of humanitarian actions – the volunteers. The main difference between humanitarian volunteers and professional humanitarian personnel is that humanitarian professionals are paid for their work so that they might not be so representative sample having definitely another motivation for their work, other aims and goals. Moreover, the number of humanitarian volunteers is much more significant – for instance, the International Federation of the Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC) alone has a workforce of approximately 13.7 million volunteers globally, compared to 465,000 paid workers. According to the IFRC, a volunteer is a person carrying out volunteering activities (particularly, during the emergency) with humanitarian organization occasionally or regularly. They are motivated by free will and not by desire for material or financial gain or by external social, economic or political pressure, whereas the paid workers may be formally contacted to work for humanitarian organizations according to their technical expertise and skills. Furthermore, as nonprofessionals, volunteers tend to have fewer resources (security, insurance, support, access to help). Consequently, they tend to be less prepared for humanitarian work challenges (Aldamman et al. 2019), possible barriers and obstacles. They might be regarded as the main respondents for the research since they have a chance to look at the situation from their own side, being more objective than professionals working in this sphere as sometimes it is very difficult to find any disadvantages or problems when you are inside some work, some activities.

What is more, the respondents among the humanitarian volunteers might enlighten not only possible drivers and barriers concerning the humanitarian work in Slovenia, but also show the situation deeper, for instance, any challenges and problems concerning humanitarian work, their readiness to participate in humanitarian work, their motivation, interdependence of the humanitarian work and their ordinary life etc. It will help not only to open the field of humanitarian work in Slovenia, or the readiness of individuals to participate in humanitarian actions and humanitarian aid (especially during today's pandemic crisis) but also to learn how it is possible to outline possible ways of improvements of cooperation within this area so as to promote sustainable development and social responsibility.

Therefore, **the general aim** of the research is to identify main drivers and barriers of the humanitarian work in Slovenia from the view of humanitarian volunteers.

General research question of the paper is considered to be the following: what are the barriers and drivers for volunteers while the participation in the work of Slovenian humanitarian organizations?

In order to find the answers for the research questions of the thesis, it is essential to formulate **sub-questions**:

1. What is the situation with the functioning of humanitarian organization in Slovenia?

2. How does the participation in humanitarian work affect the feeling of social responsibility among the humanitarian volunteers?

3. How is it possible to improve the situation with the humanitarian work in Slovenia?

4 PHASE 3 – METHODOLOGY

Table 3 Stages of the Phase 3, reflections, solutions/plans

	Date	Aim	Reflection	Possible solutions/plans for the further research
1	02.01.2021-03.01.2021	To describe the methodology of the research – method of the studying, population, sample.	Perhaps, it would be useful to use the method of group semi-structured interview as much more comfortable method to get the primary data within the short period of time?	To find out possible advantages and disadvantages of group semi-structured interview as a method, perhaps, find an alternative
2	05.01.2021 – 15.01.2021	To find the final decision about the methodology and the conduction of the interviews. To prepare an interview guide.	While the brainstorming and regarding all the aspects of the method of the semi-structured interview, it might be useful to regard this very approach as the main one, however, it might be quite difficult to organize group interviews as respondents might be from different cities, they have different time schedules and responsibilities. The interview guide is considered to be quite preliminary due to the fact that, according to the experience with conducting semi-structured interviews, there are always some corrections and follow-up questions just while the interviewing process, that is why it is possible to come to a decision that interview guide might be changed by the interviewers if one of them would find any new interesting topic or questions.	To prepare a contact letter for the humanitarian organizations so that they could share the contacts of their volunteers for the following interview. To finalize and rehearse the interview guide, to discuss, how the interviews will be performed.

The research is considered to be written within the qualitative paradigm, to be precise, phenomenology, deductive approach since phenomenology concerns how individuals perceive the surrounding world, surrounding environment, it considers their “common-sense thinking” and interpret their actions, their social world from their point of view, grasping the meaning of their behavior (Bryman 2012). Every personal story is a phenomenon here and during the interviews the respondents may exactly tell their own stories, share their experiences and feelings, which might be then interpreted, unpacked and described.

Data collection technique differs in theoretical and empirical parts of the paper. In the theoretical part the descriptive methods (particularly, documentary analysis) is used to summarize all the information from the secondary sources (articles, books, surveys, statistical data) regarding main theoretical notions and concepts (humanitarian work, international humanitarian law, humanitarian volunteers) as well as the current situation within the humanitarian organizations in Slovenia. This method is to be the way of the data analysis without direct participation in the data collection process, making possible to investigate the large amount of information in a limited time (Bryman 2012). Moreover, it will help to describe theory and facts to create a solid background and a better introduction to our field of research. In the empirical part of the research the method of in-depth interview, particularly, semi-structured group interview is to be used in order to analyze the situation with the humanitarian work in Slovenia from the side of its active participants – volunteers. Group interview will help to save time by carrying out interviews with several respondents simultaneously; moreover, respondents will be asked as individuals, regarding their personal experiences of participation in humanitarian organizations and humanitarian actions, therefore, they might have participated in different humanitarian organizations. It is the reason why the method of the focus group is not used here – this method is performed when the respondents are asked about certain issues as members of a group, but not as individuals. In addition, group interview allows discussing a number of topics and it is very important regarding the humanitarian work which includes a lot of different points. Furthermore, method of semi-structured interview is to be chosen due to its flexibility: while interviewing respondents, there might be such situations when it is necessary to ask additional or follow-up questions, change the main order of the questions or exclude one or another question as the interviewee might already raise it in another answer. So, it allows to have more open nature of the interview (Bryman 2012).

The research is to be conducted within the period from December, 2020 to January, 2021, and included volunteers, who have participated/participate in humanitarian actions within different humanitarian organizations in Slovenia. Age and gender of respondents, professional background, nationality and length of humanitarian experience in Slovenia are not considered to be criteria for the sampling, but will be outlined in the research as demographic characteristics. It is planned to speak with approximately 4-5 respondents. Sampling method – convenience sampling; the unit of analysis – individual. The contact of the respondents will be received with the help of the representatives of Slovenian humanitarian organizations (Slovenska karitas, ADRA, Društvo UP, Zavod KROG, POVOD, Rdeči križ Slovenije), the contact letter is to be sent via e-mail before the interviews, all the ethical and confidential principles are to be discussed with all the participants in advance. Due to the pandemic situation,

interviews will be conducted with the help of online meetings (audio/video call) by Skype/Zoom/another application.

In order to conduct the interviews, an interview guide (a list of questions) is to be prepared with a series of additional questions which might help to orient the interviewing process. It is also necessary to presume the option of the email questionnaire for those who will not agree/will not be able to participate in a face-to-face interview.

The interviewees are to be asked about their experience of participation in humanitarian work in Slovenian humanitarian organizations, their expectations, attitude, contribution to this work, their motivation, possible drivers and barriers while the humanitarian work, effectiveness of their participation, influence of the COVID-19 pandemic. These questions might give respondents a chance to reflect, to share their opinions, to share their experience and thoughts.

According to the researcher's language skills, the respondents are to be interviewed either in English, or in Slovenian. All the interviews are to be recorded for the following transcription and picking of the quotes (with the provisional agreement of interviewees). Interviews conducted in Slovenian are to be translated into English.

5 PHASE 4 – EMPIRICAL PART OF THE RESEARCH

Table 4 Stages of the Phase 4, reflections, solutions/plans

	Date	Aim	Reflection	Possible solutions/plans for the further research
1	21.01.2021	To send the contact letter to the representatives of humanitarian organizations (Slovenska karitas, ADRA, Društvo UP, Zavod KROG, POVOD, Rdeči križ Slovenije)	<p>There are some doubts that it would be possible to get an answer from all the humanitarian organizations, but we hope that the volunteers are very open people and would be answer to our consent. Generally, we need from 4 to 5 interviews to receive a general feedback about the actual situation with the humanitarian work in Slovenia.</p> <p>Within the same day we received an answer from the Slovenian Red Cross, Zavod KROG and Slovenska Karitas.</p> <p>A representative from the Red Cross said that in 56 regional associations of the</p>	<p>To rehearse the interview process and prepare all necessary instruments for the recording of the audio.</p> <p>To establish main dates for the interview.</p>

		<p>Slovenian Red Cross, there are more than 12,000 volunteers who carry out their humanitarian mission every day, either in organizing blood donation campaigns, distributing food, hygiene products, clothing and footwear, and during the epidemic with the help of staff in nursing homes and COVID-19 hospitals. The representative said that she will invite volunteers to participate and provide us with their contact details. She was also very interested in the necessary number of the respondents and the preliminary dates of the interviews.</p> <p>The representative of Slovenska Karitas asked us whether we are more interested in this humanitarian work within Slovenia or also in international humanitarian aid.</p> <p>The representative of Zavod KROG said that would transfer our message to the volunteers directly.</p> <p>We have been very encouraged with these answers and have answered that we will be waiting for the answers from the respondents.</p> <p>One of the respondents wrote to us and we established the date for the first interview – 22.01.2021</p>	
--	--	--	--

2	22.01.2021	To conduct an interview with the first respondent.	<p>The first interview was very interesting and productive – we added some follow-up questions concerning the experience of the respondents within the humanitarian work.</p> <p>The information from the respondent showed us the potential width of the topic of the humanitarian work, opened some new aspects of the issue and gave some ideas considering the possible further research.</p>	To process the information received within the interview, make improvements for the interview guide, write down follow-up questions that might be useful for the future interviews.
3	25.01.2021	To deal with all the details concerning the future interview.	<p>We received a list of volunteers contacts from the Red Cross, and established contact with 5 of the volunteers.</p> <p>Three of them answered us very quickly and we managed to established the data for the interview – 27.01.2021, 28.01.2021 and 29.01.2021</p>	To prepare for the future interviews considering the experience of the first one
	27.01.2021-29.01.2021	To conduct the interviews with the respondents and process the received information.	Interviews were conducted quite successfully, all the respondents were quite open and shared a lot of useful information. Personally, I suppose that we improved our interview skills since the very first interview, so that the last ones were conducted perfectly. Respondents are of different ages, that is why they represented and told the information differently, but it helped to obtain different views concerning the issue of the humanitarian work in Slovenia as each one of them have his/her own unique personal experience of the volunteer work.	To process the received information, transcribe the interviews and make the analysis of the content according to the principles of the qualitative research and the focus of the researcher herself,

In order to establish the contact with the respondents, we, as the researchers, have prepared the contact letter for the representatives of the humanitarian organizations (Slovenska karitas, ADRA, Društvo UP, Zavod KROG, POVOD, Rdeči križ Slovenije). The contact letter (in the Slovenian language) is represented in the Annex D.

6 PHASE 5 – INTERPRETATION OF THE RESULTS, MAIN FINDINGS

According to the methodology of qualitative research and principles of analyzing of semi-structured interviews, transcripts of 4 interviews were divided into units, in other words, topics (3 in my case), which are connected with research questions of the paper and discussed throughout the interviews (all transcripts are presented in the Annex B). The units are the following:

1. Reflection about humanitarian work experience. Interviewees were asked about their experience of working as a volunteer in the humanitarian organization, their contribution to the humanitarian work.

2. Reflection about possible obstacles/barriers in the humanitarian work.

3. Reflection about the influence of the COVID-19 pandemic on the humanitarian work.

Within each unit I have analyzed the answers of respondents and outlined main notions which are associated with the main problem of the research (table with coding is presented in the Annex C). Then, these notions were united in certain categories. In my analysis I have the following categories:

1. Reflection about humanitarian work experience:

- Personal aspects within the humanitarian work
- Attitude towards humanitarian work
- Advantages of the humanitarian work
- Personal traits of the volunteer
- Ways of improvement of the situation within the humanitarian work in Slovenia

2. Reflection about possible obstacles/barriers in the humanitarian work.

- Mental barriers
- Material/organizational barriers

3. Reflection about the influence of the COVID-19 pandemic on the humanitarian work

- Consequences of the COVID-19 pandemic within the humanitarian work

In order to start explaining and analyzing categories it is necessary to define their importance concerning researched problem. I divide categories into 3 levels according to their relevance. Levels are presented in the table 5:

Table 5 Categories grouped by levels according to their relevance

Categories of 1 st level	Categories of 2 nd level	Categories of 3 rd level
-------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------

<p>Reflection about possible obstacles/barriers in the humanitarian work.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Mental barriers ○ Material/organizational barriers 	<p>Reflection about the influence of the COVID-19 pandemic on the humanitarian work:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Consequences of the COVID-19 pandemic within the humanitarian work 	<p>Reflection about humanitarian work experience:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Personal aspects within the humanitarian work ○ Attitude towards humanitarian work ○ Advantages of the humanitarian work ○ Personal traits of the volunteer ○ Ways of improvement of the situation within the humanitarian work in Slovenia
---	---	---

7 CONCLUSIONS

The conduction of the qualitative research, to be precise, semi-structured interview together with the observation of empirical and theoretical scientific data, has allowed to find the answers for main research questions of this paper:

1. Volunteers, as one of the most relevant respondents in this field, regard the situation with the humanitarian organizations in Slovenia as quite satisfactory, however, they outline some aspects for the improvement, to be precise, the organizational processes, lack of the information about the humanitarian and volunteer work in the society;

2. Participation in the humanitarian work helps volunteers to reach and promote the principles of the sustainable living, sustainable society, which is considered to be very important in the modern globalized world. The feeling of interdependence, feeling of community help them to become a part of a society, a responsible society;

3. The main aspects of the improvement of the sphere of the humanitarian work in Slovenia were proclaimed by the volunteers as the following: the promotion of the humanitarian and volunteer work within the society; the necessity of the improvement of the organizational process and the level of the education of the youth, so that they could participate in the voluntary movement, consider the humanitarian work as one of their principles; end of the misuse of the volunteer work by the government.

8 REFERENCES

Aldamman, Kinan, Trina Tamrakar, Cecilie Dinesen, Nana Wiedemann, Jamie Murphy, Maj Hansen, Elsheikh Elsidig Badr, Tracey Reid, Frédérique Vallières. 2019. "Caring for the mental health of humanitarian volunteers in traumatic contexts: the importance of organisational

support". In *European Journal of Psychotraumatology* 10 (1). doi: 10.1080/20008198.2019.1694811

Borton, John N. 2016. "Improving the use of history by the international humanitarian sector". In *European Review of History: Revue européenne d'histoire* 23 (1-2): 193–209. doi: 10.1080/13507486.2015.1121973

Bryman, Alan. 2012. *Social Research Methods*. New York: Oxford University Press

Bučar, Maja. 2012. "Involving Civil Society in the International Development Cooperation of 'New' EU Member States: The Case of Slovenia". In *Perspectives on European Politics and Society* 13 (1): 83–99. doi: 10.1080/15705854.2011.649171

EVS. 2020. *EVS 2017 Slovenia*. <https://bit.ly/399Q5BD> Accessed January 7, 2021

Golob, Tea. 2020. "Relation reflexivity and Slovenian youth as an aspect of responsible behavior". *Paper presented at the 12th Slovenian Social Science Conference "Observing Social Transformations: European Democracy and Development"*, Ljubljana, Slovenia, 7th December.

GOV.SI Portal. 2021. "Department for Development Cooperation and Humanitarian Assistance". <https://bit.ly/39dRmaU> Accessed January 7, 2021

HOC. 2021. <http://humanitarni-center.si/hoc/> Accessed January 7, 2021

SLOGA. 2021. <http://www.sloga-platform.org/about-us/> Accessed January 7, 2021

World Values Survey. 2021. *World Values Survey Wave 6: 2010-2014*. <https://bit.ly/38pk35l> Accessed January 7, 2021

9 ANNEXES

Annex A: Interview guide

Good afternoon! We really appreciate that you have agreed to participate in this interview. We are the students of the School of Advanced Social Studies in Nova Gorica and within one of the subjects we have a task to perform a research and our topic here is humanitarian work. We chose certain humanitarian organizations, contacted them via mail and asked whether there were volunteers that could answer the questions that we had prepared. Would you mind if we recorded the audio of the interview in order to analyze the data thereafter?

1. Tell us about your experience in the field of the humanitarian work?
2. What is your contribution to the humanitarian organization where you work?
3. How have you decided to participate in the humanitarian work?
4. How actively do you work in the field of humanitarian work?
5. According to your opinion, what are the possible obstacles/barriers during the humanitarian work?

6. In which areas do you most often work while the humanitarian work?
7. How would you estimate your participation in the field of humanitarian work?
8. How would you describe the interdependence of your primary work and the humanitarian work?
9. How would you describe the situation in the field of humanitarian work while the pandemic of COVID-19?
10. According to your opinion, what is the most important thing in humanitarian work?
11. How do you think, is it possible to improve something in the field of humanitarian work in Slovenia?
12. What motivates you the most to do the humanitarian work?
13. What advice would you give to those who would like to start to participate in the humanitarian work? Where they could go?

Thank you once again for your response and that you have shared with us so important and useful information!

Annex C: Coding of transcripts

Categories are colored in the same way as notions that they comprise:

Questions and Answers	Notions	Categories
<p>1. Topic/unit of coding: REFLECTION ABOUT HUMANITARIAN WORK EXPERIENCE</p> <p>Question 1: Tell us about your experience in the field of the humanitarian work?</p> <p>B1: I am 50 years old and I have started with the humanitarian work in 2009, so I was 38 then. My first humanitarian work was at the retirement home. It was very <u>interactive</u>, we have had <u>mutual satisfaction</u> here as I have been an immigrant and I have been learning the Slovenian language, so that they were like teachers for me in this case. It was very important in our <u>cooperation</u>. Then, I have started to work in the Slovenian Hospice Association (Slovensko društvo Hospic). It deals with hospice-monitoring of dying people, in other words, we come to those families, who have a dying patient due to the incurable disease and we, as the volunteers, have tried to help these families and have been preparing them that their relative will pass. When the patient dies, we continue to work with the family, helping them while mourning. It is a <u>very important</u> humanitarian work and we have even had an award from Mr. Borut Pahor. My work there has been also connected with the professional training of</p>	<p>satisfaction</p> <p>interaction with people</p> <p>feeling of importance</p> <p>ability to improve, to develop yourself</p>	<p>PERSONAL ASPECTS WITHIN THE HUMANITARIAN WORK</p>

Questions and Answers	Notions	Categories
<p>volunteers as not every volunteer can just come to one or another home, family, which is in this situation, so we have been preparing them. So, I was a volunteer, then I became Chair of the Regional Committee in ****, as I have been living there. After that, I have been a manager within the programme of accompanying mourning, caring about dying patients. Twice a year we had a camp for children who lost their relatives. In other words, I have done this and that. This voluntary work in the Slovenian Hospice Association helped me as I was <u>in this social network and I met people, who helped me</u> to obtain the status of a person with disabilities. Before that I had not even known, how to deal with that, who to turn to, but there were those people in our organization, who were doing this. When I have obtained this status, I have started to work in **** Library. I have been working with children within the workshops. I have been always improving my level. When I have finished working in the library, I have decided to make a pause for one year and I have started to work within the other sphere – in the Institute Circle (Zavod Krog) in Ljubljana. I wanted to <u>learn something new in the voluntary sphere</u>, and I have spent there five years and then I have been said that everything is ready to open the unit of the Institute in ****, and I started to work there as a project manager. I started to write projects in the local level and my first project was my book, “****”, where I <u>want to motivate people, to tell my history, to help people so that their way, their history would be easier.</u></p> <p>B2: / (was already mentioned in other questions) / B3: / (was already mentioned in other questions) / B4: / (was already mentioned in other questions) / B5: / (was already mentioned in other questions) /</p> <p>Follow-up questions to B1: A2: You are already a real professional in this sphere, in the humanitarian work! B1: Well, I have told how I started to work in this sphere. Volunteering helps me <u>to improve my knowledge</u>, to get an <u>informal education</u>. Finally, I have been Chair in Slovenian Hospice Association in **** and Chair of the Unit of the Zavod Krog in ****.</p> <p>Question 2: What is your contribution to the humanitarian organization where you work? B2: Generally, I work in the Slovenian Red Cross and, to be precise, in the Red Cross Regional Unit ****. I was a teacher, now I am retired and while my main work I have already <u>have a lot of connections with humanitarian organizations</u> and NGOs, <u>our school was very open</u> to the surroundings. I was working with Taborniki (Scout Association of Slovenia), Ekošola, the Red Cross and now I am also working in this field, to be precise, <u>education, ethics, nature protection and coexistence.</u></p>	<p>interdependence</p> <p>motivation</p> <p>help others</p> <p>networks</p> <p>feeling of community, inclusion</p> <p>mutual support</p> <p>pleasure</p>	<p>ATTITUDE TOWARDS HUMANITARIAN WORK</p>

Questions and Answers	Notions	Categories
<p>B3: Personally, first of all, I am a <u>teacher</u> of the first aid. Then, I am a <u>volunteer and mentor</u> of the group of the first aid. That is my contribution to the Red Cross.</p> <p>B4: I am a member of the group of the first aid in the Red Cross ****, and work as a volunteer within <u>different fields</u> from November.</p> <p>B5: I am a vice chair of the Red Cross Regional Unit ****. I also <u>lead the talk group of the elder people</u> for the self-help. Everyone who is more than 65 years old participate in this talk group and then we meet once week at a certain time, we have 10-11 members, so <u>we talk and help each other, reducing loneliness, it is very important especially for the elder people.</u></p> <p>Question 3: How have you decided to participate in the humanitarian work?</p> <p>B2: I was invited, and we are now working with my former colleague, <u>we encourage each other</u>, we make plans which we produce together with the members of the Red Cross (concerning the actual social needs, youth needs). So, I was invited and <u>I was really pleased</u> especially thanks to this field, field of education and promotion of the humanity among the youth. Work with the youth, adolescent (up to 15 years) <u>is also a great pleasure for me.</u></p> <p>B3: I started to participate in the humanitarian work when our secretary in the Regional Unit of the Red Cross **** invited me in her team of the volunteers. Moreover, now there is a lack of the teachers of the first aid, so, as I have a medical education, I decided to work within this very field.</p> <p>B4: I signed up to the team of the first aid thanks to my partner and I suppose <u>that it is a very interesting work</u> besides my studying. When I signed up to the team, I automatically began a volunteer and I obtained the very first task just the following week as I had signed up, so it was very fast.</p> <p>B5: I am a teacher of pedagogy and sociology, now I am retired, but I worked in gymnasium ****. Generally, I worked as a school counselor and I was organizing the volunteer work for our students. Of course, I was working with different organizations, NGOs as well: the Red Cross, Senior citizens home (Dom starejših občanov), Vrtec, where our students were working as volunteers. In addition, I supervised that everything was going well. All this was interdependent with the Red Cross, so that I have started to deal with it. There was also a proposal of education for the talk group, so that my colleague and me, we have decided that we would participate. We met 4 times a month, we had some homework, so that we were prepared to make our own groups. I decided to stay there and we gathered people, to be precise, women, it was accidentally. Moreover, all of them are widows, so they were very happy that someone invited them <u>to cooperate</u>, that now they could at least go somewhere. My co-hosts</p>	<p>satisfaction</p> <p>interest</p> <p>lack of individualistic traits</p>	<p>ADVANTAGES OF THE HUMANITARIAN WORK</p>

Questions and Answers	Notions	Categories
<p>are also there, and we had some responsibilities, some duties, some order, as <u>when you are retired, you might be even excluded from some active social life</u>. That is why I decided that it would be great to do something, and my profession is quite suitable, so that I could use it. Then I made another group of elder people, talk group, and we meet once a week. Nowadays, of course, everything has changed, but I hope that we will be able to meet again very soon.</p> <p>Follow-up question to B1: A1: When you started your humanitarian work, you had a job or you were unemployed? B1: I was unemployed, as I have had a status of a disabled person and it was quite difficult to find a job. But after five years in Slovenia, <u>I made a lot of new social contacts</u> and started to work in **** Library.</p> <p>Follow-up question to B3 and B4: A1: What would you say, how do your friends, your surroundings affect the fact that you deal with the humanitarian work? Does it help to attract more volunteers? B3: From my point of view, if you have some friends, who are very active in this field, <u>it is certainly an advantage</u>, as you also become to be interested in that. When you are with your friends, you always have a chance that you could discuss these topics, humanitarian ones, and it becomes more and more interesting for you. B4: Yes, when I have signed up to the team of the first aid, one of my friends also told that he would like to participate, so that <u>we are all three became the members one due to the another</u>.</p> <p>Question 4: How actively do you work in the field of humanitarian work? B1: Nowadays <u>it is more complicated</u> as I decided to come back to Sarajevo, I am living here now, but I am in close contact with Slovenia, <u>I want to continue the cooperation</u>. In Sarajevo, I am in contact with the Slovenian Cultural Society Cankar Sarajevo (Slovensko kulturno društvo Cankar Sarajevo) as <u>I want to maintain this cooperation contractively</u>. B2: Here I would like also to talk about the situation with <u>the COVID-19 pandemic</u>. This year, 2021, in the Red Cross Regional Unit **** we have decided <u>to provide the education</u> of the members of the unit, so as to teach them how to communicate via Zoom. So, in 2020-2021 we have 5 times taught our members to communicate via Zoom. I am in the group, which helps to conduct the lessons; we have also the elder members among us. <u>It is motivational</u> to see how the other members of the Red Cross take on to help the other member to communicate via Zoom. Last year we were very active in all primary schools (Cerknica,</p>	<p>helping those who need help</p> <p>being included in something important</p>	<p>PERSONAL TRAITS OF THE VOLUNTEER</p>

Questions and Answers	Notions	Categories
<p>Starti Trg, Nova Vas) with all these educational issues, we have it in each year of the school.</p> <p>B3: <u>Always</u>. People always need humanitarian workers, especially in our region, we always help. We are a team and if someone cannot come, the other will and so on.</p> <p>B4: <u>Twice</u> I have taken COVID-19 samples in the hospital in Ljubljana and I also work while these fast tests – I guide people and tell them all the information, for instance, if they are positive, how is everything going. In addition, I <u>participated</u> while the blood donation action – I measured temperature and helped to fill the questionnaire.</p> <p>B5: I started to participate in the humanitarian work before my retirement. I <u>was helping</u> to organize this voluntary work. Then I worked in Senior citizens home (Dom starejših občanov), so, <u>where they needed me</u>. I was a blood donor within the Red Cross. I also participated in “Zelemenjava” – it is a voluntary work which we organize together with my colleague 4 times a year. It is another thing, and it is also a voluntary work as if no one organizes it, then there will not be anything. Of course, if you organize it, <u>you should be always pleased</u> with all these things. I organized also the exchange of the seeds – usually, it is the end of February – beginning of March, before the spring, before we start working in the garden. Then, in May we have an exchange of fruits and seeds and in September we have an exchange of vegetables; in October – exchange of pickles. <u>You should be prepared for this, to invite everyone</u>. It is free, <u>and I am very satisfied that people are active, that something happens</u>. Also, we organize the exchange of clothes for children, for example. It helps me very much while my organizational work and also my former students from the gymnasium help me as, perhaps, they already have their own firms, so I could invite them, if they are interested in it. If I have some knowledge, <u>I always try to share it with others, to include the others, the youth also</u>. Now I work with the elder people, and <u>it is very important as you feel that they need you, like you all are one big family</u>, especially, if we are talking about widows who live all alone. With children you talk about different things, not the same as with the adults, and now they have a possibility to go somewhere, <u>to maintain these social contacts</u>. It is very important, I suppose, that it is even <u>one of the most important things that people are not individualistic so much and we try to share and wait from the others the same things, to be enriched</u>.</p> <p>Question 6: In which areas do you most often work while the humanitarian work?</p> <p>Follow-up question for B1:</p> <p>A2: What kind of humanitarian work interests you most?</p> <p>B1: <u>Working with vulnerable groups</u>. I am analyzing the situation, my experience, I ask myself, what would I</p>	<p>feeling of the family</p> <p>be prepared</p> <p>sustainable way of living</p> <p>education</p> <p>knowledge</p> <p>responsibility</p> <p>respect for the freedom, for diversity</p>	

Questions and Answers	Notions	Categories
<p>do...For instance, not far away from my home there is a center for children without parents. <u>It gives me a motivation, that I can always go there, help any child, it is very important for me, it gives me a new hope, a reason for go outside. To feel important.</u></p> <p>Follow-up question for B2: A1: You have mentioned, that you are mainly working with the youth. Are you working in any other sphere of the humanitarian work? B2: <u>Environmental education</u>, I have been very active here. There is Ekošola (Ecoschool) in Slovenia, and here we may talk about the <u>sustainable way of living</u>. This movement exists in for a very long time, but there is lack of money here (I am speaking only about that field, about which I concern). So, yes, <u>sustainable orientation, nature preservation</u>. Concerning this field, in Cerknica, there is the lake Cerknjško (Cerknjško jezero), and the main problem here is sustainable use of wetlands. We are very concerned about it, as, mainly, if there is a wetland, a man, who is not oriented towards sustainability, supposes that it is just some useless land. But there are so many animals and plants that should be preserved, and they do not live anywhere else. Here Ekošola (Ecoschool) performs a very important activity – they aware people about the importance of biodiversity. Kras, to be precise, kraške jame – it is unique both for Slovenian and for the whole world, it is a clean water tank. <u>So, my primary field is ecology.</u></p> <p>Follow-up question for B3 and B4: A1: You have already mentioned that you mostly participate in humanitarian work within this medical sphere. Are there any other fields of the humanitarian work, where you participate in? B3: <u>My main work is teaching of the first aid</u>, and it is paid, it is not a humanitarian work. As far as the humanitarian actions are concerned: blood donation actions, measuring blood sugar, measuring blood pressure. Then each year we have these demonstrations of the first aid procedure, for instance, in case of the heart failure, and many other things. It is a very “alive” work. Of course, it is ok when we have less such actions since, of course, we come, when there is certain crisis and people need help. B4: Perhaps, also <u>the distribution of the food pockets for the vulnerable groups of society</u>. But I have not participated in this action yet, as I was busy with these COVID-19 issues.</p> <p>Question 8: How would you describe the interdependence of your primary work and the humanitarian work? B3: For me this humanitarian work is not a problem as I do not have this full-time work, and there are not so many lessons of the first aid so that I would be totally occupied and it is also due to the COVID-19. <u>And Zoom meetings are</u></p>	<p>non-materialistic</p> <p>communicative competencies</p> <p>awareness about actual situation all around empathy</p>	<p>WAYS OF IMPROVEMENT OF THE SITUATION WITHIN THE HUMANITARIAN WORK IN SLOVENIA</p>

Questions and Answers	Notions	Categories
<p>not useful here as you need practice. So, I have enough time to come and help.</p> <p>B4: I have decided to join the team of the first aid due to my profession, as I study cosmetology and for me it is very important here to <u>get some medical knowledge, since if something happens with my client</u>. I must know how to react and how to help. <u>Also, if something happens with your close people, you are ready and calm and know how to react correctly</u>. So, I suppose, that humanitarian work is very useful for the profession as you learn also how to communicate, how to contact with people.</p> <p>Question 10: According to your opinion, what is the most important thing in humanitarian work?</p> <p>B1: <u>Work with all your heart, with interest</u>. I have met those, who come to the humanitarian work without any interest and when they should go to the field, they always have some excuse.</p> <p>B2: From my point of view, <u>it is very important, when a person does not concern it as work</u>. Moreover, I always motivate the youth for <u>the sustainable living</u>. Then, what is very important for me: <u>respect for human rights, gender equality, promotion of the culture of peace and nonviolence, respectful communication, respect for the diversity in the clothes, communication, religion</u>. We know that nowadays the world is very oriented towards all materialistic things and there is lack of knowledge concerning the education about coexistence. It is a study about all competences for existence, social and interpersonal relationships, relationships with the nature, it is development of competences for the respectful dialogue, as I have already said, <u>awareness about values, health, attitude to yourself</u>. In general, there is a lot to do in this sphere.</p> <p>B3: For me the most important is that you help people, you do your best. <u>Of course, you are never alone, you are in a team</u>, only if you have a certain special case, where you need to work alone. But generally <u>the team is well prepared to help</u>.</p> <p>B4: I also suppose that the most important is to <u>be friendly towards people and try to ease their life, help those, who are in a bad situation</u>. As a volunteer, I am working now in the medical sphere, and for me it is the most important to <u>help them, to unload them, as it is very difficult for them during this pandemic time</u>.</p> <p>B5: <u>Personal experience</u> and the fact that <u>you give something to someone and you do not think that you will get something back</u>. However, <u>when you give something, you always get something back</u>, even more, than you give at the very beginning. So, <u>it is not connected with money</u>, when you participate within the humanitarian work, <u>you feel that somebody needs you, you make their life better and feel better as well</u>.</p>		

Questions and Answers	Notions	Categories
<p>Follow-up question to B5: A1: In other words, your mental condition? B5: Yes, when <u>you mentally feel that you feel better</u>. And most of the volunteers would say like that. Voluntary work is always about <u>getting in touch with new people</u>, if it is important for you. And also somebody will certainly show you that he or she <u>is grateful</u> to you. However, I do not like this word “gratefulness”, as we become volunteers not for the sake of feeling gratefulness, but also to get something from that, <u>to be enriched</u>.</p> <p>Question 12: What motivates you the most to do the humanitarian work? B1: My past. I have been in such a situation many times, when I did not have anybody to talk about my problem, I did not have enough information. Perhaps, this <u>personal experience</u> motivates me to help the others. Personally, I felt that people in Slovenia are more closed and my method was always connected with communication: I was telling about my experience and if people saw that I also had some problems, but I solved them somehow, they became more open. It motivates me and that is the reason, why I have come to the humanitarian work – I see the solution, I see that if a person needs help, <u>I can give a helping hand</u>. This is the least that I could do, but this is a lot at the same time. B2: When I met the former children, who left primary school, somewhere in a shop, and men are already white-haired, women have children, they are very calm, communicate very well. <u>I become proud of them</u>, of these people, in whom they were raised, in comparison with those individualistic and impatient children that they were. They are mature now, it means that the family is this very environment, which allows us to do that. First of all, <u>we get responsible people, responsible towards themselves, then towards the society and, finally, towards the whole world</u>. B3: For me – <u>smiling faces, when people are pleased, grateful</u>. It helps me to go ahead. B4: I have become a volunteer as I suppose that <u>if you cannot do something great for yourself, then you could try to help the others at least</u>. Therefore, it motivates me that <u>my volunteer work helps other people, and their life becomes easier</u>. B5: <u>The joy of working with people</u>. It is the most important for me. And sometimes challenges, when you see that people who have not been so prepared to cooperate at the very beginning, but then, within some time, they become more open, and for me it is the nicest part, this difference, how people change while the cooperation as you certainly give your knowledge during all of this.</p>		

Questions and Answers	Notions	Categories
<p>Question 13: What advice would you give to those who would like to start to participate in the humanitarian work? Where they could go?</p> <p>B1: And during this pandemic time, when we are all closed, people start to feel that they want to do something. I received a lot of calls, people were asking how they could have been associated, what I could propose. We started to work, and, for example, Slovenian philanthropy had a list on their web page concerning the volunteer work. And people were surprised, they did not know about it. I suppose that in the local level <u>we need more volunteer organizations, we need to invite people and not only within the social networks</u> – not everybody has Facebook page, for instance. But a lot of people tend to listen to the radio, go to the market, meet friends, so we need to be more attentive with that, especially if we are talking about elder people. We are to talk about it. At least once a week it is possible to help the others, and you will feel better, you will feel useful, and you will find out that each day might be different, not one and the same.</p> <p>B2: Yes, it is being said a lot about it, but it could be even more, especially about some positive aspects, as usually they talk about the negative ones, about the mistakes of one or another NGO, <u>but it is much more important to speak about some positive issues.</u> Slovenians are very humanitarian people, we have a lot of humanitarian actions, we may be proud of it. <u>At the same time, it is very important that a person would know how to praise about it, how to praise a child, who, for example, does not trample the bugs.</u> So, all in all, we do not speak about it, we are oriented towards ourselves. And this COVID-19, if we are talking about negative moments, of course, it is very scary and awful, but we have a saying in Slovenia: Vsak je svoje sreče kovač (Each one of us is the master of his destiny). <u>COVID has come and now this saying is really truth, all this time is a great school,</u> it shows us that we are not so all-powerful as we have been thinking lately, we need to respect the laws of the nature, we need to invest in the science, development, professionals, but not in the football players. Recently, I have been watching TV and they have been speaking about the medicine, and a commentator said that if professionals got the same salary as the football players, it would be possible to find the solutions for this issue much faster. It definitely shows the guidelines of the society.</p> <p>B3: In general, first of all, <u>this person should have a desire.</u> Then, you should be <u>suitable for this work</u> as not everyone could do it, some people <u>do not have this empathy</u> and it is not good. From the very beginning you need this. After that, if you decide, you may go to the very first unit of the Red Cross (there is such a unit in each municipality). So, it is possible to express there you desire to become a volunteer. They will be very pleased. Everyone is pleased if they do not need to pay for your work!</p>	<p>more volunteer organizations</p> <p>more information</p> <p>more promotion via personal contacts</p> <p>highlighting of positive aspects</p> <p>sense of community</p>	

Questions and Answers	Notions	Categories
<p>B4: Yes, if it is interesting for you, you need say it for yourself that you <u>are ready to make good things for others</u>. But if it is not so interesting for you, you will not think about it at all, perhaps.</p> <p>B5: That is a very good question. I always tell to my students that it is always scary when you meet a new person, as you do not know how he or she would react. So that it would be better to go together, in pairs, as sometimes there might some pauses and obstacles within the conversation as you do not just know the person. Sometimes he or she does not answer and you need to be with him/her so as to find the answers. But if you are together, in pair, there is no problem – you read something, you tell something and the person will open to you, will not be afraid of you and you will become friends. <u>You do not need to be scared of all these contacts with people</u>, you need to be scared about the fact that if you do not come to them, you will not have these contacts! <u>So, you need to risk, be respectful, calm, use your knowledge, be open</u>. It is useful everywhere.</p>		
<p>2. Topic/unit of coding: REFLECTION ABOUT POSSIBLE OBSTACLES/BARRIES IN THE HUMANITARIAN WORK</p> <p>Question 5: According to your opinion, what are the possible obstacles/barriers during the humanitarian work?</p> <p>B1: <u>It depends on the type</u> of the humanitarian work. For example, in Hospice we work with dying people, and one or another <u>volunteer always needs for help while caring of these people, certain supervision</u>. It exists, but we always have to do more in this sphere.</p> <p>B2: <u>People</u>. People, who do not feel, that they need to help the others. They do not find themselves, so they are not so good for this field. They see only the barriers. You are not good for this field, if you are too <u>individualist, materialist, if you do not know how to communicate, if you do not know the right approach towards people, if you are disrespectful, if you do not have high ethical standards</u>. Humiliation, insults, abuse do not belong here. So that the <u>barrier is a man himself, his thinking, his outlook</u>. It depends on the fact whether <u>we want to help, promote standards, whether we separate hostility from normal, respectful talk</u>. Man, working in this field, <u>should be well-developed, well-behaved</u>. Sometimes, it is not enough that you want to help, it is more important that you do not know the right approach – <u>there should be both in this field</u>.</p> <p>B3: For me it is the <u>organizational process</u>. All other things are ok, but I suppose that while certain events we have weak organization, <u>it is not clear who has which responsibilities</u>.</p> <p>B4: I do not think that I met any specific barriers. However, I would say that today, due to this pandemic time, some people <u>misuse this volunteer work</u>, some people try to use the voluntary forces in certain situations.</p>	<p>controversial issue</p> <p>lack of supervision</p> <p>unmotivated people/a man himself</p> <p>individualistic and materialist issues</p>	<p>MENTAL BARRIERS</p>

Questions and Answers	Notions	Categories
<p>B5: It is very difficult to say what are the barriers. I would tell about my experience. <u>What people you have in the organization where you work – it is very important: whether they are perceptive, prepared, pleased that there are volunteers.</u> Sometimes, if a volunteer is someone who is disturbed while the work, there might be some problems. It is about some human issues. <u>Then, environmental issues and again my example – in our group we have 11 members and 2 leaders, so there are 13 of us. The space might become here quite problematic, as it is very difficult to get some space so that everybody could sit and talk.</u> Again, another problem is about the elder people – it is the problem of accessibility.</p> <p>Follow-up questions to B1:</p> <p>A1: According to your opinion, are there any problems within the humanitarian work that are to be solved?</p> <p>B1: Again, <u>it depends on the type of the work.</u> For instance, working with migrants. When there was this migrant crisis, we had a conference with other volunteers, it was organized by Slovenian philanthropy (Slovenska filantropija) and it was devoted to the effects of the volunteering. Within the conference, one psychologist told a very good thing, <u>that there is a great importance in the perception of the country's inhabitants.</u> And it is true, as, when you go to the field, you see the real situation, and <u>each person should change his or her prejudices.</u> We need to invite people in the humanitarian work. There is a difference – when you hear about it on TV or while talking with friends and when you go to the field – it is a quite different story. If we are talking about barriers, I would say that <u>we need to talk more about it, firsthand, we need to tell what really happens.</u></p> <p>A2: What is your opinion, what would you improve in this sphere?</p> <p>B1: From my point of view, <u>our society knows a little</u> about the following: where you may come to help the others. Humanitarian work – it is not only about collecting money. It is even about the situation, when you invite your neighbor for a cup of coffee. First of all, we need to find out what happens around us, in the local level. For instance, in **** we had such a group, in our municipality, where people may come and tell their problems once a week. And then this group turned to the humanitarian organization that might have helped with this or that problem. And it is a very good example of how to establish the connection between the municipality and the humanitarian organization. <u>There is always someone in the local level who needs help,</u> but he or she does not know where to go. On the other hand, humanitarian organization also may offer some help.</p> <p>Follow-up questions to B2:</p>	<p>lack of communication skills</p> <p>unawareness about ethical standards</p> <p>humiliation, abuse, insults,</p> <p>prejudices</p> <p>organizational processes</p> <p>unclear structure</p> <p>misusage of the volunteer work</p> <p>lack of space for humanitarian actions</p>	<p>MATERIAL/ ORGANIZATIONAL BARRIES</p>

Questions and Answers	Notions	Categories
<p>A2: As far as this topic is concerned, perhaps, you could add, what could be improved in the humanitarian sphere in Slovenia?</p> <p>B2: In general, <u>the education of the spirit</u>. It is very important how we value ourselves, our neighbor, our nation, the whole world. So, it means that not only I am important. For example, in Notranjska region we have had a very bad experience with the sleet and the power failures occurred. And those people, who have their combustion plants connected with electricity, were freezing. Here we met these good neighborly relations, neighbor help, when one neighbor looks after the another one. It was very brightly expressed in this region, and humanitarian organizations also worked very well. <u>What is important in education – a potential and the education of the spirit is as well important as history and culture</u>. So, People (with a capital letter) are the most important, and only then all the other stuff.</p> <p>A2: So, you mean this <u>sense of community</u>, am I right?</p> <p>B2: Yes, <u>it is very important</u>. In small towns we got used to it since our childhood, but in big cities, where people come from different regions...There are associations and schools and their work is also very important, they are to make this coexistence in big cities, no matter where you come from – you should feel your involvement. A child learns at school, he or she sees what happens in the society, what parents do and it is very important that humanitarian organizations tell about themselves, tell about their actions, how they spend money, how many hours of work are performed and what will become better thanks to all these facts.</p>	<p>lack of accessibility for some social groups (elder people)</p>	
<p>3. Topic/unit of coding: REFLECTION ABOUT THE INFLUENCE OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE HUMANITARIAN WORK</p> <p>Question 9: How would you describe the situation in the field of humanitarian work while the pandemic of COVID-19?</p> <p>B1: <u>This pandemic has a great influence</u>. The point is that people mostly <u>need this personal contact</u> and in our hospice the main help is the touch, when we are here, close to the patient, we comfort them, we talk to them, so our presence is very important and <u>our main barrier within the pandemic time is the fact that we cannot be near the patients</u>, we cannot be near those, who are mourning. And it was a great change for us, we had to introduce new methods of work. I, as a Chair of the Unit, was organizing online workshops for children, we were watching films together...It was a new challenge, but, on the other hand, there is a positive side, as we firstly got an opportunity to organize meetings via Zoom. For instance, Hospice has 12 units around Slovenia and 200 volunteers – <u>we have never been in the same place all together</u>, whereas now, during the COVID-19 time, we may meet, <u>we may exchange the</u></p>	<p>lack of personal contact</p> <p>new challenges and new experience</p>	<p>CONSEQUENCES OF THE COVID-19 PANDEMIC WITHIN THE HUMANITARIAN WORK</p>

Questions and Answers	Notions	Categories
<p><u>experience, problems, we may communicate, give advice.</u> <u>We became very interconnected.</u> But, of course, there are problems in the field. B2: / (was already mentioned in other questions) / B3: / (was already mentioned in other questions) / B4: For instance, the <u>sphere of our work became bigger.</u> We are needed more than earlier, before COVID-19. B5: Some of the fields it has even made bigger, more important. Of course, it is not about all the fields. For me the worst thing is when I see that the <u>government somehow waits from the humanitarian workers that they give their volunteer time, hours...</u> In Senior citizens home (Dom starejših občanov) I see how many students help just for free. However, government does not support the voluntary work so much. Yes, once a year, they tell about this, but it is not organized well. COVID-19 affects it, and, for instance, we cannot meet in real life, but we always call our group mates with my colleague within the week. It is a joy that somebody remembers about you. And you have <u>a personal contact.</u> On the other hand, I see that, for instance, the Red Cross also does a lot – they attend families, come to them, bring something, help them if someone lives alone. <u>So, the humanitarian work in the Red Cross has been a little bit reorganized, and, perhaps, in other organizations as well.</u></p>	<p>interconnection at one moment</p> <p>misusage of volunteer work</p>	

Šesta naloga

Raziskovalni dnevnik: Opis in analiza stanja železniške storitve v Goriški statistični regiji s predlogi za njegovo izboljšanje (Nik Obid)

Faza 1: Družbeni problem kot tema raziskovalnega dela

OPAŽANJA:

- Železniški promet v Goriški statistični regiji je izrazito podhranjen, vlaganji praktično ni.
- Med prebivalstvom nesprejeta alternativa osebnemu transportu zaradi slabe kakovosti servisa, zastarele infrastrukture in prevoznih sredstev
- Trajnostni razvoj usodno spreminja oblike transporta, Slovenija pri tem na regionalnem razvoju zaostaja
- Kljub sorazmerno dobro razvejanemu železniškemu omrežju se predvsem na določenih območjih (Koroška, Goriška) železniški transport zelo zanemarja zaradi oddaljenosti od centra in manjših krajev
- Pomanjkanje financ za regionalno problematiko odseva splošne težave regionalizacije Slovenije in zanemarjanje prometne problematike perifernih delov Slovenije

- Goriška regija ima s povezavo z Italijo veliko možnosti povezovanja s preostankom Evrope, preko gorenjskega dela Bohinjske proge pa tudi dobre povezave z Avstrijo, kar nedvomno lahko koristi tudi tovornemu prometu (nekateri slednje že izkoriščajo, npr. ÖBB ali SŽ pri različnih obvozi v času zapor na Gorenjski progi)
- Zaradi lepote in tehničnih presežkov (Solkanski viadukt, Bohinjski predor, različni viadukti in mostovi, historične železniške postaje) ter edinstvene trase, umeščene med Alpe in Jadran, velikanski in še vedno neizkoriščen turistični potencial → velik vpliv na trajnostni turizem brez uporabe osebnih prevoznih sredstev
- Premajhno zavedanje lokalnega prebivalstva o pomenu železniškega transporta v trajnostni mobilnosti → tesno povezano s slabim železniškim servisom, ki ne more konkurirati osebnim prevoznim sredstvom

REFLEKSIJA:

ZAKAJ JE BOHINJSKA PROGA VREDNA OBČUDOVANJA IN OBRAVNAVE

Naša (širša) družina je vsekakor posebna. S sorodniki se običajni ljudje pogovarjajo o družinskih težavah, službah, šoli, vremenu, uspevanju krompirja ter paradižnika in – Bog nam odpusti – politiki. Klasične debate prežete z kančkom vedno prisotne »familjarne« škodoželjnosti, pametovanja ter pogrevanja starih in večkrat prežvečenih izkušenj iz preteklosti so stalnica, ki jih najverjetneje pozna skoraj vsaka družina. Nočem trditi, da pri nas tovrstnih debat ni, so pa vsakodnevno, vedno in redno prisotne tudi besede »vlak«, »železnica«, »lokomotiva«, »postaja« ter vse kar spada v repertoar povprečnega železniškega navdušenca. Dolgo časa smo zaradi takšnih debat veljali za vsaj delne čudake, saj nekako ni normalno, da se ljudje pogovarjajo o železnici, ki je v nasprotju z »državotvornimi temami« o polpretekli zgodovini in zavoženi sedanjosti povsem drugotnega pomena. A prišli so časi, ko je človeški egoizem okolje prignal do skrajnosti, posledice, ki jih potrošniško vedenje posameznika prinaša, pa so v prvi plan vnovič potisnile diskusije o trajnostnemu razvoju, katerega del je nedvomno tudi javni promet in njegove zelene alternative, kamor nedvomno spadajo tudi železnice. Debate čudakov so tako »meso postale« in so aktualne tukaj in zdaj.

Da mi je tema raziskave položena v zibelko nikakor ne čudi. Dedek strojevodja, stric prav tako, oče prometni inženir, brat pa velikanski ljubitelj tirov in vsega povezanega z njimi. Če k temu prištejem še krasen razgled na železniški viadukt še bolj krasne Bohinjske proge, ki se mi odpira iz terase očetove rojstne hiše je jasno, da indiferentnosti do tematike nikakor ne more biti. Da

so vlaki vsakodnevno švigali skozi moje življenje so pospešili še redni obiski železniške postaje v italijanski Gorici in številna potovanja po železnih cestah Evrope, ki sta jih zrežirala oče in brat v želji po spoznavanju drugačne realnosti, kakršna vlada v naši, železnicam nenaklonjeni deželi. To nikakor ni subjektivna ocena, saj se na edini še delujoči železniški žili v goriškem prostoru že desetletja ni nič bistvenega spremenilo. Vlaki ostajajo isti, postaje prav tako, še slabše pa je, da enak ostaja tudi odnos države in njenih državljanov do edine prave gorske železnice v slovenskem prostoru. Da je goriški prostor kompleksen preplet zanimivih in pestrih naravnih danosti, medkulturne povezanosti ter precejšnje prometne odmaknjenosti – seveda odvisno iz katere perspektive na to gledamo – je znano že dolgo. Prav zato se je potrebno v luči trajnostnega razvoja nujno pogovarjati tudi o železniških povezavah, ki v tem prostoru, razen omenjene in obravnavane Bohinjske železnice ter na njo navezane t. i. Ajdovske proge, v tem trenutku nimajo prave alternative. A se že slednja spopada z velikimi pomanjkljivostmi, kar lahko že površen opazovalec opazi na skoraj vsakem delu regije, ki ga omenjena železnica prečka. Da je za večje spremembe nujna večja prepoznavnost same proge je znano že dolgo, zaradi česar sem se že na dodiplomskem študiju zgodovine usmeril v preučevanje vseh zgodovinskih aspektov železniške povezave, ki ne poteka samo po Goriškem, temveč na severu povezuje tudi nekatere najlepše predele Gorenjske regije (Bohinj in Bled), na jugu pa nas pozdravi prijetni vonj po mediteranu. Če sem se v zgodovinskem orisu diplomskega dela lahko posvetil celotni trasi nekdanje Avstro-Ogrske čezalpske povezave, pa je preučevanje vloge omenjene železniške žile v življenju prebivalcev določene regije nedvomno obsežnejši proces, zaradi katerega je potrebno nekoliko zožati območje raziskovanja. Kot domačin sem se prav zato odločil preučevati vlogo goriškega dela bohinjske železnice v luči trajnostne mobilnosti v Goriški statistični regiji. Tema, ki je zaradi širšega konteksta preučevanja javnega transporta v državi, Evropi in svetu logična, je zaradi mojega predhodnega zanimanja za omenjeno železniško povezavo razumljivo nadaljevanje dosedanjega dela.

Kako torej začeti raziskavo, na koga se obrniti in seveda kaj vključiti vanjo in kaj ne? Spekter tem povezanih z železnico in njenim vplivom na regionalni razvoj je ogromen, prav tako pa je veliko zgledov in idej (predvsem iz tujine), zaradi katerih je nujno potrebno poznati stanje v sosednjih in razvitejših državah, ter se kasneje osredotočiti na opis realnega stanja in mnenja ljudi, ki ob progi živijo in jo tudi redno uporabljajo. Osnove, katere pri tako pomembni temi ni mogoče prezreti, imajo pomembno vlogo predvsem pri formulaciji ključnih vprašanj oziroma reševanju

najbolj perečih težav, ki pestijo železniški promet na goriškem. Prav zaradi kompleksne tematike, ki sovпада tudi s pestro geografsko razgibanostjo območja, ki ga proga oskrbuje na širšem goriškem prostoru (govorimo torej o odseku med Podbrdom v Baški grapi in Branikom), je zelo pomembna osnovna razčlenitev raziskovalnih vprašanj, ki jih seminarsko delo naslavlja. Slednje je nujno predvsem zaradi obsežnosti povezanih tem, ki lahko raziskovalca zavedejo v smeri, ki z osnovnim poslanstvom železnice v času trajnostne mobilnosti nimajo največje povezave. Ob tem je seveda potrebno poudariti tudi dejstvo, da so se z obuditvijo in orisom trenutnega stanja nekdanje izredno pomembne železniške povezave med Srednjo Evropo in Jadranom ukvarjali že številni avtorji, zaradi česar je analitično-teoretični oris stanja že zelo bogat in pester.

Vse naštetu dokazuje, da je Bohinjska železnica še vedno slovenska železniška Trnuljčica, ki samo čaka prebujenje oziroma na realizacijo in izpolnitev njenega potenciala. Pri tem ne gre zgolj za obnovitev obstoječe vloge v povezavi severnega in južnega dela goriške regije, temveč tudi za mednarodno vlogo, ki jo ob čezmejnem povezovanju med Slovenijo in Italijo nedvomno ponuja. Če k temu prištejemo še ekološki faktor, ki v pogovore o kvalitetnem javnem transportu, kot protiuteži osebnim prevoznim sredstvom, uvaja povsem nov svež idejni veter je jasno, da pobude, načrti, okrogle mize in investicijski plani enostavno ne smejo več ostati zgolj mrtve črke na papirju. Vsi potniki, zaposleni ter železniški strokovnjaki ali navdušenci pa smo pri procesu oživljanja železniškega prometa v regiji pomemben delček mozaika, ki lahko ob posluhu tako lokalnih, kot tudi državnih in nadržavnih oblasti prispevajo k umestitvi Bohinjske železnice na prestol pomembne regionalne sodobne železniške žile, ki lahko s svojo konkurenčnostjo izredno pripomore k zmanjšanju uporabe osebnih avtomobilov in krajšanju voznih časov med Posočjem in južnim delom Goriške statistične regije.

Faza 2: Raziskovalni proces in pregled literature ter virov z navedbo referenc

OPAŽANJA:

- Literatura, članki, obravnave zelo pogoste, večkrat tudi sestanki in okrogle mize o tematiki → pogosto brez večjega uspeha in podpore v širšem okolju
- Tehnična literatura izredno natančna, kvalitetna in objektivna. Manjka širši družbeni pregled tematike železniškega prometa na Goriškem, ki bi obravnavala zapostavljenost te vrste prevoza → slednje bi vplivalo tudi na odločevalce na lokalnem in državnem nivoju
- Veliko tehničnih virov pridobljenih v dokumentih vlade (Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030) ali podjetja Slovenske železnice (Program omrežja, opis železniških prog ipd.)
- Pomanjkanje zanimanja za tematiko korenini v splošni nerazpoznavnosti železniškega prometa kot pomembne trajnostne alternative cestnemu osebnemu prometu med širšimi sloji družbe

REFLEKSIJA:

PRISOTNOST PROBLEMATIKE GORIŠKEGA ŽELEZNIŠKEGA PROMETA V VIRIH IN LITERATURI

Ko ljudje izbirajo temo seminarских, diplomskih, magistrskih ali raziskovalnih nalog, se vedno soočajo z vprašanjem, kje začeti. Začetek raziskovalnega procesa je tako vedno čas vprašanj, dvomov, negotovosti in razmislekov o smiselnosti izbora določene teme, (ne)dostopnosti virov in literature, težavnega soočanja z raziskovalnim področjem, katerega prej še nismo obravnavali in podobno. Zаметke, razvoj in zaključek raziskovalnega procesa pogosto spremljata skepsa in pritisk, ki otežita sproščeno in vedoželjno raziskovanje, kakršno nas spremlja pri tematikah, ki presegajo golo in hladno raziskovanje področja, katero nas v samem bistvu niti ne pritegne. Sam se s takšnimi vprašanji redno soočam pri temah, katere ne združujejo moje pristočasne dejavnosti in zanimanja za temo raziskovanja, pri raziskovanju meni bližnje in ljube železniške proge pa je seveda stanje povsem drugačno. Gre za ljubezen, strast in predanost. Gre za dolgoletno zanimanje. Gre za del življenja...

Pregledi knjig, člankov, analiz in internetnih strani, ki tovrstno tematiko obravnavajo v mojem primeru niso nikakršna neznanka, temveč rutina, ki jo redno ponavljam tudi v času odsotnosti »raziskovalne mrzlice«, saj je zanimanje za izbrano temo na rednem sporedu skoraj vsak teden. Prav zato je začetek raziskovalnega procesa v tem primeru preprost preplet že pregledanega

gradiva in pogovor z ožjimi družinskimi člani, ki se z obravnavano tematiko prav tako soočajo na vsakodnevni ravni. V bistvu pri začetku raziskovalnega procesa o Bohinjski železnici niti ne gre za priprave, temveč za zalogo podatkov in informacij, ki samo čakajo, da jih spustim na plan. Če se pri poslovnih temah, demokratičnih in političnih procesih ali vedno neprijetni statistiki soočam s klasično krizo, ki spremlja vsakršno tipkarsko avanturo, gre pri tematiki železniškega prometa na Goriškem za preplet želje po novem znanju in pogrevanja starih resnic, ki so v tem primeru dejansko že več desetletij enake. Prav vsak raziskovalec, ljubitelj ali poznavalec, ki se spusti v brezno raziskovanja omenjene tematike vedno trči ob visok zid realnosti, ki je do promoviranja železiških povezav v tem delu Slovenije izrazito neprijazna. Predlogov, pobud, okgrolih miz in dejanskih knjižnih del, internetnih strani, facebook skupin in interesnih združenj je bilo prav na to temo ogromno, vse pa so se, tako kot seveda tudi vse moje seminarske, diplomske in ostale naloge, soočile z realnim stanjem železniškega prometa, ki je v samem bistvu tudi njihov generator. Tako je tudi v primeru moje malenkosti, ki s svojim delom in pisanjem naivno upam, da se bo na tem področju nekaj spremenilo, uredilo in izboljšalo. In prav tako naivno, kot sem začel pisati vse pretekle naloge, se naivno spuščam tudi v pisanje slednje, ki je v samem bistvu osnova tudi za magistrsko nalogo. Kot lahko vidite, entuziazma na to temo nikoli ne zmanjka, zaradi česar ni nič čudnega, da se vse ljudi, ki se s tem ukvarjajo, označi za čudake in idealiste, ki z realnostjo nimajo nobenega stika. No, saj mogoče je to celo res!

Tudi v tem primeru sem v začetni fazi pregledal celotno osnovno literaturo, ki izbrano tematiko tudi obravnava. Slednje zajema tako knjižna dela, kot tudi članke in analize edinega potniškega železniškega podjetja v Sloveniji, Slovenskih železnic. Poleg tega sem se z vso zagretostjo posvetil tudi pregledu vseh natančnih podatkov tirnih vozil na obravnavanem območju ter se s skoraj vsakodnevnimi ekspedicijami tudi pripričal o stanju na terenu. Čeprav slednje zveni kot zelo kompleksen raziskovalni proces bi bilo zelo krivično, če bi ga imenovali s tem imenom. Tudi pri tem gre bolj ali manj za rutino, ki me spremlja že od malih nog. Redne poti me namreč pogosto vodijo ravno po poteh obravnavane železnice ceste, zaradi česar je ogled ponekod klavrne realnosti bolj redno početje, kot pa težaven raziskovalni podvig, podkrepjen z dejanskimi akademskimi cilji in ambicijami. Tudi v tem primeru je bilo podobno, saj sem kot že tisočkrat prej, tudi tokrat pregledal vso postajno infrastrukturo, pod drobnogled vzel postaje ter se znova večkrat zapeljal z vlakom prav po obravnavanem odseku. Prav slednje je bilo nekoliko oteženo, saj je vse skupaj spremljala pandemija koronavirusa, ki je bila do te faze

raziskovanja izrazito neprijazna. A kaj hočemo, glede na vse pretekle poti ob železnici in po njej, to ni bila nikakršna škoda, saj je stanje že dolgo let enako.

Po vsakokratni uvodni fazi sem si razdelil raziskovalno delo na dva dela: klasični teoretski okvir in analizo v preteklosti že opravljenega terenskega dela, ki je zajemalo intervjuje z občasnimi, rednimi in ljubiteljskimi uporabniki omenjene železnice. A prej kot se osredočimo na formuliranje novega problema in primerjave izsledkov s predlogi za prihodnost je nujno, da pregledamo ključne vire in temeljno literaturo, ki je osnova za celoten teoretski okvir. Če se omejimo zgolj na knjižna dela je potrebno nujno omeniti italijanskega avtorja Paola Petronia, ki je s svojim monumentalnim opisom celotne trase Bohinjske železnice, zajetim v knjigi *Transalpina – Bohinjska proga*, postavil temelje za vsa prihodnja tehnična raziskovanja celotne železniške povezave. Poleg tega je potrebno v isti sapi navesti še delo izrednega poznavalca slovenskega železniškega omrežja, Karola Rustje, ki je s knjigo *Proga predorov* v zbirki *Tiri in čas*, še natančneje opisal celoten potek gradnje in vse tehnične karakteristike omenjene povezave. Od nekoliko starejše literature lahko med drugim omenimo tudi delo slovenskega pravnikarja in zgodovinopisca Ivana Mohoriča, *Zgodovina železnic na Slovenskem*, v kateri se je z zanimivimi zgodovinskimi opisi dotaknil tudi te proge. Poleg knjižnih opisov, ki podajajo celosten pristop pri obravnavi želene tematike, sem se poglobil tudi v dela, ki obravnavajo zgolj določene dele same proge, kot sta npr. knjigi goriškega rojaka Gorazda Humarja, ki se je v delih *Predori – iskanje svetlobe* in *Kamniti velikan na Soči*, posvetil Bohinjskemu predoru in Solkanskemu viaduktu ter vsem ostalim pomembnejšim viaduktom in mostovom na Bohinjski železnici. Pri vseh naštetih delih gre za izrazito poglobljeno študijo o tehničnih specifikah same trase, kar je vsakemu raziskovalcu dobrodošlo predvsem zaradi spoznavanja dejstev, ki jih kot opazovalci stanja iz prve roke ne vidimo oziroma ne moremo poznati. V vseh navedenih delih se tako lahko podučimo o natančnih številkah, meritvah in dejstvih iz preteklosti in sedanjosti, kar je za železniške zanesenjake in raziskovalce vsekakor ključnega pomena. A je potrebno omeniti tudi ostale vire, ki lahko veliko prispevajo k poglobljeni analizi stanja na Bohinjski železnici. Pri tem seveda mislim predvsem na osnovne podatke, ki jih posreduje tudi edini slovenski železniški potniški prevoznik, Slovenske železnice. Gre torej za vozni red, ki je redno dostopen na njihovi spletni strani, ter opis in pregled vseh slovenskih železniških prog z tehničnimi specifikacijami (t. i. Program omrežja), ki lahko še podkrepi (ali ovrže) terenska opazovanja raziskovalca. Ker gre v tem primeru za strogo primaren tehnični vir z natančnimi opisi opremljenosti, težavnosti

in prometnosti same proge, ga lahko smatramo tudi kot enega izmed osnovnih virov iz katerih lahko pridobimo pomembne podatke o pomanjkljivostih in prednostih obravnavane železnice. A kljub temu vsi naštetih viri ne ponujajo pomembnih podatkov o prevoznih sredstvih, zaradi česar sem moral pregledati tudi nekatere najpomembnejše spletne strani s podatki o železniških vozilih, ki opravljajo glavnino prevozov po Bohinjski progi. Za natančen oris in pregled tirnih vozil goriškega prostora sem se oprl na spletne strani Railfaneurope, vagonWEB in Miniaturna železnica ter nekatere objave v glasilu podjetja Slovenske železnice, Novi progi. Pri pregledu lokomotiv in motornikov sem se omejil predvsem na potniške ter tehnične karakteristike Fiatovih motornikov serije 814/814 (originalne in prenovljene različice), Messerschmittovih motornikov serije 713/714 in General Motorsovih lokomotiv serije 644 in 664, ki največkrat vlečeta potniški avtovlak med Novo Gorico, Mostom na Soči, Podbrdom in Bohinsko Bistrico.

Takšen pregled oziroma analiza virov in literature je zgolj ena izmed faz celotnega raziskovalnega dela, ki mora uspešno sovpadati s terenskim raziskovanjem, katero zajema tako pregled stanja infrastrukture in tirnih vozil, kot tudi intervjuje z deležniki, ki so z železnico tako ali drugače povezani. Pri tem se mora, glede na temo raziskovanja, ki obravnava predvsem zadovoljstvo potnikov z železniško storitvijo in stanjem železnic na Goriškem, upoštevati predvsem mnenja potnikov in nevtralnih prometnih strokovnjakov, ki so s tematiko posredno ali neposredno povezani. Prav zato lahko na tem mestu sklenem, da je pregled literature tisti del raziskovanja, ki naše zanimanje za tematiko poglobi do te mere, da lahko o slednji rečemo, da jo poznamo. Čeprav je do dejanskega znanja še vedno velik korak, pa je slednje osnova, preko katere v raziskovalnem procesu ne moremo in ne smemo iti. Prav zato je premlevanje, prebiranje, listanje, pregledovanje in branje tisti del raziskovanja, kateri ima nadpovprečen vpliv na naše dojetje problematike, s katero se ukvarjamo. Gre za nenadomestljivo dejavnost, ki lahko odločilno pripomore k uokvirjanju širokega polja človekovega splošnega znanja o temi, v ozek strokovni krog poznavanja problematike in njenih vplivov na okolico ali vpliva okolice nanjo. Prav zato se k vsem navedenim osnovnim knjižnim delom o Bohinjski železnici vedno znova rad vračam, saj vsakokrat izvem kaj novega. Čeprav sem morda nekatera dejstva že velikokrat prebral in preučil, zaradi splošnega raziskovalnega procesa in rednega zanimanja za isto temo šele nekaj let pozneje ugotovim kontekst dogajanja ali pomembnost katerega podatka.

Seznam osnovnih virov in literature:

- Petronio, Paolo. 2000. *Transalpina – Bohinjska proga*. Ljubljana: Slovenske Železnice d. d.
- Rustja, Karol. 1990. *Proga predorov, Tiri in čas*. Ljubljana: Železniško gospodarstvo Ljubljana.
- Mohorič, Ivan. 1968. *Zgodovina železnic na Slovenskem*. Ljubljana: Slovenska matica
- Humar, Gorazd. 2004. *Predori – iskanje svetlobe*. Šempeter pri Gorici: Založništvo Pontis.
- Humar, Gorazd. 1996. *Kamniti velikan na Soči*. Nova Gorica: Založba Branko
- Slovenske železnice. 2020. Železniške proge. <https://www.slo-zeleznice.si/sl/infrastruktura/javna-zelezniska-infrastruktura/zelezniske-proge>
- Nova proga – Revija slovenskih železnic. 2018. *Nova generacija vlakov na SŽ* (posebna izdaja), maj 2018, 6-20.
- Mestna občina Nova Gorica. 2017. *Celostna prometna strategija mestne občine Nova Gorica*. <http://sptm.si/wp-content/uploads/2019/04/Nova-Gorica-CPS-2017.pdf>.
- Miniaturna železnica. 2014. »SŽ garnitura serije 813/814.« Last modified 2014. https://web.archive.org/web/20140807153141/http://www.miniaturna-zeleznica.com:80/SZ_vlaki/SZ813.php.
- Miniaturna železnica. 2014. »SŽ garnitura serije 713/715.« Last modified 2014. https://web.archive.org/web/20140818022935/http://www.miniaturna-zeleznica.com/SZ_vlaki/SZ713.php.
- Miniaturna železnica. 2014. »SŽ lokomotive serije 664.« Last modified 2014. https://web.archive.org/web/20140818034352/http://www.miniaturna-zeleznica.com/SZ_vlaki/SZ664.php.
- Slovenske železnice. 2011. »Celovito obnovljeni potniški vlak 813/814-130 spet na tirih.« <https://www.slo-zeleznice.si/sl/novice/potniski/celovito-obnovljeni-potniski-vlak-813-814-130-spet-na-tirih>.
- Railfaneurope. 2020. http://www.railfaneurope.net/list_frameset.html. Last modified 2020.
- VagonWEB. 2019. »SŽ ABI – Avtovlak.« Last modified 2019.
- https://www.vagonweb.cz/fotogalerie/SLO/SZ_ABI-Avtovlak.php.

- Slovenske železnice. 2018. *Program omrežja 2018*. https://www.slozeleznice.si/images/infrastruktura/Program_omrezja_2018/2018_SLO_nova/PO_2018_2_spremembe.pdf.
- Obid, Nik. 2019. *Bohinjska železnica skozi čas*. Diplomaska naloga. Nova Gorica: Univerza v Novi Gorici
- Ministrstvo za infrastrukturo. 2017. *Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030*. <https://www.gov.si/assets/ministrstva/Mzl/Dokumenti/Strategija-razvoja-prometa-v-Republiki-Sloveniji-do-leta-2030.pdf>
- Craven, Nick. 2015. *Railways and green growth – Why investing in railways leads to a better future*. International Union of Railways. https://www.fondazionevilupposostenibile.org/wp-content/uploads/dlm_uploads/2016/07/Railways-and-Green-Growth.pdf.
- White, Katherine; Habib, Rishad and Hardisty, David. 2019. *How to shift Consumer Behaviors to be More Sustainable: A Literature Review and Guiding Framework*. Journal of Marketing vol. 83, str. 22-49.
- Obid, Nik. 2020. *Zadovoljstvo potnikov z železniško storitvijo na relaciji Nova Gorica – Podbrdo*. Seminarska naloga. Nova Gorica: Fakulteta za uporabne družbene študije Nova Gorica

KRITIČEN PREGLED VIROV IN LITERATURE

Pregled virov in literature za obravnavo tematike železniškega transporta na Goriškem zajema tako knjižne vire o določenih železniških povezavah, kot tudi tehnične zapise o stanju tirne in postajne infrastrukture na obeh železniških progah tega področja. Poleg tega so omembe vredni tudi zapisi o tirnih vozilih, ki na obeh progah (večinoma seveda na t.i. Bohinjski železnici) opravljajo glavno prevozov. Ostali viri in literatura, ki sem jo uspel pridobiti zajema tudi najrazličnejše prometne strategije tako na lokalnem, kot tudi državnem nivoju in znanstvene članke, ki obravnavajo splošen trajnostni razvoj in njegovo povezavo z železniškim prometom. Seznam omenjene literature seveda še zdaleč ni dokončen, saj se lahko tekom celotnega raziskovalnega procesa v dnevnik vključi še številne druge članke in raziskave, ki zadevajo trajnostno mobilnost in njeno povezavo s trajnostnim razvojem v praksi. Ker ima pričujoča raziskava predvsem praktični namen in ozko usmerjenost v določeni prostor je nujno, da ideje,

razprave in spoznanja vključim predvsem v lokalni okvir obravnavane problematike železniškega transporta v Goriški statistični regiji.

Kot prvo naj natančneje opišem knjižna dela, ki se ukvarjajo z omenjeno problematiko. Najobsežnejši in najnatančnejši sta deli italijanskega avtorja Paola Petronia (Transalpina-Bohinjska proga) in slovenskega avtorja Karola Rustje (Proga predorov), ki tehnično plat in zgodovino celotne bohinjske železniške povezave obravnavata najtemeljiteje. Ker je slednje trenutno edina potniško aktivna proga na Goriškem, je seveda glavnina preučevanja namenjena prav njej. A kljub temu moram omeniti, da ima Petronijeva knjiga tudi opis t. i. Ajdovske proge, ki je za razvoj trajnostne mobilnosti v regiji prav tako zelo pomembna. Obe knjigi bralcu natančno opišeta način gradnje, razloge in načrte železniške povezave skozi kraje goriške regije, poleg tega pa je v obeh delih izredno natančno opisana tudi trasa in tehnični podatki o sami progi, postajah in ostali infrastrukturi. Celoto osnovnih knjižnihi del dopolnjuje tudi že starejše delo slovenskega pravnik, politika in gospodarstvenika Ivana Mohoriča, Zgodovina železnic na Slovenskem iz leta 1968. Omenjeno delo ima zaradi svoje starosti predvsem pomembne podatke o zgodovini gradnje, ki pa so v luči obnove proge in njene namembnosti ravno tako zelo pomembni. Zbirko knjižnih del o navedeni tematiki obogatita tudi deli inženirja Gorazda Humarja, Kamniti velikan na Soči in Predori – iskanje svetlobe, ki strokovno in natančno opisujeta določene pomembne objekte na sami trasi bohinjske železnice, kot sta Solkanski viadukt in Bohinjski predor. Oba omenjena železniška gradbena presežka sta prav tako zelo pomembna pri obravnavi same trase in težavnosti same gradnje, poleg tega pa ključno prispevata k prepoznavnosti železnice in regije, po kateri slednja poteka. Za vsa do sedaj pregledana knjižna dela lahko brez dvoma trdim, da so opisi natančni, strokovni in relevantni, poleg tega pa so njihovi avtorji priznani strokovnjaki na področju železniških in prometnih gradenj, kar uporabljeni literaturi nedvomno zvišuje kredibilnost.

Naslednji pomembni viri za preučevanje stanja obeh železniških prog na tem območju so specializirane spletne strani o tirnih vozilih, ki so večinoma upravljane s strani železniških navdušencev in strokovnjakov. Portali kot so Railfaneurope, vagonWEB in Miniaturna železnica so spletne strani ljubiteljev, ki so prerasle v širše spletne vire za preučevanje tirnih vozil. Gre za strani, ki obsegajo podatke o lokomotivah, vagonih in motorikih vseh železniških prog na evropski celini. Seveda tudi Slovenija in goriška statistična regija nista izjemi, saj lahko iz omenjenih portalov pridobimo natančne tehnične specifikacije in slikovno gradivo o vseh

prevoznih sredstvih na tem območju. Ker so strani pogosto ljubiteljske, je pri njihovi uporabi potrebno dosledno primerjanje relevantnosti posameznih podatkov, kar pa zaradi majhnega števila tirnih vozil na progi ni večja težava. Če natančno opisujemo traso in ob tem iščemo razloge za trenutno stanje železniškega transporta na Goriškem je nujno, da poznamo tudi karakteristike tirnih vozil, ki so brez dvoma najpomembnejši del železniškega prometa. Enako pomembno in poglobljeno literaturo o tematiki tirnih vozil in infrastrukture podajajo tudi strokovni viri edinega slovenskega železniškega potniškega prevoznika in upravljalca železniške infrastrukture, podjetja Slovenske železnice, ki v Programih omrežja in strokovnih člankih v glasilu Nova proga natančno opisujejo potek trase, strukturo signalno-varnostnih naprav ter prenove motornikov na obravnavani progi. V navedenih virih sem se osredotočil predvsem na t.i. Program omrežja iz leta 2018, ki natančno opisuje stanje zastarelih signalno-varnostnih naprav in tehničnih karakteristik same trase, s pomočjo katerih lahko objektivno orišemo dejansko stanje in predlagamo najnujnejše izboljšave. Poleg tega sem nekatere pomembne podatke o obnovi motornikov serije 813/814, načrtov za povečanje prometa na obeh progah ter specifikah same trase pridobil prav iz spletne strani Slovenskih železnic ali revije Nova proga, ki na mesečni ravni natančno popisuje stanje in novosti na slovenskih tirih. Ker gre za strokovno revijo iz področja, ki ga tematika raziskovanja obravnava, je tovrsten vir izrednega pomena za poglobljeno študijo tehničnega vidika železniškega prometa v Goriški statistični regiji. Glasilo mi je kot vir služilo tudi pri opisovanju nekaterih tehničnih specifikacij tirnih vozil, saj so podatki o slednjih pogosto tema ljubiteljskih ali polprofesionalnih strani, zaradi česar je njihova relevantnost vprašljiva.

Pri raziskovanju sem se osredotočil tudi na lastna opažanja, ki so se v letih ukvarjanja s tematiko zelo nakopičila. Poleg standardnih tedenskih poti, ki jih opravi ob določenem delu goriškega železniškega omrežja sem se z načrtovanimi ekspedicijami odpravil tudi na pregled stanja t. i. ajdovske proge in odseka bohinjske železnice med Novo Gorico in Branikom. Poleg standardnega opazovanja postajne infrastrukture sem se posvetil tudi pregledu nekaterih drugih objektov, opazovanje z udeležbo – v tem primeru vožnja z vlakom – pa je bila do nastanka dnevnika zelo otežena, saj je bil vse do konca preteklega leta javni promet zaradi pandemije novega koronavirusa popolnoma zaustavljen. A sem se pri opažanjih zaradi omenjenega razloga naslanjal na pretekle izkušnje, ki jih zaradi pogostosti vožnje z vlakom nikakor ne manjka. Opažanja so zabeležena in bodo v raziskavi tudi uporabljena. Z njimi bom

poskušal še nekoliko bolje osvetliti vso tematiko, ob tem pa priložiti tudi slikovno gradivo, ko bodo okoliščine slednje dopuščale. Pomembne podatke sem pridobil tudi v lanski kvalitativni raziskavi uporabnikov železniškega potniškega prometa na Goriškem, ki sem jo opravil s šestimi različnimi intervjuvanci različnih starosti, izobrazbe in železniškega predznanja. Ker so tovrstni podatki izrednega pomena za preučevanje zadovoljstva potnikov z železniško storitvijo na določenem delu železniškega omrežja Goriške regije se mi zdi vsekakor smiselno, da podatke pridobljene iz omenjene raziskave uporabim pri formiranju analize stanja in predlogov njegovega izboljšanja v prihodnosti. Pri tem je vsekakor potrebno omeniti nujnost razširitve tovrstne raziskave tudi na druge odseke goriškega železniškega omrežja, saj lanskoletna raziskava zajema zgolj odsek bohinjske železnice med Podbrdom in Novo Gorico, kar je za celovito analizo stanja zagotovo premalo.

Pri tem moram nujno omeniti tudi tretjo skupino virov, ki so nekoliko bolj splošni, namenjeni pa so predvsem železniški problematiki v povezavi s trajnostnim razvojem. Med osnovne vire, ki jih bom v nadaljevanju zagotovo še dopolnil, so predvsem strokovni članki o trajnostnem obnašanju potrošnikov v praksi (*How to shift Consumer Behaviors to be More Sustainable: A Literature Review and Guiding Framework*) in povezavi med železniškim prometom in zeleno gospodarsko rastjo (*Railways and green growth – Why investing in railways leads to a better future*). Prvi izmed navedenih člankov opisuje načine prepričevanja in izobraževanja potrošnikov za odločanje o trajnostnem obnašanju, pri čemer daje poudarek na psihologiji in sociologiji, ki odločilno vplivata na okoljsko ozaveščeno obnašanje posameznika v družbi. Ker gre za pomembno temo, ki se v marsičem dotika tudi odločanja potrošnikov za trajnostno obliko transporta, gre za članek, ki lahko zelo pripomore k oblikovanju pristopa spodbujanja lokalnega prebivalstva k uporabi železniškega transporta v Goriški regiji. Če se torej prvi znanstveni članek obrača na posameznika, se drugi obrača na države in njihovo investiranje v železniški promet, ki postaja znova pomemben akter tako na tovornem, kot potniškem prometnem področju. Članek strokovno oriše najpomembnejše prednosti takšnega vlaganja predvsem v kontekstu ekologije, ki pa se lahko v ekonomskem smislu izredno obrestuje. Ker je to pogosta praksa tudi v sosednjih državah in drugod po Evropi je zato pomembno omeniti tudi *Strategijo razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030*, ki v praksi pokaže pripravljenost države na izzive zelenega transporta v prihodnosti. Kot lahko v omenjenem dokumentu vidimo, je vlaganje v železnice ena izmed prioritet, kar zagotovo nakazuje na pozitivne trende v državi.

Faza3: Formulacija raziskovalnega problema in vprašanj

OPAŽANJA:

- Formulacija raziskovalnega vprašanja in identifikacija raziskovalnega problema izrazito težavna zaradi pereče problematike, ki se dotika najrazličnejših vidikov železniškega transporta v regiji
- Težave z objektivnostjo, zaradi poznavanja (slabega) stanja infrastrukture in prevoznih sredstev, kar otežuje nepristranskost pri obravnavi tematike
- Želja po identifikaciji problema, ki bi pri rešitvah ponujal čimboljša izhodišča za prihodnost; raziskovalno vprašanje mora zajeti najširši pojmovni okvir problematike, ki jo raziskava obravnava
- Raziskovalni problem mora naslavljati predvsem težave, s katerimi se soočajo potniki → osredotočenost na potniški promet zaradi pomembnosti pri trajnostnem razvoju in posledično alternativnim oblikam transporta
- Lastne terenske raziskave iz preteklih let nakazujejo na številne pereče pomanjkljivosti, z raziskavo pa bi rad dosegel zlitje teoretskih izhodišč, lastnih pogovorov s strokovnjaki in poznavalci, terenskih opazovanj ter lastne kvalitativne raziskave
- Vse naslovljene težave so neposredno povezane s finančnim vložkom v različne aspekte železniškega prometa

REFLEKSIJA:

KAKO NEPRISTRANSKO DEFINIRATI RAZISKOVALNI PROBLEM IN VPRAŠANJE PRI TEMATIKI Z OBILICO POMANJKLJIVOSTI

Ena izmed večjih težav, s katerimi se lahko avtor nekega raziskovalnega dela sooča, je pravilna formulacija raziskovalnega problema in iz njega izhajajočega raziskovalnega vprašanja. Slednje je osnova, iz katerega izhaja celoten potek raziskave oziroma smer, v katero želimo, da raziskava zavije. Ker gre predvsem za miselni problem, ki ni nujno povezan s pregledi in branjem virov in literature ter terenskega izvajanja najrazličnejših poizvedovanj, je zato izredno pomembno, kako, zakaj in na kakšen način izberemo primeren raziskovalni problem znotraj določene teme. Pri pisanju o železnicah, česar se vsakokrat znova loteva moja malenkost, je raziskovalnih problemov lahko veliko. Če bi se rodil na drugi strani državne meje, bi ga zagotovo formuliral drugače, kot ga v prostoru, kjer živim. Morda bi raziskovalni sistem ostal enak, spremenila bi se

zgolj njegova ostrina oziroma percepcija, saj so lahko težave drugačne oziroma ne zajemajo tako širokega aspekta različnih področij železniškega prometa. A seveda nimam te sreče! Železniški promet na Goriškem je tema, ki je že v samem bistvu problem, postati pa je moral še raziskovalni problem, ki kar kliče po številnih poizvedovanjih, raziskovanjih in rešitvah.

Tako je bilo potrebno izhajati iz bistva. Komu je železniški promet namenjen? Zakaj sploh imamo javni železniški promet? Komu mora železniški promet v našem prostoru najbolj koristiti? In seveda najpomembnejše: Kakšno je trenutno stanje železniškega prometa pri nas in kako ga spremeniti na bolje (če je to seveda sploh potrebno)? Veliko vprašanj, ki pa se morajo pravilno pozicionirati okoli raziskovalnega problema, kateri mora zajemati kar najširši pogled na celotno problematiko železniškega transporta na Goriškem. Težava je, da je preprosto preveč težav! Železniški promet na našem območju se spopada s številnimi problemi, kot so zastarela infrastruktura in prevozna sredstva, neurejena postajna območja, preredka frekvenca prevozov in neuskkljenost cestnega in železniškega javnega prometa na celodnevni ravni. Poleg tega se potniki na teh območjih soočajo tudi z določenim neprijaznim osebjem in pogosto netočnostjo vlakov. Zaradi vsega naštetega je nujno, da raziskovalni problem oblikujemo v skladu z celostnim pogledom na obravnavano problematiko. Vključiti moramo tudi časovno komponento in posledično možnost izboljšav, katere morajo bazirati prav na mnenjih tistih, katerim je železniški promet namenjen. Potnikom!

Prav zaradi tega sem raziskovalno vprašanje zastavil zelo široko na enem in izredno ozko na drugem področju. Široko na področju aspektov železniškega prometa (infrastruktura, osebje, tirna vozila) in ozko na geografskem področju, ki zajema zgolj tisti del proge, ki se nahajajo v Goriški statistični regiji (trasa Bohinjske proge med Podbrdom in Branikom). Oblikoval sem ga tudi na podlagi nekaterih preteklih seminarskih nalog in poizvedovanj, s katerimi sem že nekoliko »tipal teren« in poskušal združiti polje preteklega ljubiteljskega raziskovanja s pristopom razreševanja širšega družbenega vprašanja na sicer lokalnem nivoju. Raziskovalni problem sem zato opredelil kot ***opis in analiza stanja železniške storitve v Goriški statistični regiji s predlogi za njegovo izboljšanje***. Pri tem sem seveda moral izoblikovati tudi raziskovalno vprašanje, ki bi v kar najširši meri zajelo opredeljen problem. Zato sem izoblikoval vprašanje predvsem na osnovah, ki sem si jih zastavil kot glavne premise raziskovanja zelene tematike. Glavno raziskovalno vprašanje se tako glasi: ***Kakšna je kvaliteta železniške storitve in možnost njenih izboljšav v Goriški statistični regiji?*** Po mojem mnenju je raziskovalno vprašanje

usmerjeno tako v realnost, kot tudi v iskanje rešitev v prihodnosti, zaradi česar v grobem tudi opiše razlog in cilj raziskovanja, ki ga z nalogo želim opraviti.

A težav s tem nikakor ni konec, saj je razkorak med teorijo in prakso pogosto prevelik in raziskovanje ter opisovanje nekako ne dosega zastavljenih ciljev raziskovalnega problema in z njim povezanega glavnega raziskovalnega vprašanja. Prav zato se mi je zdelo ključno samoomejevanje ter tehten premislek o tem, kaj opisati in kaj ne. Ker gre za izredno široko polje spoznanj o temi železniškega prometa na Goriškem, sem si moral jasno zakoličiti pot, ki je skozi raziskovalni proces uspešno vijugala med zgodovino, načrti, realnostjo, tehničnimi opisi, intervjuji in obeti za prihodnost. Vseskozi pa je nad mano viselo glavno raziskovalno vprašanje, ki je nekako nakazovalo pot celotnega raziskovalnega procesa. Od težav, ki sem jih pri tem imel nikakor ne bežim, saj me, zaradi izrednega zanimanja za vse aspekte omenjene tematike, v pisanju pogosto odnese v napačne vode. To je vsekakor posledica določene fascinacije nad železniško tehnologijo (vlaki, lokomotivami in infrasktrukurnimi projekti), urejenostjo okolice železniških prog in infrastrukture ter seveda zgodovine, iz katere sem diplomiral na dodiplomski stopnji študija. Upiranje skušnjavi pisanja o širšem kontekstu in primerjanju stanja z drugimi podobnimi regijami je zato v mojem primeru nadpovprečno težavno. Pri tem ne gre samo za klasično dilemo o tem, ali je raziskovalec lahko popolnoma objektivni, kar sam, Bog mi odpusti, zagotovo nisem, temveč tudi o osredotočanju na napake, ki jih je pri dotični tematiki veliko preveč, kar pogosto zamegli tudi popolnoma primerno osnovo za prometno nadgradnjo, ki jo Bohinjska železnica s povezano Ajdovsko progo zagotovo predstavlja. Prav zaradi vseh naštetih dejstev, je vprašanje tudi izrazito nevtrarno zastavljeno, saj z njim nikakor nisem želel namigovati na slabo stanje, ki ga kot poznavalec tematike dobro poznam. Želel sem si namreč postopnega zlitja toretskih predpostavk in mnenj udeležencev raziskave – čeprav sem njihova mnenja predvideval že v naprej – v enotno stališče, ki bi nato v sklepnem delu nakazalo na ideje in možnosti izboljšav v prihodnosti.

Prav zaradi vseh naštetih možnih napak, stranskih poti in težavnega razločevanja med objektivno realnostjo ter lastnim mnenjem, je izredno pomembno vsakokratno vračanje k bistvu in osnovi, iz katere izhaja celoten raziskovalni proces, saj lahko samo s tem zagotovimo tista spoznanja, ki se raziskovalnega problema najbolj dotikajo. Zaradi takšnih dilem, s kakršnimi se soočam ob vsakem preučevanju Bohinjske železnice, sem se med raziskovalnim procesom tudi sam večkrat vrnil k glavnemu raziskovalnemu vprašanju in se s tem vsakič znova usmeril v

tiste dele obravnavane tematike, ki zadevajo celosten pristop k problematiki železniškega prometa v Goriški statistični regiji. Temelj za to sta prav natančno definirano in obenem široko usmerjeno glavno raziskovalno vprašanje ter dobro zastavljen raziskovalni problem, ki ga celotna raziskava obravnava. Gre za temelj, na katerem lahko zgradimo raziskovalno »hišo« in osnova, zaradi katere se slednja ne podle ob mnenjskih spremembah ter reinterpretaciji dejstev, ki jih pridobimo tekom raziskave.

Raziskovalni problem: Opis in analiza stanja železniške storitve v Goriški statistični regiji s predlogi za njegovo izboljšanje.

Glavno raziskovalno vprašanje: Kakšna je kvaliteta železniške storitve in možnost njenih izboljšav v Goriški statistični regiji?

Faza 4: Opis načina razreševanja problema in terensko delo

TERENSKA OPAŽANJA:

- Opazovanja na terenu skozi daljše časovno obdobje → terenski izsledki na dveh relacijah, Nova Gorica – Podbrdo (zelo natančni izsledki) in Nova Gorica – Branik (nekoliko manj natančni izsledki)
- Opazovanje stanja v dveh korakih: a) opazovanje infrastrukture; b) opazovanje tirnih vozil
- **Železniška postaje:** Branik (prva postaja v Goriški statistični regiji, dotrajana postajna zgradba, potrebna prenove, zastarela in neprimerna peronska infrastruktura), Steske (popolnoma neprimerna in neurejena postajna zgradba, peronu se komaj da reči peron...), Dornberk (popolnoma neprimerna peronska infrastruktura in čakalni prostor), Prvačina (pomemben razcep proti Ajdovščini – trenutno opuščen za potniški promet, neprimerna peronska infrastruktura in urejenost postajne zgradbe, veliko možnosti izboljšanja), Okroglica (izredno majhno postajališče, neurejeno in izrazito slaba peronska infrastruktura), Volčja Draga (neprimerna peronska infrastruktura in neurejena postajna zgradba z okolico), Šempeter pri Gorici (neprimerna peronska infrastruktura, kljub nadstrešku nad peronom, dotrajanost postajne zgradbe), **Nova Gorica** (slaba peronska infrastruktura, dotrajana notranjost stavbe), Solkan (odlično novo postajališče, edino narejeno po sodobnih standardih), Plave (dotrajana peronska infrastruktura, dotrajana stavba), Deskle (širok sredinski peron prenizek, peronska infrastruktura potrebuje izboljšanje), Kanal (dotrajana peronska infrastruktura in

notranji čakalni prostor), Avče (dotrajana postajna zgradba, neprimerna peronska infrastruktura in okolica postaje), Most na Soči (glede na pomembnost postaje za celotno Posočje pomanjkljive notranje čakalne kapacitete, neprimerna peronska infrastruktura in nepriročen terminal za avtovlak), Podmelec (izredno dotrajana in zanemarjena postajna zgradba – kljub izredni zgodovinski ohranjenosti, popolnoma neprimerna peronska infrastruktura in čakalni prostori), Grahovo ob Bači (zastarela peronska infrastruktura in dotrajana ter neobnovljena postajna zgradba, pomembnost postaje zaradi križanj daljših vlakov), Podbrdo (zadnja postaja na Primorskem delu Bohinjske železnice, urejena notranjost postaje, dotrajana peronska infrastruktura, kljub širokemu, a prenizkemu sredinskemu peronu, primeren terminal za avtovlak)

- Tirna vozila: Dizelski motornik znamke Fiat serije 813/814: skoraj 50 let stari motorniki, brez klimatske naprave, starejši sedeži v obliki klopi, neprenovljeni, slaba zvočna zatesnjenost, zanemarjenost, težava grafitov in pogoste okvare; Dizelski motorniki znamke Fiat serije 813/814 – prenovljeni: nova sodobna notranjost, malo prostora za noge v primeru sedenja 4 potnikov v separeju, sodobno oblikovani sedeži, večja zvočna zatesnjenost, vakumski wc, klimatska naprava (pogosto nedelujoča), izredno nezanesljivi, manjša težava grafitov zaradi protigrafitne folije (lažje odstranjevanje letih); Dizelski motorniki znamke Messerschmitt serije 713/714: skoraj 40 let stari motorniki, brez klimatske naprave, delno ločni sedeži v obliki klasične klopi, veliko prostora, vrata na gumb, prenovljeni vakum wc, izredno glasni – predvsem v motornem delu, zelo močni, redka prisotnost omejena na vikende in praznike; dizelska lokomotiva znamke Macosa SŽ serije 644: najpogostejša lokomotiva na avtovlakih, ki še vedno spada pod potniški servis, zelo stara (letnik 1973), zanemarjena, zelo glasna, slabe vlečne sposobnosti, pogosta nezanesljivost in okvare; dizelska lokomotiva znamke General Motors SŽ serije 664: izredno močna lokomotiva, zelo primerna za tovorni promet, zaradi okvar pogosto nadomešča serijo 644, zelo glasna, dobre vlečne sposobnosti; vagon SŽ serije ABI: dopolnilni vagon na avtovlakih, namenjen prevozu potnikov, prenovljen navaden potniški vagon, muzejska informativna vsebina, veliko prostora za kolesa, udobni kupeji, brez klimatske naprave, barvna shema Julijskih Alp
- Opažanja infrastrukture na t.i. Ajdovski progi: Železniška postajališča v večini vsa potrebujejo prenovo osrednjih zgradb in peronske infrastrukture, ki je ponekod celo

boljša kot na Bohinjski železnici kljub temu, da Ajdovska proga potniškega prometa nima več. Nujna bi bila večja prenova, v kolikor bi želeli na vlake pripeljati večje število potnikov

- Nujna bi bila prenova infrastrukture – predvsem postajnih zgradb - , ki bi ohranila izredno tehnično dediščino in starejšo zasnovano postaj s historično vrednostjo

SPLOŠNA OPAŽANJA ŽELEZNIŠKE PROBLEMATIKE V REGIJI:

- Nepoznavanje pomembnosti železniške povezave v regiji; pogosta splošna nerazgledanost o trasi, prevoznih sredstvih in možnostih, ki jih železniški promet prinaša
- Med prebivalstvom pogosto niso prepoznane pomanjkljivosti na infrastrukturi, popolnoma drugače pa je na področju prevoznih sredstev in voznih časov ter voznega reda
- Slaba informiranost o izredni zgodovinski tehnični dediščini Bohinjske proge, kar pomembno pripomore k identiteti samega okolja in železnice v njem
- Visoko zavedanje o nujnosti sprememb med rednimi in manj rednimi uporabniki železnice (vir: seminarska naloga s kvalitativno raziskavo); nujno je prepoznavanje problematike tudi med neuporabniki železnice)
- Pomanjkanje želje lokalnih skupnosti in občin za spremembe; postajne stavbe ostajajo najmanj obnovljeni del mest in skupnosti, z nekaterimi izjemami (Nova Gorica, Solkan)

REFLEKSIJA:

MISIJA (NE)MOGOČE ALI KAKO REŠEVATI TEŽAVE ŽELEZNIŠKEGA PROMETA NA GORIŠKEM

Če je analiza železniške problematike v Goriški regiji za povprečnega poznavalca železniškega prometa eno izmed najlažjih opravil, je reševanje raziskovalnega problema, ki zajema analizo stanja in predloge za njegovo izboljšanje, na prvi pogled podobno lahka naloga, ki pa v svojem bistvu zakriva dosti širšo problematiko dojemanja tovrstnega načina prevoza v širši družbi in odločevalskih krogih. Vsi, ki živite na Goriškem samo pomislite, kdaj ste nazadnje slišali kakšnega lokalnega veljaka, župana ali predsednika krajevne skupnosti, da bi kot prioriteto nalogo v svojem mandatu izbral obnovo železniške postaje ali postajališča? Je bil kdaj pomembnejši del njihovega programa vložek v železniško infrastrukturo ali zgolj in samo opozarjanje višjih državnih organov o problematiki le-tega? Pa seveda tudi obratno vprašanje. Ali ste kdaj sami pomislili, da bi na lokalnih volitvah volili nekoga, ki bi kot prioriteto nalogo določil katerega izmed zgoraj naštetih ciljev? Če ste na vsa vprašanja odgovorili z ne, kar je nekako tudi

pričakovano, potem lahko že zaznate obrise širše problematike, o kateri sem govoril v začetku pričujoče refleksije.

Kakorkoli že, pojdemo od začetka! Analiza stanja, katera je pomemben del celotnega raziskovalnega problema, ki sem si ga zastavil, v mojem primeru skoraj redno bazira na preučevanju obstoječe literature in pregledu stanja na terenu. Temu sem že v lanskem študijskem letu dodal temeljito kvalitativno raziskavo, ki temelji na 6 intervjujih z rednimi in manj rednimi uporabniki železnice različnih starosti, stopenj izobrazb in razgledanosti na železniškem področju. Osnove so torej več kot odlične, zaradi česar je bila tokratna teoretsko-praktična analiza stanja zelo preprosta. Ker se tudi spremembe na obravnavanem področju v naših krajih ne dogajajo ravno s svetlobno hitrostjo – dinamika sprememb same infrastrukture je odkrito rečeno skoraj nična - , je tudi tehnična literatura, ki slednjo problematiko obravnava, skoraj vedno aktualna. Prav tako sem iz lastne izkušnje opazil, da se opazovanje stanja, ki ga redno izvajam že kar nekaj let, ne spreminja veliko. V bistvu gre vedno po enakem vzorcu: nujna ali nenujna pot v eno ali drugo smer, opazovanje postaj, ocenjevanje prevoznega sredstva in seveda klasično »jamranje«, ki je v tem primeru zelo pogost spremljevalec. A je vsekakor nujno omeniti, da sem v tem primeru, v raziskovanje vključil tudi druge vidike, ki niso nujno neposredno povezani s samo infrastrukturo, temveč tudi odnosom nekega zaokroženega geografskega prostora, njegovih prebivalcev in odločevalcev do same železniške problematike. Novost, ki sem je spremljal že pri lanskoletni kvalitativni raziskavi je zanimiva, saj je v samem bistvu izredno povezana s samim bistvom problema, ki še zdaleč ni samo tehnični, temveč predvsem družben.

Čeprav raziskava tega vidika še ni izvedena v celoti, bazira pa zgolj na delno zabeleženih opažanjih in pregledu člankov, vsebin okroglih miz ter besednih bravur različnih pristojnih odločevalcev in konkretnih dejanjih, katera pa, glede na vse napisano zgoraj, seveda niso bila uresničena, je že samo delno poglobljanje v omenjeno tematiko osupljivo, saj odseva širši odnos družbe do nekdanj enega izmed najpomembnejših dejavnikov razvitosti neke države, kar so železnice zagotovo bile. Vsekakor pa lahko že na tem mestu zaključim, da je bilo idej, študij, okroglih miz, apelov, protestov, člankov, seminarskih in diplomskih nalog, obletnic, obiskov ministrov, županov, sekretarjev, podsekretarjev, podpodsekretarjev, poslancev že toliko, da ob vsakem napovedanem obisku povprečen poznavalec tematike niti z očesom ne trene več. Po pregledu konteksta vsakokratnega dogajanja pri tem ali onem obisku in srečanju, kjer je veliko

obljubljeno, a še manj uresničeno, lahko ugotovimo, da tako država, kot širši Goriški prostor, ki obsega območje od Bovca do delov Krasa, ne ve, kaj bi z obstoječo železniško infrastrukturo sploh počel oziroma kaj bi z njeno obnovo sploh rad dosegel. Že o slednjem v bistvu zelo malo ljudi razmišlja, saj se jim zdijo spremembe praktično neuresničljive. Saj kdo bi jim glede na razmere to sploh zameril, če vemo, kaj se je v zadnjih desetletjih na tem področju uredilo. No, bolje bi bilo napisati, kaj se ni uredilo, saj lahko iz teoretskega opisa in lastnih opažanj brez težav sklenem, da je bilo tega izredno veliko. Slednje je več kot razvidno tudi iz praznih vlakov, katere ob vsakodnevnih konicah napolnejo zgolj šolarji ali za vikend turisti, ki potujejo proti Posočju, Bohinju in Bledu ter študenti, ki se z vlakom odpravljajo v slovensko prestolnico. Kljub vsej našteti neodzivnosti pristojnih pa bi bilo krivično, če bi pri tem pozabil na nekatere ljubitelje, novinarje in poznavalce, ki s svojim delom redno ozaveščajo javnost, da železniški promet na Goriškem sploh obstaja. Operativna iniciativa za Bohinjsko progo in Društvo za Bohinjsko-goriško progo ter nekateri ostali zanesenjaki in poznavalci, ki se s tem Sizifovimi delom ukvarjajo, so zagotovo osamelci pozitivnega razmišljanja o problematiki, katera v splošni javnosti nikakor ni strateško prepoznana.

A to je v primeru Slovenije, ki ima težave že s prometno strategijo na najvišjem nivoju izredne težave – le kdo bi torej pričakoval, da bodo na nižjih nivojih odločanja imeli o tem kakršnokoli vizijo –, izrazito premalo, saj se na področju trajnostnega transporta vse premika prepočasi, veliko pa je odvisno tudi od zagnanosti širše lokalne in regionalne skupnosti ter seveda denarja, ki je prepogosto namenjen netrajnostnim investicijam ali projektom, katerih (ne)uresničevanje variira glede na ekonomsko stanje celotne družbe. Analiza idejne ali v redkih primerih projektne zagnanosti pri izboljševanju statusa železniškega prometa v regiji je torej do sedaj pokazala, da se v nasprotju z ljudskim rekom, ki pravi, da se veliko govori in premalo naredi, izvaja v še negativnejši obliki, ki bi se lahko glasila, da se o problematiki (skoraj) nič ne govori in še manj naredi. Posledica tega je tudi nezainteresiranost splošne javnosti o nujnih spremembah, ki bi lahko železniški promet potisnile na prvo mesto med trajnostnimi prometnimi alternativami v regiji. Nikakor se torej ne gre čuditi odnosu regionalnega prebivalstva do železnice, ki tako postaja vse bolj potisnjena v ozadje, saj je nihče več ne jemlje resno, čeprav se na širšem evropskem nivoju o njej govori z izbranimi besedami. Gre torej za odnos, ki je osnova sprememb, zaradi česar bi bilo potrebno to raziskati z obsežno kvantitativno raziskavo, ki bi morda pokazala kakšen je povprečen odnos do obravnavane problematike v regiji. Sam lahko

iz opazanj, kvalitativne raziskave in teoretskih osnov samo sklepam o rezultatih, za večjo natančnost pa bi bila nujno potrebna širša raziskava anketnega tipa.

Ker pa je to samo en vidik raziskovalnega procesa, povrh vsega pa še nedokončan in precej obsežno zastavljen, se mi zdi nujno omeniti tiste dele raziskovalnega procesa, ki so bili temeljiteje izvedeni ter bolj utemeljeni. Kot prvo naj omenim terensko raziskovanje, ki obsega natančnejše opazovanje infrastrukture, prevoznih sredstev in zapolnjenosti železniških garnitur. Opazanja so bila tudi večkrat zapisana in obrazložena tako v mojih seminarskih nalogah, kot tudi v pričujočem raziskovalnem dnevniku. Morda je natančnejše obravnave potreben le del, ki pojasnjuje način, kako so bili opazovani podatki pridobljeni. Pri tem gre, kakor sem omenil že v eni izmed preteklih refleksij, za kombinacijo spontanega opazovanja pri pogosti uporabi železnice na obravnavanem območju ter načrtnega obiska določenih objektov in infrastrukture na progi. Če k temu prištejemo še redno pregledovanje zasedenosti vlakov ob precej pogostih prevozih tako za dnevne, kot tudi izletniške potrebe, lahko zaključimo, da so opazovanja sorazmerno verodostojna. A lahko bi bila še veliko boljša, če mi poti ne bi prekrizal koronavirus, ki je dvakrat zaustavil tako javni prevoz, kot tudi prehajanje prebivalstva med občinami. Prav zaradi tega je bilo raziskovanje oteženo, saj sem se pri raziskovanju moral zanesti na pretekla opazanja in vožnje z vlakom, kar je morda nekoliko vplivalo na objektivnost opazanj. A skoraj prepričan sem, da se tudi v primeru rednih voženj v času raziskovalnega procesa rezultati bistveno ne bi razlikovali od trenutnih, saj se spremembe na tem področju ne dogajajo ravno pogosto, predvsem pa niso tako korenite, da bi lahko usodno vplivale na mnenje pisca raziskave. A slednje niso zgolj moja opazanja, ki jih lahko brez težav povežemo z zagrenjenostjo in veliko mero pesimizma, temveč jih potrjuje tudi kvalitativna raziskava, ki sem jo izvedel v lanskem letu. Analiza intervjujev je namreč pokazala izredno prekrivanje avtorjevega mnenja, mnena intervjuvancev in dejstev o infrastrukturi ter prevoznih sredstvih, zaradi česar sem se odločil, da večji fokus pri zaključnih delih raziskave namenim idejam za prihodnost, ne pa pregledu dejstev in kritiki trenutnega stanja. A je na tem mestu potrebno nujno omeniti tudi omejenost raziskave, ki se je dotikala zgolj aktualnega stanja na Bohinjski železnici, nobene povezave pa nima s primerom Ajdovske proge, ki je že nekaj let popolnoma zaprta za javni potniški promet. Čeprav je že slednje precej zgovorno dejstvo, ki nas opozarja, da stanje sploh ne more biti slabše, pa bi bilo potrebno v nadaljevanju izvesti predvsem raziskavo na področju zgornje Vipavske doline, ki bi pokazala na pričakovanja in želje okoliških prebivalcev ter

njihovega odnosa do omenjene železnice. A tudi obsežnejša raziskava je v tem času in omejitvah praktično neizvedljiva...

Kakorkoli že, z raziskovalnim procesom bi v trenutnem stanju ali boljših časih vsekakor želel povezati teoretično analizo stanja, ki bazira na tehničnih dejstvih o infrastrukturi, tirnih vozilih in trenutnemu voznemu redu ter lastnih opažanjih, z mnenji potnikov, pridobljenih v nedavni kvalitativni raziskavi. A prav lanska raziskava mi je dala misliti, saj so udeleženci kar sami izrazili ideje in zamisli o spremembah, zaradi česar sem pomislil, da bi lahko njihove predloge o izboljšanju stanja poskušal povezati tudi z zaključnim delom raziskovalne naloge, v katerem se bom dotaknil prav predlogov o spremembah in izboljšanju trenutne situacije. In prav slednje je morda najpomembnejši del celotnega procesa, saj se je javnost morda že naveličala opisovanja trenutne situacije in konstantnega kritiziranja pomanjkljivosti, ki železniški proces na Goriškem pestijo. A slednje od pisca zahteva vnovičen premislek o tem, kaj z idejami in rešitvami sploh poskušamo doseči. Če želimo s slednjim zgolj obnoviti obstoječe stanje, potem to nikakor ni nujno, da bomo s tem naredili železniški promet konkurenčnejši osebnim prevoznim sredstvom, čeprav bi z vložkom v kozmetične popravke in novejša prevozna sredstva nedvomno povečali privlačnost samega železniškega prometa v regiji. Ali je to res to, kar si želimo doseči z železniškim prometom v naših krajih? Težava namreč je, da se predvsem Bohinjsko železnico (Ajdovske se zaradi neaktivnosti pri tem niti ne omenja) vidi predvsem kot turistično železnico, saj je zaradi svojih objektov in trase izredno turistično privlačna. A slednje nikakor ni dovolj, saj zgolj kozmetični popravki nikakor ne bodo izboljšali njenega statusa alternative ostalim oblikam prevoza. Če je železnica v Posočju zaradi cestnih povezav tudi v takšni obliki enakovredna avtomobilom, pa to nikakor ne reši neusklajenosti voznih redov z delavnikom in cenovne politike, pri kateri bi morali strateško povezati tudi ostale oblike javnega prevoza. Poleg tega je potrebno tudi izboljšati potovalno hitrost, kar bi na določenih mestih (Kanal – Nova Gorica) brez dvoma lahko dosegli brez ekstremnih finančnih vložkov. Enako velja tudi za Ajdovsko progo, saj slednja večinoma poteka po ravnini, izboljševanje njene konkurenčnosti pa bi lahko sledilo tudi omejitvam pri cestnem prometu, saj ima Ajdovščina z Novo Gorico tudi avtocestno povezavo, zaradi česar je nujno omejevanje osebnega avtomobilskega prometa in spodbujanje trajnostnega železniškega. O omejevanju seveda Slovenci – pa tudi drugi, da ne bo pomote – neradi slišimo veliko, a bo tudi to v nekaj letih nujnost, če bomo želeli v prihodnosti doživeti tektonski premik na področju zelenega transporta. Vse našete pomanjkljivosti, ki sem jih na

tem mestu opisal ni težko ugotoviti že kot bežen poznavalec stanja, s pregledom temeljne literature, analizo opažanj in tehničnim pregledom infrastrukture ter primerjave opažanj s kvalitativno raziskavo pa postanejo neprimernosti v goriškem železniškem prometu še jasnejše, zaradi česar je spraševanje o tem, kako problem sploh nasloviti popolnoma brezpredmetno. A kot sem že omenil, z vseobsegajočo kritiko obstoječega stanja, brez temeljnega in tehtnega razmisleka, kako naprej, ne bo šlo. Gre za dosti več, kot zgolj menjavo tirov, kupovanje novih vlakov in pleskanje fasad. Gre za odnos.

Vsa vprašanja, ki so se meni in mojim sogovornikom nakopičila v kvalitativni raziskavi so bila na železniško področje vezana sorazmerno ozko, saj so obravnavala trenutne težave, ki se dotikajo samega udobja in hitrosti na Bohinjski železnici. A to je premalo, saj si želim poleg tega ugotoviti tudi širši uvid v celotno prometno problematiko, s katero se železniški promet v regiji sooča. Prav zato sem se namenil o tem pogovoriti tudi s strokovnjakom iz prometnega področja, ki ima zaradi svoje izobrazbe, delovnega mesta in poznavanja širše evropske železniške slike dosti boljšo razgledanost na tem področju, kot jo imam sam. S tem sem želel celostno pristopiti k problematiki, ki me izredno zanima in raziskovalni nalogi dodati tudi pomembno strokovno mnenje, katero bi nedvomno osvetlilo nekatere pomembne informacije o največjih pomankljivostih železnic pri nas, dobrih zgledih iz tujine, idejah in realnimi pričakovanji o prihodnosti ter mnenjem o razlogih za zapostavljanje te oblike transporta na Goriškem. Ker sem torej literaturo, vire in lastna opažanja tehtno preučil in jih postavil v splošni kontekst, ki temelji na raziskavi menim, da bom z naslednjim raziskovalnim korakom samo še utemeljil lastna prepričanja o tematiki in izoblikoval kvalitetne predloge za njeno postopno izboljševanje. Tudi to je eden izmed najpomembnejših delov raziskovalne naloge in opredeljenega problema, s čimer bom zaokrožil celoten raziskovalni proces in izboljšal njegovo splošno uporabnost za širšo javnost.

Faza 5: Zaključek raziskovalnega procesa, predlogi in ideje za izboljšanje situacije v prihodnosti

SPLOŠNE UGOTOVITVE:

- Zastarel vozni park, zanemarjena železniška infrastruktura, nizka potovalna hitrost, neuskkljenost vlakov z delovniki → splošna nekonkurenčnost cestnim vozilom
- Ukinjen potniški promet na Ajdovski progi → velik del Goriške regije s tem odrezan od zelenega trajnostnega transporta → velika možnost izboljšav

- Premajhno zavedanje lokalnega prebivalstva o možnostih, ki jih ponuja železniški promet → nizka aktivnost lokalnih skupnosti pri pridobivanju denarja ali iskanju ključnih partnerjev za izboljšanje slabega stanja
- Več ljudi bi uporabljalo železnico v primeru večje privlačnosti in konkurenčnosti → vir: lanskoletna raziskava
- Izredne možnosti železnice na področju turizma (Alpe – Jadran), tovarnega prometa (preusmeritve viška prometa iz Gorenjske proge in železnice med Ljubljano in Divačo) ter najpomembnejše: velik vpliv na trajnostno mobilnost v regiji (Ajdovska + Bohinjska železnica) → ključni argumenti v prid vlaganj v železniško infrastrukturo
- Trenutni obeti: obnova novogoriške železniške postaje, morda novi vlaki švicarske znamke Stadler, večkrat omenjena tudi obnova postaje Most na Soči; nerealna večja pričakovanja glede vlaganj v železniško infrastrukturo v prihodnjih letih.
- Premajhna vlaganja v preteklosti so posledica splošnih državnih trendov, kjer je vlaganje v železniško infrastrukturo izrazito podhranjeno (vir: Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030)

PREDLOGI:

- Ozaveščanje prebivalstva, gospodarskih subjektov in odločevalcev o nujnosti sprememb na železniškem področju → ozaveščena javnost lahko bolje vpliva in porablja namenjena sredstva
- Nujno vlaganje v tri ključne elemente železniškega prometa: časovna konkurenčnost (vlaganje v tirno infrastrukturo in novejša prevozna sredstva), udobje (izboljšana postajna infrastruktura in udobnejši vlaki) in povezanost z ostalimi oblikami javnega ali zasebnega transporta (povzovanje z avtobusnimi podjetji, gradnja P+R sistema ipd.)
- Nujna povezava železnice z avtobusnimi prevozi predvsem na primeru Mosta na Soči (povezave Mosta na Soči s Tolminom in kobariško ter bovško občino) in Ajdovščine (povezava z Vipavo)
- Nujna aktivacija Ajdovske proge → nujno vlaganje v višjo hitrost na omenjeni trasi (zaradi vzporedno potekajoče avtoceste)
- Nujno povečanje frekvence vlakov na Bohinjski železnici in uvedba t. i. taktnega voznega reda, ki bi omogočal lažje kombiniranje železniškega prevoza in delovnih urnikov

- Navezava Goriške statistične regije na železniško omrežje sosednje Furlanije Julijske Krajine preko povezave med Goriško in Novogoriško postajo, s čimer bi povečali dostopnost prebivalstva do mednarodnih železniških povezav s celotno Evropo → istočasno bi s tem povečali dotok tujih turistov v Posočje in ostale predele Julijskih Alp (Bohinj, Bled)
- Za popolno preobrazbo v trajnostno mobilnost → nujna, čeprav v tem trenutku popolnoma nerealna gradnja novih železniških krakov (npr. Podaljšek Ajdovska proge do Vipave)
- Velika možnost črpanja Evropskih sredstev iz t. i. zelenega plana Evropske unije → nujna vlaganja tudi v obrobne slovenske regije (Koroška, Goriška), v nasprotnem primeru nujno povezovanje z železniškimi prevozniki iz tujine (Avstrija, Italija) → možni zapleti z zakonodajo

REFLEKSIJA:

VEČNO VPRAŠANJE, KAKO NAPREJ?

Želja po spremembah je vedno pogojena z odnosom do določene problematike. S tem se vse začne in konča. Pomislite samo neko povsem banalno zadevo, kot je urejenost stanovanja ali hiše. Če imamo željo po čistoči in urejenosti, bo stanovanje čisto ali urejeno, v nasprotnem primeru pa bo slednje ostala zgolj želja. Enako je na vseh področjih življenja, od odnosov s sorodniki in prijatelji, izboljšanja fizične kondicije, izobraževanja na določenem področju ali sporov s sosedi. Če je odnos do problematike pristen in na dovolj visoki ravni, potem tudi želja po spremembah in izboljšanju situacije ne izostane. Seveda so s tem povezane tudi najrazličnejše okoliščine, saj tudi slednje lahko usodno vplivajo na situacijo, pa vendar ne moremo trditi, da se vse začne in konča zgolj pri njih. No, tako kot je v vsakdanjem življenju, je tudi pri širših družbenih problematikah, med katere nedvomno spada tudi železnica in vse povezano z njo. Slednje v slovenski družbi ni omejeno zgolj na regijo, temveč odseva širši družbeni problem, ki je povezan prav z odnosom do nje kot pomembnega transportnega sredstva in alternativnega prevoznega sistema. Gre za odnos, ki je izrazito negativen in se le s težavo spreminja, zaradi česar trpijo z železnico povezane odločitve od nižjega do višjega nivoja odločanja, kar je seveda neposredna posledica nenaklonjenosti družbe do omenjene problematike. Ker odločevalci praviloma izhajajo iz naše družbe, se slednje tudi na najvišjem prometnem nivoju ohranja, zaradi česar sprememb kar ni in ni. Nobena izjema ni niti Goriška

statistična regija, kjer je železniški promet že desetletja povsem drugotnega pomena, saj ga nihče ne jemlje resno in nič ne zgleda, da bo v bližnji prihodnosti kakorkoli drugače.

O pomanjkljivosti trenutno edine aktivne železniške proge v Goriški regiji je bilo napisano že ogromno. Pripravljali so se sestanki, okrogle mize in najrazličnejše pobude za izboljšanje, ki pa so seveda največkrat ostale le mrtve črke na papirju. To nikakor ne čudi, saj so bile nemalokrat plod idej navdušencev in ljubiteljev, ne pa želja širših slojev družbe, ki bi na tem področju zahtevala večje spremembe. Večina je s stanjem preprosto sprijaznjena, avtomobilska alternativa pa več kot zadostuje za dostojno pokrivanje dnevnih potreb. Za vikend skok na Bled pa tudi v bistvu ni ravno važno ali je vlak zastarel in okoliške postaje zanemarjene, saj konec koncev to nikogar resnično ne obremenjuje... Prav zato je iluzorno pričakovati spremembe na teh področjih, še bolj nemogoče pa je pričakovati spremembe na področju večjih infrastrukturnih posegov, kot je npr. oživitev Ajdovske proge ali povišanje hitrosti na osrednjem delu Bohinjske železnice, ki poteka prav skozi Goriško regijo. Spremembe se dogajajo počasi in pod velikim pritiskom, skoraj nikoli pa niso plod neke večje in širše regionalne pobude ali strategije, kar je seveda spet logično, saj regij, kot upravno-političnih enot v Sloveniji sploh nimamo. Kako torej lahko sploh pričakujemo enoten nastop nekega predela države, če pa slednja nima nikakršnega močnejšega vzvoda za pridobivanje sredstev? Tudi tukaj vnovič trčimo v določeno širšo družbeno problematiko, kar regionalizacija, ki je mimogrede zapisana tudi v ustavi, zagotovo je. Samo pogledjmo, kaj se je v zadnjem času na Bohinjski progi sploh naredilo. Zgradila se je nakladalna rampa za avtovlak na novogoriški postaji, s tem pa je Nova Gorica pridobila dve trasi (jutranjo in večerno) avtovlaka za pot proti Posočju in Gorenjski, poleg tega pa se je obnovilo tudi postajališče v Solkanu, ki je v bistvu edino postajališče na celotni goriški trasi Bohinjske proge s standardiziranimi peroni in urejeno sodobno peronsko infrastrukturo. To je to. Dve stvari. V eni najrazvitejših statističnih regij v državi. Poleg obnovitvenih oziroma vzdrževalnih del na sami tirni infrastrukturi, ki nikakor ne izključujejo določenih počasnih voženj na trasi, sta bili to edini dve spremembi, ki sta se na področju infrastrukture zgodili. Ah ja, prišli so prenovljeni Fiatovi motorniki s klimatskimi napravami (če seveda niso pokvarjene) in prenovljeno notranjostjo, kar je nedvomno – brez sarkazma – izboljšalo vozniško izkušnjo vsakega potnika. A slednje so malenkosti. Zastonj je govoriti o zeleni državi, trajnostni mobilnosti, zelenih destinacijah, sonaravnemu turizmu, omejevanju avtomobilskega prometa, Gretah, zelenih planih, požarih, naravnih nesrečah, podnebnih spremembah in vsem mogočem,

če na domačem pragu urediš dve stvari na praktično edini trajnostni alternativni v celotni regiji. Vsa ločevanja odpadkov in prepovedovanje plastičnega pribora je proti anemičnosti družbe, regije in države na področju trajnostne mobilnosti navadna šala.

Lahko bi pisal o obnovah postaj, katerih pomanjkljivosti poznam že iz glave, lahko bi pisal o pomanjkljivosti same trase, kjer tudi poznam skoraj vse počasne vožnje, tudi o motornikih bi lahko govoril v neskončnost, saj poznam skoraj vse potniške karakteristike navedenih garnitur, a vse to nima večjega smisla, saj z naštevanjem ne bom spremenil ničesar. Nakladanje o tem, da ima prenovljeni Fiatov motornik boljše sedeže kot starejši pred prenovo je popolnoma brezpredmetno, če večina prebivalstva v regiji niti ne ve, kako slednji izgleda. A ljudje vseeno vidijo razlike, vidijo, saj potujejo. Sploh pa tisti, ki se z vlakom večkrat vozijo opazijo težave, če pa poleg tega vlak uporabljajo še na potovanjih ali ob katerih drugih priložnostih v tujini vidijo, kaj manjka. Slednje se je pokazalo že lani, ko sem z določenimi potniki opravljal intervjuje. Nakazali so mi pomanjkljivosti in povedali kaj jih moti, še posebno tisti, kateri so mi povedali, da poznajo tudi stanje iz tujine. A vseeno je takšnih (pre)malo, saj prav zaradi vseh pomanjkljivosti vlaka ne uporabljajo toliko, da bi jih moteči faktorji tako motili in zaradi tega zahtevali večje spremembe na obravnavanem področju. Gre za neke vrste začaran krog, s katerim se soočamo na nivoju celotne države, večje investicije pa so ponavadi pogojene predvsem z interesom tovarnega sektorja, ki prinaša visoke dobičke. Tak primer je večni 2. tir med Divačo in Kopro, enak interes pa je poganjal tudi obnovo železnice med Pragerskim in Hodošem ter obnovo odseka glavne proge med Zidanim Mostom in Šentiljem. Še sreča, da je s tem sovpadala tudi korenita obnova postaj in izboljšanje vozne hitrosti (seveda v mejah geografskih omejitev), zaradi česar je vsaj del glavnega železniškega križa trenutno podoben razvitim evropskim državam. A povsem drugače je v obrobni regiji, čeprav seveda vse še zdaleč niso manj razvite od tistih, kjer potekajo glavne železniške žile. V primeru Koroške, dela Dolenjske (Bela Krajina) in seveda Goriške regije gre v primeru železniškega prometa za izreden zaostanek, ki ga po eni strani seveda lahko pripišemo manjšemu številu prebivalstva, a po drugi tudi prometni odrinjenosti, ki botruje še večji centralizaciji in manjših možnostih trajnostnega razvoja v prihodnosti. A prav slednje je lahko tudi priložnost, saj se na drugi strani odpira možnost povezovanja s tujino, kar je za državo lahko zelo negativen trend, za regije pa osnovna rešilna bilka.

Na kaj torej ciljam? Poleg izboljšanja odnosa, kot osnovnega pogoja za spremembe, kar sem omenil že v uvodnem delu refleksije, bi bilo smiselno pogledati tudi čez mejo. Če namreč obrnemo razvojno perspektivo se lahko ironično vprašamo, čemu je blizu osrednja Slovenija? Iz železniškega vidika ima namreč Goriška regija izredne pogoje za razvoj, saj se iz italijanske strani odpirajo povezave tako proti Avstriji, kot tudi drugim delom evropske celine. In to ne zgolj z navadnimi, temveč tudi hitrimi vlaki, kakršne lahko na slovenskem ozemlju samo sanjamo. A to je le del pozitivne zgodbe, ki jo lahko spiše obmejna lega, saj se zaradi evropske direktive, ki omogoča prevoz tudi drugim tujim prevoznikom po obstoječi infrastrukturi, odpira prostor različnim podjetjem iz tujine, kot sta npr. Italijanska prevoznika FS (Ferrovie dello Stato) in furlanski FUC (Ferrovie Udine Cividale), katera bi lahko povezala Goriško regijo tako z oddaljenimi, kot tudi bližnjimi kraji sosednje Furlanije-Julijske krajine. O resoluciji evropskega parlamenta iz 9. septembra 2015, ki omogoča tudi konkurenčne razpisne postopke za javno naročilo storitev in odpiranje domačega trga železniškega potniškega prometa tujim prevoznikom se pri nas le malo govori, saj se za slednje zanima zelo malo odločevalcev. To je seveda zaradi majhnosti same države logično, saj se velika podjetja, kot je npr. Arriva, za proge s tako malo potniki, kot jih imajo slovenske, niti ne zmenijo. A prav slednje je lahko velika priložnost prav za obmejne regije, kot sta Koroška in Goriška, saj so pri Avstrijskih železnicah že večkrat izrazili željo po čezmejnem prevozu delovnih migrantov, ki se zaradi službe večkrat odpravijo preko državne meje. O enakih pristopih, a zaradi drugačnih razlogov, bi lahko razmišljali tudi na Goriškem, saj bi morala postati povezava med Novo Gorico in Gorico okno v svet, ki bi omogočalo tako pretok turistov, kot tudi dnevnih migrantov preko meje. Na podlagi omenjene resolucije, ki omogoča tudi postopno neodvisnost upravljalcev železniške infrastrukture, bi lahko bodoče formirana Goriška regija, razmišljala tudi o postopni osamosvojitvi lastnega železniškega omrežja in prilaganjanja le-tega lastnim potrebam trajnostnega razvoja in alternativnim prometnim oblikam. Kot lahko vidimo, se na državnem nivoju v trenutni obliki centraliziranega upravljanja, za problematiko železniškega transporta v regiji ne zmenijo veliko, nič pa ne kaže, da se v prihodnosti bodo. Prav tovrstno povezovanje lahko odpira sveže možnosti za razvoj celotnega železniškega omrežja na Goriškem, saj bi navezava na obmejno lego regije in čezmejno povezanost Gorice in Nove Gorice botrovala večjim spremembam tudi na drugih področjih vsakdanjega življenja. Vsekakor pa je za vse naštetu pogoj decentralizacija odločanja in regionalizacija celotne države, ki je v primeru

izgradnje sodobnega regionalnega železniškega omrežja, ki bi pokrival predvsem prometne potrebe regije in njenih prebivalcev v prihodnosti, več kot samo nujna.

Od tu do večjih sprememb v praksi ni več daleč, saj bi lahko v tem primeru regija resno pristopila k problematiki in samostojno razpolagala s sredstvi za obnovo infrastrukture in posameznih železniških postaj ali postajališč. Seveda pa nikakor ne moremo zanemariti tudi odgovornosti manjših upravnih skupnosti, kot so npr. občine ali krajevne skupnosti, ki bi morale aktivno pristopiti k uresničevanju izboljševanja železniške infrastrukture v kraju in okolici. Pri tem seveda namigujem predvsem na železniške postaje, ki žal v našem primeru niso ponos kraja, temveč pre pogosto njegova največja sramota. Če mora za tirno infrastrukturo nujno poskrbeti država oziroma njen upravljalec – morda v prihodnosti tudi Goriška regija – bi morale lokalne skupnosti bolje poskrbeti za angažiranost pri urejanju okolice in obnovi samih postajnih stavb. Da so takšni primeri mogoči tudi v naših krajih so dokazali v Solkanu, kjer so starejše in milo rečeno dotrajano poslopje nadomestili s sodobim in ga s premikom na drugo lokacijo ugodno povezali z avtobusnim postajališčem, kar omogoča takojšnjo zamenjavo enega načina javnega prevoza z drugim. Enako bi bilo potrebno storiti s preštevilnimi postajami in postajališči po celotni trasi, da obnove stavbne infrastrukture na Ajdovski progi niti ne omenjam. Težavo v teh primerih predstavlja predvsem velikost samih stavb, ki so predvsem v primeru nekaterih manjših krajev izredno velike, saj obsegajo nekdanje postajno poslopje in nemalokrat še vedno naseljen bivanjski del, zaradi česar je vložek v celostno prenavo sorazmerno visok. Če gre pri obnovi tirne in peronske infrastrukture za nujen posodobitveni poseg, pa bi morali v primeru postajnih zgradb nujno upoštevati tako modernizacijski vidik, kot tudi ohranjanje stavbne dediščine, da prostora namenjenega zamenjavi osebnega prevoznega sredstva z javnim niti ne omenjam. Pri tem mislim predvsem na t. i. P+R sistem (park and ride oz. parkiraj in presedi), ki bi lahko izredno razbremenil prihode osebnih prevoznih sredstev v Novo Gorico in različne povezave avtobusnih ter železniških linij, kar je najbolj nujno na primeru Mosta na Soči, ki lahko postane prometno vozlišče za celotno Posočje, kjer se stikajo avtobusne in železniške povezave za Tolmin, Kobarid in Bovec.

Iz naštetih predlogov lahko razberemo, da je razlogov za izboljšanje stanja ogromno, vse pa so povezane z voljo in strategijo razvoja trajnostne mobilnosti v celotnem goriškem prostoru in posluha države, ki bo morala svoje prometne prioritete v prihodnosti nedvomno spremeniti, kar navaja tudi v Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030. Ker je seveda

vsaka večja sprememba pogojena tudi z izdatnim finančnim vložkom je nujno poskrbeti tudi za prepoznavnost same problematike na državnem nivoju. Ob morebitni formaciji regij bi bilo vsekakor nujno poskrbeti za prioriteto vlaganje v železniško infrastrukturo, ki predstavlja praktično edino trajnostno obliko javnega prometa poleg obstoječe avtobusne mreže. A kot prvo je potrebno spremeniti odnos do same problematike med prebivalstvom, saj lahko le to botruje večjim spremembam, ki bi v prihodnosti rezultirale v finančno izdelanih in javno podprtih projektih, ki bi vključevale kar najširše število deležnikov na regijskem nivoju. Ker gre v trenutnem primeru za začarani krog brez sprememb, bi si morali odločevalci prizadevati, da v uporabo železnice prepričajo čim večje število lokalnega prebivalstva. A slednje lahko storijo le s finančno in strateško dobro izdelanimi koraki, pridobivanjem večjih finančnih investicij iz evropske ali državne infrastrukturne sheme in posledično povečanega števila dnevniških uporabnikov, ki bi z večjim številom prodanih vozovnic povečali dotok svežega denarja za izboljšanje kvalitete potniške izkušnje ter kasneje k vnovičnemu večanju števila potnikov in boljšemu finančnemu ter okoljskemu učinku. Iz enega začaranega kroga bi tako sledil preboj k drugemu, ki bi imel tako na dnevne migracijske navade prebivalcev, kot tudi na izboljšanje okoljske problematike dosti boljši učinek. S takšnim prebojem bi se lahko pogovarjali tudi o visokotečnih ciljih, brezogljični družbi in zmanjševanju uporabne osebnih oblik transporta. A ta trenutek se zdi še vedno precej oddaljen, zaradi česar je na vsakemu posamezniku odgovornost, da si tovrstnih sprememb želi ter si zanje prizadeva. In prav vsak posameznik lahko v družbi podobno mislečih ustvari konkretno družbeno zahtevo, zaradi katere se premiki tudi dogajajo. Na nas vseh je, da spremenimo razmišljanje. Tukaj in zdaj.

4. Comments on the stakeholders' involvement in the research activities / Vključenost deležnikov v akcijsko raziskovanje

K sodelovanju pri akcijskem raziskovanju smo povabili različne organizacije, s pomočjo katerih so študenti v prvi vrsti prišli v stiks problematikami s katerimi se ukvarjajo. Organizacije iz različnih področij so študentom, skupaj s pedagoškim kadrom na fakulteti, nudile koristne informacije, jih usmerjale ipd. Študenti pa so s svojo akcijsko raziskavo, ki je med drugim vključevala sistematično zbiranje informacij namenjenih potencialni družbenispremembi in raziskovalno refleksijo, lahko prispevali delu organizacij oz. reševanju dotične problematike, s katero se organizacije aktivno ukvarjajo.

Organizacije, ki so aktivno sodelovali v aktivnostih Modula Sustain4EU.

Humanitas Association - Center for Global Learning and Cooperation

CONA, Community Youth Programs

CONA Most

CONA Fužine

CONA Koraki

SLOGA, NGO Platform

FOCUS, Society for Sustainable Development

FER - Forum for Equal Development

Young Dragons - Bežigrad District Youth Center

Študenti pa so se lahko v svojih raziskavah povezali tudi z drugimi organizacijami po lastni izbiri, tako, da je bila vključenost deležnikov izjemno pestra in številčna.

5. Conclusions, discussion, ideas for further research / Zaključek

Aksijsko raziskovanje študentov, ki se je odrazilo v končni poročilih v obliki raziskovalnega dela, igra pomembno vlogo v spodbujanju odgovornega delovanja in zavedanja priložnosti skušnega evropskega prostora. Študentska dela so nastala v sodelovanju tako z akademskim kadrom, kot tudi z konkretnimi deležniki v okolju, kar je spodbudilo prenos znanja in kompetenc. Poleg tega so opozorila na konkretne probleme v okolju, ki jih tudi družboslovci lahko v določenih meri ne le raziskujemo, temveč doprinesemo tudi k njihovi rešitvi. Raziskovalni izsledki so bili predmet razprav ne samo v predavalnici, ampak tudi na posebnih akademskih dogodkih in okroglih mizah, kar je krepilo akademske razprave med izkušenim pedagoškim kadrom, mlajšimi predavatelji in asistenti, deležniki in študenti. Vključitev vsebin Modula Sustain4EU v obstoječe raziskovalne predmete je omogočila obogatitev pedagoškega procesa z aktualnimi raziskovalnimi in praktičnimi elementi, ki so neposredno vezani na skupne evropske

državlanske kompetence in participacijo. Slednje je bistvenega pomena za zavedanje o vlogi EU in Evrope v doseganju blagostanja in družbene kohezije. Evropa nikoli ni bila zgolj geografska entiteta, ampak bolj simbolni imaginarij, ki je spreminjal svoj pomen glede na politične interese prisotne v različnih časovnih etapah. Koncept Evrope zaznamujejo številni ne-geografski pomeni, ki zaobjemajo tako politične kot tudi kulturne in ekonomske aspekte (Ifversen 2002). Tovrstne vsebine so tako ključnega pomena za razvoj evropskih državljanov. Študenti so imeli tekom raziskovalnega in celotnega pedagoškega procesa možnost aktivno sodelovati v reševanju konkretnih problemov v okolju, kar jim omogoča tudi nadaljnje povezave z deležniki in spodbuja k razvoju novih kariernih poti in kompetenc. Nadaljne raziskovalno delo v prihodnjih letih bo še dodatno obogateno z izkušnjami pridobljenimi v tem študijskem letu.

Podpora Evropske komisije za pripravo te publikacije ne pomeni potrditve vsebine, ki izraža le mnenja avtorja, in Komisija ne more biti odgovorna za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.